

SALAT KAVRAMININ ELEŞTİREL ANALİZİ

Salat kavramı, en çok tartışılan ve en çok yanlış anlaşılan Kur’ani kavramlardan biridir dersek abartmış olmayız. Bunun çeşitli sebepleri arasında, Salat kavramını anlamaya yönelik usûl hataları, salatın kök anlamlarının dikkate alınmaması, bu kelimenin ve türevlerinin geçtiği ayetlerin bağlamına yeterince dikkat edilmemesi, anlam daralmasına yol açan siyasi ve mezhebi etkenleri sıralayabiliriz. “Salat” etrafındaki anlam kargaşası, çoğu kez kavramın Kur’an içindeki çok-katmanlı yapısını tek bir karşılığa indirgeme hatası da bunda etkili oluyor. Salat, Kur’ân’da zikir ve tilavetle beslenen, kıyam-rükû-secde ile kurumsallaşan, zekât ve adaletle toplumsallaşan bir “Allah’a yöneliş nizamı”dır. Kafa karışıklığı, bu çok-katmanlı yapıyı tek bir kelimeye indirgeme ve ayetleri bağlamından koparma nedeniyle ortaya çıkar. (20:14; 29:45; 22:77; 4:103; 5:6; 2:43; 22:41) “Salat” kavramındaki anlam daralmasının sadece dilsel/usûlî değil, aynı zamanda tarihsel, siyasi ve mezhebî süreçlerden de kaynaklandığını görmek gerekiyor.

SALAT KAVRAMINDA ANLAM DARALMASINA YOL AÇAN ETKENLER

A) SİYASİ VE MEZHEBÎ ETKENLER

1. Siyasal Kurumsallaşma (Emevî-Abbâsî Dönemleri)

İktidar için meşruiyet: Salat, otoriteye bağlılığın sembolü haline getirildi. **Cuma salatı**, devletin siyasi otoritesini temsil eden bir yapıya dönüştü (62:9–11). “Halifeye biat = onun arkasında salat etmek” anlayışı gelişti (Crone & Hinds, 1986). Bu durum, salatın **sosyal-siyasal boyutunu**, sadece **iktidara itaate** indirgedi.

2. Mezhebî Çeşitlenme

Fıkî farklılıklar: Şafîî, Hanefî, Malikî, Hanbelî arasında rükünlerin, vakitlerin ve abdest şartlarının ayrıntılı farklı yorumları oluştu. Bu ayrım farklılıkları, kavramın **ritüel boyuta sıkıştırılmasına** yol açtı.

Şîî-Sünnî ayrımı: Şîî gelenekte salat vakitleri üçte toplanabilirken, Sünnî gelenekte beşe ayrıldı. Salatın sembolik/sosyal boyutu geri plana atıldı; mezhebî kimlik göstergesine dönüştü (Momen, 1985).

3. Hadis ve Rivayet Literatürünün Etkisi

Kur’an’daki **çok-katmanlı kullanım** (dua, zikir, ibadet, sosyal sorumluluk) yerine, hadislerdeki **şekil tarifleri** öne çıkarıldı. Rivayetler, salatı sadece **bedensel hareketler zinciri** gibi görmeye kaydırды. Bu da “salat’ın namaza” indirgenerek anlam daralmasını pekiştirdi (Juynboll, 1983).

4. Tasavvufî ve Batınî Yorumlar

Bazı tasavvufî geleneklerde salatın “hakiki”si kalpte zikre indirgenirken; şekil geri plana itildi. Bu uç yorumlar, diğer fıkî ekoller tarafından “salatı koruma” refleksiyle daha da **ritüel merkezli** bir anlayışa yol açtı.

5. Çeviri ve Dil Politikaları

Farsça “namaz” kelimesi İslam dünyasına yerleşti. Zerdüştlükte “namāz”, Ahura Mazda’ya saygı ibadeti olarak bilinir (Boyce, 1975). Bu kelime Müslüman coğrafyaya geçince, Kur’an’daki **salatın çok katmanlı anlamını** tek bir ritüel karşılığa hapsetti. Osmanlı’da “salatın namaz olarak kodlanması” resmi dil haline geldi. Böylece **dilsel indirgemecilik** kalıcılaştı.

6. Modern Ulus-Devletler ve Dinin Daraltılması

20. yüzyıldan itibaren birçok İslam ülkesinde din → sadece **bireysel ritüel alanına** hapsedildi. Salat, toplumsal–siyasal işlevlerinden soyutlandı, sadece **günlük beş vakit görev** olarak öğretili. Böylece Kur’an’daki **ahlak, adalet, sosyal sorumluluk boyutları** neredeyse görünmez oldu.

B) DİL BİLİMİNDE VE ÇEVİRİLERDE KARŞILAŞILAN USÛL HATALARI

1. Çokanlamlılık ve farklı fail/nesneleri Görmezden Gelme Hatası

Aynı Lafız Farklı Faille Farklı Anlam Taşıdığı Göz Ardı Edildi:

Allah/Meleklerin salatı: rahmet, te’yid, sena (33:56); sabredenlere “salavât” = rahmet ve esenlik (2:157).

Resûl’ün salatı: mü’minler için sükûnet ve onlara dua/te’yid (9:103).

Mü’minin salatı: vakitli/ritüel ibadet zikir, Allah’a yönelme, vahiy ile bağ kurma, vahyi hayata taşıma (4:103; 17:78; 20:14; 29:45).

Tek bir Türkçe karşılık bütün bu katmanları **aynı anda** taşıyamıyor. (33:56; 2:157; 9:103; 4:103; 17:78; 20:14; 29:45)

2. Parçacı Okuma (Siyak–Sibakı İhmal) Hatası

Mekke–Medine bağlam farkı: Erken dönemde zikir–tilavet vurgusu ön plandadır (73:2–4, 20; 20:14). Medine döneminde ritüel ayrıntılar öne çıkmıştır (5:6; 4:101–103).

3. Köke Bakmama (و ص ل و) ve Yakın Alanları Karıştırma Hatası

Salat (صلو) ile **dua (دعا)**, **nüsuk (نسك)**, **tesbih (سبح)** ayrı köklerdir. Kur’an bunları **yan yana** getirerek ayırır:

“Salatım ve **nüsukim** Allah içindir.” (6:162–163)

“Rükû edin, **secde edin...**” (22:77); rükûnler **salatın parçalarıdır**, eşanlamlısı değil.

“Salatı **benim zikrim için** ikame et.” (20:14). Burada tesbihle bağ var ama eşitlik yok.

“Bana **dua** edin, icabet edeyim.” (40:60) dua ile salat birçok bağlamda birlikte kullanılır (6:162–163; 22:77; 20:14; 40:60).

4. Kollokasyon (Eş-Yan Kullanımın Tek-Anlama İndirgenmesi) Yanılgısı

Salat + Zekât kalıbı; ibadetin **dikey** (Allah’la bağ) ve **yatay** (toplumsal adalet) boyutunu birlikte kurar (2:43; 9:11; 22:41; 24:56).

Bu birliktelik salatı **sadece duaya**, ya da **sadece ritüele** indirgemenin önünü keser. (2:43; 9:11; 22:41; 24:56)

5. Metonimi/sinekdok (bir kelimenin yakından ilişkili başka bir kelimeyle değiştirilmesi, parça–bütün karışması)

Kıyam–rükû–secde salatın **rükünleri**dir (2:43; 22:77; 48:29). Parçaları **salatın yerine** geçirmek ya da salatı **yalnız parçalarına** indirgemek anlam kaybı doğurur. (2:43; 22:77; 48:29)

6. Ritüele İndirgeme – Ahlâkî/Fikrî Boyutu Dışlama

Maûn 107:4–7: “Salat eden ama yetimi iter, yoksula teşvik etmez.” Ritüel var ama ruh–ahlâk yoksa **ayetin hedefi** kaçırılır. (73:2–4,20; 20:14; 5:6; 4:101–103; 107:4–7).

Kur’an, salatın **ahlâkî dönüşüm** etkisini vurgular: “Salat, fahşâ ve münkerden alıkoyar.” (29:45); “İyilikler kötülükleri giderir.” bağlamında salat vakitleri (11:114).

Salt hareketler toplamı değildir; **zikir–ihlâs–takvâ–salihat** ile anlam kazanır (98:5). (29:45; 11:114; 98:5)

7. Salat’ın Zıt Anlamını Görmezden Gelme (Tevellî)

Salatın **zıddı**: terk/zayi/gaflet/ **tevellî** (yüz çevirmek) (74:43; 19:59; 107:4–7; 3:32).

Zıt alanı okumayınca salatın “**Allah’a yöneliş/bağ**” oluşu flu kalır. (74:43; 19:59; 107:4–7; 3:32)

8. “Tilavet–Zikir–Salat” Bağını Koparma

“Sana vahyedileni **oku** ve **salatı ikame et...**” (29:45); “Gecenin bir kısmında kalk, **tilavet et...**” (73:2–4, 20); “Salatı **benim zikrim için** ikame et.” (20:14).

Kiraat/tilavet, zikir ve salat **aynı eksen**de; koparınca içerik boşalır. (29:45; 73:2–4,20; 20:14)

9. Tarihsel art alanı göz ardı (Câhiliye kullanımı)

Müşriklerin “Beyt yanındaki salatları” **ıslık ve el çırpmadan** ibaretti (8:35).

Kur’an mevcut lafzı **tevhid–ihlâs–ahlâk** ile yeniden inşa etti. (8:35)

10. Mescid/Sosyal Omurga Boyutunu Daraltma

“Allah’ın mescitlerini ancak iman eden, **salatı ikame eden, zekâtı veren** ... imar eder.” (9:18); “Cuma günü çağrıldığıınızda Allah’ın zikrine koşun...” (62:9–10).

Salatın **toplumsal** işlevlerini (şûra, dayanışma) görmezden gelmek kavramı daraltır. (9:18; 62:9–10; 22:41)

11. “Vakit–Abdest–Sefer” Hükümlerini Görmezden Gelme

Vakitli farz (4:103); **abdest** (5:6); **sefer/korku salatı** (4:101–102).

Bu deliller, salatın **kurumsal/ritüel formunu** ispat eder; sırf ‘dua’ya yada destek olmaya indirgemek eksik kalır. (4:103; 5:6; 4:101–102).

12. “İkâme” İle “Kılma” Arasını Ayırmama

Kur’an çoğunlukla “**salatı ikame**” der (2:3; 2:43; 31:4). “ikame” = kurmak/sürdürmek/ayağa kaldırmak demektir. Burada bir **nizam, süreklilik, bilinç** vardır (2:3; 2:43; 31:4)

Dolayısıyla, salat kelimesindeki kafa karışıklığı sadece dilsel değil, aynı zamanda tarihsel–siyasi–mezhebî bağlamların da ürünüdür. Kur’an’a dönüş, siyak–sibaka dikkat etme, kelimenin ayetlerin konu bağlamı, kök ve zıt-anlam analizi bu karışıklığı aşmanın en sağlam yoludur.

SALAT - صَلَوة - KÖKÜNÜN ANLAM YELPAZESİ

Salat kavramını doğru anlamak için önce onun **kök harflerini** çözmek gerekir. Arap dilinde kelimenin kökü, anlamın kalbini taşır. Şimdi “ص ل و” kökünü ve varyasyonlarını detaylıca inceleyelim:

1. Asıl Kök: ص ل و (S–L–V)

Kur’an’daki **salat** kelimesi, temel olarak bu kökten gelir.

Bu kök Arapça’da şu ana anlam katmanlarını taşır:

- **Eğilmek, yönelmek, meyletmek** (bir şeye doğru eğilim göstermek, Rabbe yönelmek).
- **Yakın olmak, bitişmek** (iki şeyin birbirine yakınlığı).
- **Desteklemek, arkasında durmak** (yardım ve destek vermek).
- **Bağ kurmak** (Allah’a itaat ve bağlılık göstermek, teslimiyet)

Bu kökten türeyen bazı kelimeler:

- **Salât (صَلَاة)** → kıyam, rüku , secde, dua, yöneliş, bağ kurma.
- **Musallî (مُصَلِّي)** → Salat eden, yönelen, destekleyen.
- **Salâh (صَلَاح)** → Düzeltmek, ıslah, iyi hâl.
- **Silâh (سِلَاح)** (yakın kök ilişkisiyle) → Destek, alet, güç kaynağı.

Burada görüyoruz ki “salat”, hem **Allah’a yöneliş** hem de **destek/arkasında durma** anlam katmanını taşıyor.

Kur'an'da 'salat' kökünden şu biçimlerde türemiş kelimeler de geçmektedir:

- صَلَّوْة (salât): isim; ibadet, dua, yöneliş anlamında
- صَلَّى (sallâ): mazi fiil; dua etti, ibadet etti anlamında
- يُصَلِّي (yusallî): muzari fiil; rahmet eder (özellikle Allah için)
- صَلُّوا (sallû): emir fiil; dua edin, salat edin anlamında

Bu formlar, hem insanlar için hem de Allah ve melekler için kullanılmıştır. Bu da salat kelimesinin farklı anlam katmanlarına sahip olduğunu gösterir.

Temsili Ayetlerle Örnek Bir Analiz

Bakara Suresi 3. Ayet: الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ

Anlam: Onlar gayba inanırlar, salatı ikame ederler.

Buradaki 'يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ' ifadesi, salatın sadece bireysel bir dua değil, süreklilik ve toplumsal bilinçle yapılan bir ibadet olduğunu gösterir. Ayrıca 'ikame' fiilinin kullanılması, salatın bir düzene konulması ve hayata geçirilmesi anlamını kuvvetlendirir.

Tevbe Suresi 103. Ayet: وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ

Anlam: Onlara salat et (dua et); çünkü senin salatın onlar için bir sükûnettir.

Resul/Nebinin salatı burada dua anlamındadır.

Bu ayette salat, destek, moral verme ve aracı olma anlamında kullanılmıştır.

Ahzab Suresi 43. Ayet: هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ

Anlam: O (Allah) size salat eder ve melekleri de (salat eder).

Burada Allah'ın salatı, kuluna rahmet etmesi, onu yüceltmesi anlamındadır.

Bu kullanım, salatın yalnızca insanlar için değil, Allah için de farklı anlamlar içerdiğini gösterir.

2. Kök Varyasyonu: ص ل ي (S-L-Y)

Bu kök bazen “salat” ile etkileşimli görülür. Çünkü Arapçada و (vav) ile ي (ya) kök harflerinde dönüşebilir. Anlamları:

Isı, yakmak, ateşe yaklaşmak, Yakın durmak, beraber olmak.

Kur'an'da: “ “Onları ateşe sokun” (Saffât 37:68). Burada “salâ” kökünün bir anlam katmanı **yakınlık** + **sıcaklıktır**. Salat da Allah'a yaklaşma ve bağ kurma şeklinde yorumlanır.

3. Kök Varyasyonu: ص ل ت (S-L-T)

Bazı dilciler, **tâ (ت)** harfinin **vav/ya** yerine geldiğini söyler. Bu kökün anlamı da salat ile ilişkilidir.

Anlamları: **Kuvvet, güç, otorite. Sulta (سلطة)** → Otorite, güç, yönetim. **Tasallut (تسلط)** → Egemenlik, hükmetme. Bu, “salat”ın adalet eksenli **toplumsal otoriteyi destekleyen bir ibadet** olduğunu düşündürür. Çünkü Kur'an'da salatın sürekli **zekât, adalet, infak, ma'ruf** gibi toplumsal bağlamlarla anılması buraya işaret eder.

4. Sami Dillerde 'Salat' Kökü ve Anlamları

- **İbranice:** 'Tefillah' (תפילה) kelimesi dua anlamına gelir, fakat aynı zamanda içsel bir yönelişi ifade eder. Ancak İbranice’de 'צלה' (tsalah) fiili Aramice etkisiyle 'dua etmek' anlamında kullanılmıştır.
 - **Aramice/Süryanice:** Şelota (ܫܠܬܐ) → Dua, ibadet. 'Slo' (ܫܠܐ) fiili 'dua etmek' anlamındadır. Bu kelime, Kur’an’daki 'salat' kavramına çok yakındır.
 - **Akadca:** salātu → Dua, çağrı. 'salû' fiili, tapınma veya dua etmek anlamına gelir.
 - **Nabatça:** Epigrafik kaynaklarda 'şly' kökünden türemiş dualara rastlanmaktadır. Mekke civarında kullanılan yazı sistemlerinde bu tür kökler, bireysel dua ve toplu yakarış anlamı içerir.
- Bu durum, 'salat' kelimesinin Kur’an’dan önceki dönemlerde de ilahi varlıkla iletişim kurma anlamı taşıdığını göstermektedir. Görüldüğü gibi bütün Sami dillerinde bu kök **dua, yöneliş, yakınlaşma, bağ kurma** anlamları taşır.

Tablo: SALAT Köklerinin Anlam Yelpazesi

Kök	Anlam	Türev Örnekler
ص ل و (S-L-V)	Yönelmek, destek olmak, bağ kurmak	Salat, Musallî, Salah (ıslah)
ص ل ي (S-L-Y)	Yakın olmak, ateşe yaklaşmak	Saly (ateşe sokmak), yaslanmak
ص ل ت (S-L-T)	Güç, otorite, destek	Sulta (otorite), Tasallut (hakimiyet)

Salat, dar anlamda “namaz” değildir; **Allah’a yöneliş, destek arama, Allah ile, vahiy ile bağ kurma, ıslah edici bir eylemdir.**

Kök harfler bize gösteriyor ki, salat hem **içsel yakınlık** (S-L-Y), hem **toplumsal destek/otorite** (S-L-T), hem de **bağ kurma** (S-L-W) boyutlarını kapsar.

Bu yüzden salat, **kişisel dua + toplumsal adalet + Allah ile bağ** üçlüsünü aynı anda ifade eden köklü bir kavramdır.

Tablo: Salat Kavramının Kök Harf Analizi

Kök Harfler	Ana Anlamlar	Türeveler	Kur’an’daki Kullanım
ص ل و (S-L-V)	Yönelmek, eğilmek, bağ kurmak, desteklemek	Salat (kıyam, rüku, secde/dua/yöneliş), Musallî (salat eden), Salah (ıslah, doğruluk)	Salatın asli kökü; Allah’a yönelme ve bağ kurma anlamı taşır.
ص ل ي (S-L-Y)	Yakın olmak, ateşe yaklaşmak, ısıtmak	Saly (ateşe sokmak), yaslanmak, yakınlık	Salatın ‘yakınlık, sıcaklık’ boyutunu çağrıştırır; Allah’a yakınlık metaforu.

ص ل ت (S-L-T)	Güç, otorite, destek, hakimiyet	Sulta (otorite), Tasallut (hakimiyet kurma)	Salatın toplumsal düzen ve adalet boyutunu yansıtır; salat = sosyal omurga.
Sami Diller ile Bağlantısı	Dua, yöneliş, bağ kurma	İbranice Tefillah, Aramice Şelota, Akkadca şalātu	Salat, Sami dillerde dua ve ibadetle bağlantılıdır; kavramın ortak kökü vahye yönelmek.

Bu tablo, 'salat' kavramının Arapça kök harfleri ve bu köklerden türeyen anlamları göstermektedir. Köklerin anlam yelpazesi, salatın Kur'an'daki çok boyutlu işlevine ışık tutar.

Kur'an'da geçen 'salat' kelimesinin, Arapça kökü ve varyasyonları bilmek, bu kelimenin doğru anlamını öğrenmemizi kolaylaştırır. Salat kelimesinin kökü ve kök varyasyonları, Arapça'nın klasik sözlüklerinde, dilbilim kaynaklarında ve Kur'an bağlamında çok katmanlı anlamlar içerir.

DİĞER DİN VE KÜLTÜRLERDE SALAT UYGULAMALARI

1. Hristiyan Teolojisinde Salat Benzeri Uygulamalar

Erken dönem Hristiyanların kıyam, eğilme ve secde benzer, hareketleri vardır (Johnson, 2009).

Ortodoks Kilisesi: Salat'a en yakın uygulama, *proseuchē* (Yunanca dua/ibadet) kavramıdır; beden hareketleriyle birlikte Tanrı'ya yöneliş söz konusudur.

Katolik Gelenek: Belirli vakitlerde yapılan ibadetler (*Canonical Hours*) "Tanrı ile bağı diri tutma" fonksiyonuna sahiptir; Müslümanların salatındaki "bağ kurma ve kopmama" işlevine benzer.

Protestan Gelenek: Dua daha serbest, ritüel yön azalmıştır. "Personal prayer (kişisel dua)" salatın bireysel boyutunu çağırıştırır. Hristiyanlıkta Tanrı ile bağı diri tutma, sosyal-ahlaki birlik → İslam'daki salatın "Allah'la bağ kurma, kopmama" işleviyle paralel (Bradshaw, 2002; Taft, 1986; Johnson, 2009).

2. Yahudi Teolojisinde Salat Benzeri Uygulamalar

Yahudiler için Salat yani *tefillah*, Tanrı ile bağ kurmak, emirlerini hatırlamak ve toplumsal bilinç tazelemektir. Yahudi geleneğinde dua hem bireysel hem kolektiftir, ama en önemlisi **günlük vakitlere bağlanmasıdır**. Bu yönüyle İslam'daki "salatın vakitli farz" oluşuna çok benzer. İbadetleri vakitlidir. Sabah, öğle, akşam ibadetlerini/dualarını yaparlar. Amaç: Tanrı ile bağı sürdürmek, emirleri hatırlamak, toplumsal yönelişi pekiştirmek (Elbogen, 1993; Reif, 1993; Scherman, 1984).

3. İslam Öncesi Cahiliye Dönemi Araplarında Salat Uygulamaları

"Şalāt" kelimesi cahiliye şiirinde ve dilinde vardı. Temel anlamı: "yakınlaşmak, yönelmek, dua etmek." Araplar arasında "birine destek olmak, yardım etmek" gibi yan anlamları da bulunuyordu. Yani kavram, dua-yöneliş-yakınlaşma eksenli idi (Crone, 2016; Firestone, 1990; Hawting, 1999).

Kâbe merkezli dua ve ritüeller: Mekke müşrikleri Kâbe’yi tavaf eder, dua eder, ellerini kaldırırdı. Bu dualara da “salat” denirdi.

Ritüel boyutu vardı: Özellikle elleri kaldırma, belirli sözler söyleme, eğilme hareketleri yapılırdı. Ama bunlar şirkle kirlenmişti (putlar adına yapılırdı).

Namaza benzer vakitli uygulamalar: Rivayetlerde Mekke’de sabah ve akşam vakitlerinde yapılan dua ve ibadet benzeri “salat”lardan söz edilir. Kur’an’da da buna işaret vardır: “Onların Beyt yanındaki salatları, ılık çalmak ve el çırpmağın ibaretti.” (Enfâl 8:35)

Bu ayet müşriklerin Kâbe’de “salat” yaptığını, ama bunun içeriğini boşaltıp oyun–eğlenceye çevirdiklerini gösterir.

Kur’an’ın Müdahalesi: Kur’an, mevcut “salat” kelimesini aldı ama anlamını Tevhid eksenine oturttu. Putlarla ilişkilendirilen ılık–el çırpma gibi şekilcilikten arındırdı. “Allah’la bağ kurma, ahlaki inşa etme, toplumsal dayanışmayı güçlendirme” işleviyle doldurdu.

Sosyolojik Boyut: Cahiliye Araplarında “salat”, bazen kabile reislerine bağlılık yemini gibi de kullanılıyordu. Topluluk önünde destek ve bağlılık göstermek gibi. Bu, Kur’an’daki “salatın cemaatle toplumsal yönünü” hatırlatır ama müşriklerin anlayışı şirk temelliydi. Kur’an ise bu sosyal yönü korudu, ama tevhid ve ahlâkla bütünleştirdi. Cahiliye dönemi Arapları salatı biliyor, ama onu şirkle doldurmuşlardı. Kur’an ise mevcut kelimeyi koruyup onun içeriğini yeniden doldurdu. Böylece salat, “boş ritüel” olmaktan çıkıp, “Allah’a yöneliş, bilinç, ahlâk ve toplumsal sorumluluk” haline geldi (bkz. Enfâl 8:35; Ankebût 29:45).

Tablo: Cahiliye’de Salat ve Kur’an’da Salat Karşılaştırması

Boyut	Cahiliye Dönemi Salat Anlayışı	Kur’an’da Salat Anlayışı
Dilsel Kök	Yakınlaşma, dua, destek (ama çoğunlukla şirk yönelimli).	Allah’a yöneliş, bağ kurma, dua + bilinç + ibadet.
Ritüel Uygulama	Kâbe’de ılık çalmak, el çırpmağın, eğilmek; putlara yönelik ibadet.	Kıyam, rükû, secde, kıraat; sadece Allah’a yönelen ritüel.
Vakitler	Sabah ve akşam yapılan ibadet benzeri uygulamalar.	Belirli vakitlerle farz kılınan düzenli salat (Fajr, Zuhr, Asr, Maghrib, Isha).
Toplumsal Boyut	Kabile reisine veya puta bağlılık göstergesi olarak topluca yapılan törenler.	Cemaatle salat; toplumsal dayanışma ve ahlak inşası.
Teolojik İçerik	Şirk unsurlarıyla karışık; Tanrı anlayışı bulanık.	Tevhidî ibadet; ahlak, ihsan, takva ile bütünleşmiş ibadet.
Kur’an’ın Müdahalesi	Mevcut kavram şirkle iç içeydi.	Kur’an aynı kavramı alıp içeriğini yeniden tevhid, ahlak ve vahiy merkezli olarak doldurdu (Enfâl 8:35; Ankebût 29:45).

Bu tablo, İslam öncesi Arapların 'salat' anlayışı ile Kur’an’ın getirdiği 'salat' kavramını karşılaştırmaktadır. Kavramın nasıl şirkten arındırılıp tevhidî ve ahlakî bir ibadet haline geldiği gösterilmektedir.

AKADEMİK GÖRÜŞLER VE LİTERATÜR TARAMASI

- Râgıb el-İsfahanî'ye göre salat, dua ile birlikte Allah'a yönelmeyi içerir.
- Lisânü'l-Arab'da 'salat', hem dua hem de bir yakarış ritüeli olarak açıklanır (İbn Manzur, 1290/2003).
- Tâcü'l-Arûs'ta 'salat' kelimesi, 'rahmet dilemek' ve 'yakınlık kurmak' şeklinde anlamlarla genişletilir.
- Fazlur Rahman: Salat'ı bireysel bir dua değil, sosyal ve ahlaki sorumluluk bilinciyle yapılan bir yöneliş olarak görür.
- Joseph Schacht & Wensinck: Erken dönem İslam'da 'salat', daha çok dua anlamı taşırdı; kıyam, rüku ve secde formu sonraki dönemlerde sistematize edildi.
- Michael Cook: Salat, erken Mekke dönemi metinlerinde ritüel olmaktan çok ahlaki bir bağlılığı ifade eder.
- Hamidullah: Salat, hem dua hem de kolektif ibadet anlamına gelir. Zikir boyutu çok güçlüdür.
- Yaşar Nuri Öztürk: Salat'ı sadece namaz olarak çevirmek indirgemeci olur. Dua, destek, yöneliş ve bilinçlenme içeriği taşır.
- Mesut Okumuş, "Kur'an'da 'Salât' Kavramı" başlıklı makalesinde, salat'ın etimolojisini, Mekke ve Medine dönemlerindeki farklı bağlamlardaki kullanımlarını semantik olarak analiz eder. Mâûn Suresi özelinde kavramın doğru yorumunu tarif etmeye çalışır (Okumuş, 2004).
- Cahit Karaalp, "Salât Kavramının Semantik Analizi" adlı makalede, salat'ın kelime anlamlarının Kur'an süreciyle kavramsallaştığını ve Türkçedeki "namaz" indirgemesinin anlam daralması olduğunu savunur. Ona göre "salat" çokanlamlı bir lafızdır; sözlüklerdeki referansları kronolojik olarak sunar (Karaalp, 2018).

SALAT KAPSAMINA GİREN ÖNEMLİ KATMANLAR/ BİLEŞENLER

1. Salat'ın Ritüel Kısmı: = Ritüel İbadet (Kıyam, Rüku, secde, Kur'an kıraati)

"Salatı ikame edin" (Bakara 2:3, 2:43, 4:103 vb.) ayetlerinde, vakitli, rükünlü, secdeli bir ibadet kastedilir. Kur'an'da **salatın vakitli olması, salata kalkarken abdest alınması, kıyam, rüku ve secde** içermesi ile ilgili hükümler gerçekten, "salat"ın sadece bir "Kur'an bağı / bağ kurma" değil, aynı zamanda **bedensel ritüel yönü olan bir ibadet** olduğunu da açıkça gösteriyor. Yani işin hem **manevî bağ boyutu** hem de **ritüel form boyutu** vardır. Bunu ayetlerle delillendirelim:

Salatın Vakitli Olması

Nisa 4:103

"Şüphesiz (salat) müminler üzerine vakitleri belirlenmiş bir farzdır."

Burada **kitâben mevkûâtâ** ifadesi, salatın **vakitli ve düzenli** olarak yapılması gerektiğini gösteriyor. Eğer salat sadece "dua, destek olma ya da vahiy bağı" olsaydı, bu kadar kesin bir **zaman sınırlaması** olmazdı. Çünkü dua her an yapılabilir. Bu delil, salatın **ritüel boyutlu** olduğunu açıkça ortaya koyar.

Salata Kalkarken Abdest Almak

Maide 5:6 “Ey iman edenler! (salata) kalktığınızda yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın; başınızı mesh edin, topuklara kadar ayaklarınızı (yıkayın)...”

Burada salata kalkış **bedensel hazırlık** gerektiriyor. Bu hazırlık (abdest), **ritüel bir ibadetin fiziksel safiyetini** gösterir. Dua veya genel anlamda “vahye yönelme” için abdest şartı yoktur. Bu, “salat”ın **ritüel bedenî boyutuna** işaret eder.

Salat = Kıyam, Rükû, Secde ile Bağlantısı

Bakara 2:43 “Salatı ikame edin, zekâtı verin, rükû edenlerle birlikte rükû edin.”

Salat doğrudan **rükû** ile bağlanıyor. Yani bedensel bir yönü var.

Fetih 48:29 “Onları, rükû ve secde ederken görürsün; Allah’ın fazlını ve rızasını ararlar.”

Burada müminlerin karakteri **rükû ve secde** ile tanımlanıyor. Bu, salatın bedensel yönlerini kapsadığını gösteriyor.

Al-i İmran 3:39 “O mihrapta ayakta (kıyam) (salat ederken) melekler ona seslendi...”

Zekeriya’nın salatı, **kıyam** hâlinde tasvir ediliyor. Bu üç unsur (kıyam, rükû, secde), Kur’an’da **salatın ritüel formunu** işaret ediyor.

Salatın Vakitlerine İşaret Eden Ayetler

Hud 11:114: “Gündüzün iki tarafında ve gecenin yakın saatlerinde salatı ikame et...”

İsrâ 17:78: “Güneşin zevâlinden gecenin karanlığına kadar salatı ikame et, sabah salatını da (Kur’an tilaveti ile birlikte)...”

Bu ifadeler, salatın **belirlenmiş vakitlerde icra edilen düzenli bir ritüel** olduğunu kesinleştiriyor.

İkili Boyut: Manevî boyut: Salat = Allah’a bağ, vahiy ile kopmayan ilişki.

Ritüel boyut: Salat = Abdestle hazırlık, kıyam–rükû–secde ile belli vakitlerde icra edilen bedensel ibadet. Yani **Salat = Hem kalbî bağ, hem ritüel form**.

Bunlardan birini inkâr etmek salatı eksiltir. Kur’an’da salatın ritüel formu hem abdest almayı zorunlu kılması hem **vakitli** olması hem de **bedensel hareketlerle** tanımlanmış olması, onun kıyam, rükû, secde ritüeline işaret ettiğini kesin biçimde ortaya koyuyor.

2. Salat = Kur’an ile Bağ Kurma, Vahiy Hayata Taşımak

Ama Kur’an’da salat, sadece ritüel ibadet değil; **vahiy ile bağ kurma, onu anlama, dua ve destek** boyutlarını da içerir. Bu, “vahyin mesajını hayata taşımak” ile örtüşüyor.

a) Salat = Vahyin anlaşılması ve yaşanması

Bakara 2:45 “Sabır ve salat ile yardım isteyin. Bu, huşu sahiplerinden başkasına ağır gelir.”

Burada salat sadece namaz değil, Allah ile bağ kurma, O’nun mesajından güç alma olarak geçiyor.

En’âm 6:92 “Bu, indirdiğimiz mübarek bir kitaptır... ta ki ana kent (Mekke) ve çevresindekileri uyarasın, iman edenler salatı ikame etsin.”

Salat burada doğrudan vahyin mesajını hayata aktarma bağlamında.

b) Salat = Allah ve Nebi Arasındaki Destek

Ahzâb 33:56 “Allah ve melekleri Nebi üzerine salat ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salat edin...”

Buradaki “salat” bağ kurma, destekleme, dua etme, yanında durma anlamındadır.

Tevbe 9:103 “Onların mallarından sadaka al ki, bununla onları temizleyesin ve arındırasın. Ve onlara salat et; çünkü senin salatın onlar için bir sükûnettir.”

Burada Nebi’nin “salatı”, dua ve destek anlamındadır.

c) Salat = Zikir, Kur’an tilaveti, vahyi gündeme taşıma

Müzzemmil 73:20 “Kur’an’dan kolayınıza geleni okuyun, salatı ikame edin...”

Tilavet (vahyin anlaşılması) + salat (onun hayata taşınması) birlikte zikrediliyor.

İnsan 76:25–26 “Rabbini adını sabah akşam an. Gecenin bir kısmında da secde et, uzun uzadıya O’nu tesbih et.” Burada salatın özü “zikrin sürekliliği” olarak gösterilir.

Tablo: Kur’an’da 'Salat' Kavramının Anlam Katmanları Tablosu

Anlam Katmanı	Açıklama	Ayet Örnekleri
Ritüel İbadet (Kıyam, Rûku ve Secde)	Vakitli, secdeli ibadet. Kıyam, Rûku ve Secdenin ikamesi.	Bakara 2:3, 2:43; Nisa 4:103; Maûn 107:4–5; Müddessir 74:43
Vahiy ile Bağ Kurma	Kur’an’ı anlama, mesajlarını hayata taşıma. Salatın ruhu ve hedefi.	Bakara 2:45; En’âm 6:92; Müzzemmil 73:20
Dua ve Destek	Allah’ın salatı = rahmet; Nebi’nin salatı = dua ve sükûnet.	Tevbe 9:103; Ahzâb 33:56; Bakara 2:157
Zikir / Tesbih	Allah’ı anma, vakitli zikrin sürekliliği. Salatın öz boyutu.	Mü’min 40:55; İnsan 76:25–26; Hûd 11:114

Bu tablo, Kur’an’da geçen 'ص ل و' (salat)' kökünden türeyen kelimelerin hangi bağlamlarda ritüel ibadet (kıyam, rûku, secde) ve hangi bağlamlarda vahiy ile bağ kurma, dua, destek, rahmet anlamında kullanıldığını göstermektedir.

Dar anlamıyla salat: vakitli, secdeli ibadet ; “kıyam-rûku-secde” (Bakara 2:3, Maûn 107:4, Müddessir 74:43).

Geniş anlamıyla salat: Allah ile bağ kurma (Bakara 2:45), Nebi’ye destek (Ahzâb 33:56), Vahyin mesajını hayata taşımak (Müzzemmil 73:20, En’âm 6:92), Dua ve rahmet (Tevbe 9:103), vahyi hayata

taşıma. “Kur’an’ı anlama, mesajlarını duyurma ve hayata taşıma” anlamı **Kur’an tarafından destekleniyor**, ama bu anlam ritüel salatı iptal etmez; tam tersine onun **ruhu ve hedefidir**. Yani: **Salat = hem ritüel (Kıyam, rüku ve secde) hem de vahyin hayata taşınmasıdır**. Salat, bu bağın simgesidir; ama asıl hedef, o bağı tüm hayata yaymaktır.

SALAT KAVRAMININ DİL USÜLÜ AÇISINDAN ANALİZİ

Önemli bir dil ilkesi Kur’ân’da aynen işler: **farklı kök = farklı merkezî anlam**. Bu yüzden **salat (ص ل و)**; **dua (دعا)**, **nusuk (نسك)** ve **tesbih (سبح)** kelimeleri ile aynı anlamı taşımaz. Kelime farklılığı anlamın da farklılığına yol açar.

- Kur’ân **aynı bağlamda** bu farklı kelimeleri **yan yana** getirip **işlev ayrımını** belirginleştirir (6:162–163; 22:77; 33:56; 9:103).

- Diğer taraftan, **salatın içinde** dua/tesbih/kıyam–rükû–secde **yer alır**; yani **kümeler kesişir**, ama **eşit değildir**.

- **Zıt alan** da nettir: terk (74:43), zayi (19:59), gaflet/riya (107:4–5), yüz çevirme yani **tevellî**. Zıtlar, salatın “Allah’a yöneliş ve vahiy ile bağ kurma” oluşunu **keskinleştirir**.

Salat, Kur’ân’da **ritüel ibadet** (kıyam-rükû-secde), **dua/rahmet** (33:56; 9:103), **zikrin kurumsal biçimi** (20:14), **ahlakî-ictimaî omurga** (22:41; 29:45) olarak **çok katmanlı** bir kavramdır.

Nusuk/tesbih/dua ile **amaç/bağ** kurar; **lafız ve kök farkı** sebebiyle **eşdeğer** değildir.

Kıyam–rükû–secde salatın **rükünleri** olarak **metin içinden** ispatlıdır (2:43; 22:77; 48:29).

Zekât ile çift omurga kurar; birinci sütun **Allah ile bağ**, ikinci sütun **toplumsal adalet** (9:11; 22:41; 24:56).

Zıtları (terk–zayi–gaflet–tevellî) salatın özünü görünür kılar (74:43; 19:59; 107:4–5).

“Her farklı lafız, farklı anlam demektir” ilkesi aslında Arap dilcilerinin de üzerinde durduğu bir kuraldır. Çünkü Kur’an’da **lafızların seçimi tesadüfî değil**, kasıtlıdır. Senin verdiği örnekler — dua, nusuk, tesbih, kıyam, rükû, secde, kıraat, salihat — zaten Kur’an’da **ayrı köklerle** gelmiştir. Bu bize “salat” kavramının **özel ve kendine özgü bir anlam alanı** olduğunu gösterir. Gel, bunu dil kaideleri ve Kur’an içi kullanım üzerinden açalım:

1. Farklı kelime = Farklı Anlam İlkesi

Arap dilinde **lafız ve kökün değişmesi**, anlam alanının da değişmesi gerektiğine işaret eder. Bu yüzden:

- “Salat” ≠ “Dua” (çünkü dua = دعو kökü, salat = صلو kökü)
- “Salat” ≠ “Nusuk” (نسك)
- “Salat” ≠ “Tesbih” (سبح)
- “Salat” ≠ “Kıyam, Rükû, Secde” (قيام، ركع، سجد)

Eğer Kur'an sadece dua kastediyorsa, niçin "salat" desin? Dua kelimesi zaten var (Bakara 2:186). Eğer ibadet kastetseydi, niçin "nüsuk" kelimesini değil de "salat"ı kullansın? (En'âm 6:162). Demek ki "salat", bütün bunlardan **başka bir şeydir**, ama onlarla ilişki kurar, bağ kurar.

2. Salat'ın Özel Alanı

Dilsel incelemeler gösteriyor ki; "**Salat**" **kökü**, merkezde "**yakınlık–eğilme–bağ kurma**" fikrini taşır. Bu, hem **ritüel ibadet** bedenin kıyam–rükû–secde hareketleriyle, hem de **manevî boyutta** Allah'a yöneliş ve destek talebiyle tezahür eder. Yani salat: diğer kavramların (dua, tesbih, secde vs.) **hepsini içine alan çerçeve** ama aynı olmayan bir merkezi ibadettir.

3. Kur'an'daki Ayrışma

Kur'an'da bu kelimeler **yan yana** zikredilir; bu, eşanlamlı değil, **işlevsel farklılık** demektir:

6:162: "Benim salatım, nüsukim, hayatım ve ölümüm..." → Salat ≠ Nüsuk

22:77: "Ey iman edenler, rükû edin, secde edin, Rabbinize ibadet edin..." → Salat'ın içinde rükû–secde vardır, ama ayrı lafızlarla anılır.

33:56: "Allah ve melekleri Nebi'ye salat ederler..." → Buradaki "salat" dua ve rahmettir, "dua" kelimesinden farklı bir bağlamdadır.

Bu örnekler gösteriyor ki: Kur'an, aynı kökten kelimeleri **yan yana getirerek** anlam sınırlarını özellikle ayırıyor.

4. Dilbilimsel Kaide

Usûl hatası: farklı lafızlara yüzde yüz aynı anlam vermek.

Doğru yol: ortak alan + farklı merkez.

Dua = çağrı, talep, yakarış

Nüsuk = kurban, ritüel, adanış

Tesbih = yüceltmek, arındırmak

Kıyam/rükû/secde = beden hareketleri

Salat = bütün bunların merkezinde duran **Allah'a yöneliş bağı**, ritüel ve toplumsal boyutuyla özel ibadet.

5. Ufuk Açıcı Sonuç

- "Salat" diğer kavramların hiçbirisiyle özdeş değil; **hepsiyle ilişkili, ama hepsinden ayrı**.
- Kur'an'ın lafız seçimi, "salat"ı özel bir kavram haline getiriyor.
- Bu yüzden salatı sadece dua, sadece ibadet, sadece tesbih diye **daraltmak** doğru değil.
- Ama aynı zamanda salat = dua, salat = nüsuk gibi **eşitlemek** de usûl hatası olur.

Yani "salat" bir **çatı kavramdır**: içindeki unsurlar farklı kelimelerle isimlendirilir, fakat hepsi salatın içine dahil olur. Bu, Kur'an'ın kelime seçiminin titizliğini gösterir.

Kur'an'da 'Salat' ile En Çok Birlikte Geçen Kökler

Bu tablo, Kur'an'da 'salat' (صلو) kökü ile aynı ayetlerde en çok birlikte geçen kökleri göstermektedir. Bu veriler, salat kavramının bağlam haritasını ve hangi kavramlarla en sık ilişkilendirildiğini ortaya koyar.

Kök	Yaklaşık Türkçe Anlam	Tekrar Sayısı
اله	Allah, ilah	76
من	Kim, -den	69
قوم	Topluluk, kavim	59
الذ	O kimse	39
على	Üzerine	38
انن	Şüphesiz, gerçekten	36
لا	Hayır, değil	32
زكو	Zekât, arınmak	29
ان	Doğrusu, gerçekten	29
اتي	Vermek, getirmek	29

Kur'an'da Salat (صلو) Kökünden Gelen Kelimelerin Geçtiği Ayetler

Sure Adı	Sure No	Ayet No	Arapça Kelime	Türkçe Okunuş	Arapça Ayet Metni
2 - Bakara	2	3	الصَّلَاةُ	I-salata	الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ
2 - Bakara	2	43	الصَّلَاةُ	I-salata	وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ
2 - Bakara	2	45	وَالصَّلَاةِ	val-salati	وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ
2 - Bakara	2	83	الصَّلَاةُ	I-salata	وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَأَنتُمْ مُّعْرِضُونَ
2 - Bakara	2	110	الصَّلَاةُ	I-salata	وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ
2 - Bakara	2	125	مُصَلِّي	musallan	وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلِّينَ وَعِهْدَنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَأَسْمِعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ
2 - Bakara	2	153	وَالصَّلَاةِ	val-salati	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ
2 - Bakara	2	157	صَلَوَاتُ	salavātun	أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ
2 - Bakara	2	177	الصَّلَاةُ	I-salata	لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ

					بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ
2 - Bakara	2	238	الصَّلَوَاتِ	I-salavāti	حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ
2 - Bakara	2	277	الصَّلَاةِ	I-salata	إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ
3 - Âl-i İmrân	3	39	يُصَلِّي	yusallī	فَنَادَتْهُ الْمَلِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمَحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيحْيَى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ
4 - Nisâ	4	43	الصَّلَاةِ	I-salata	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا
4 - Nisâ	4	77	الصَّلَاةِ	I-salata	أَلَمْ تَر إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كَفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَى وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا
4 - Nisâ	4	101	الصَّلَاةِ	I-salati	وَإِذَا ضَرَيْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا
4 - Nisâ	4	102	الصَّلَاةِ	I-salata	وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مِيلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا
4 - Nisâ	4	103	الصَّلَاةِ	I-salata	فَإِذَا قُضِيَتْ الصَّلَاةُ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا
4 - Nisâ	4	142	الصَّلَاةِ	I-salati	إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالً يُبْرَأُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا
4 - Nisâ	4	162	الصَّلَاةِ	I-salata	لَكِنَّ الرَّاْسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا
5 - Mâide	5	6	الصَّلَاةِ	I-salati	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوْهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا

					وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
5 - Mâide	5	12	الصَّلَاةُ	l-salata	وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَّأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ
5 - Mâide	5	55	الصَّلَاةُ	l-salata	إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ
5 - Mâide	5	58	الصَّلَاةُ	l-salati	وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ
5 - Mâide	5	91	الصَّلَاةُ	l-salati	إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ
5 - Mâide	5	106	الصَّلَاةُ	l-salati	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ صَرِّفْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَاصْبِرْتُمْ مَصِيبَهُ الْمَوْتِ تَحْسِبُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنْ ازْتَبَيْتُمْ لَا تَشْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَمِنَ الْآثِمِينَ
6 - En'âm	6	72	الصَّلَاةُ	l-salata	وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَاتَّقُوا وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ
6 - En'âm	6	92	صَلَاتِهِمْ	salātihim	وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ
6 - En'âm	6	162	صَلَاتِي	salātī	قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
7 - A'râf	7	170	الصَّلَاةُ	l-salata	وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نَضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ
8 - Enfâl	8	3	الصَّلَاةُ	l-salata	الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ
8 - Enfâl	8	35	صَلَاتُهُمْ	salātuhum	وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَتَصْدِيَةً فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ
9 - Tevbe	9	5	الصَّلَاةُ	l-salata	فَإِذَا انسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُواهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
9 - Tevbe	9	11	الصَّلَاةُ	l-salata	فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
9 - Tevbe	9	18	الصَّلَاةُ	l-salata	إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

9 - Tevbe	9	54	الصَّلَاةُ	l-salata	وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كَسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارَهُونَ
9 - Tevbe	9	71	الصَّلَاةُ	l-salata	وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ
9 - Tevbe	9	84	تُصَلِّ	tusalli	وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ
9 - Tevbe	9	99	وَصَلَوَاتِ	vasalavāti	وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتَوَخَّاهُ مَا يُفْقِ قُرْبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ إِلَّا إِنْهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ سَيُدْخِلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
9 - Tevbe	9	103	وَصَلِّ	vasalli	خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
10 - Yûnus	10	87	الصَّلَاةُ	l-salata	وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّآ لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ
11 - Hûd	11	87	أَصَلُّوْكَ	asalatuka	قَالُوا يَا شُعَيْبُ أَصَلُّوْكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتَّكِرَ مَا يَغْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ
11 - Hûd	11	114	الصَّلَاةُ	l-salata	وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبُنَ السَّيِّئَاتِ ذَٰلِكَ ذِكْرِي لِلدَّاكِرِينَ
13 - Ra'd	13	22	الصَّلَاةُ	l-salata	وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرُؤْنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ
14 - İbrâhîm	14	31	الصَّلَاةُ	l-salata	قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خِلَالَ
14 - İbrâhîm	14	37	الصَّلَاةُ	l-salata	رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ دُونِ بَيْتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ
14 - İbrâhîm	14	40	الصَّلَاةِ	l-salati	رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ
17 - İsrâ	17	78	الصَّلَاةُ	l-salata	اقِمِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى عَسْقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا
17 - İsrâ	17	110	بِصَلَاتِكَ	bisalatika	قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافُتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا
19 - Meryem	19	31	بِالصَّلَاةِ	bil-salati	وَجَعَلْنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا
19 - Meryem	19	55	بِالصَّلَاةِ	bil-salati	وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا
19 - Meryem	19	59	الصَّلَاةُ	l-salata	فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا

20 - Tâhâ	20	14	الصَّلَاةُ	I-salata	إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي
20 - Tâhâ	20	132	بِالصَّلَاةِ	bil-salati	وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلْكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى
21 - Enbiyâ	21	73	الصَّلَاةِ	I-salati	وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا غَابِطِينَ
22 - Hac	22	35	الصَّلَاةِ	I-salati	الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ
22 - Hac	22	40	وَصَلَوَاتٍ	vasalavātun	الَّذِينَ أَخْرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهَدَمَتْ صَوَامِعُ وَبِيْعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ
22 - Hac	22	41	الصَّلَاةِ	I-salata	الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ
22 - Hac	22	78	الصَّلَاةِ	I-salata	وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمِيكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ
23 - Mü'minûn	23	2	صَلَاتِهِمْ	salātihim	الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ
23 - Mü'minûn	23	9	صَلَوَاتِهِمْ	salavātihim	وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ
24 - Nûr	24	37	الصَّلَاةِ	I-salati	رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ
24 - Nûr	24	41	صَلَاتُهُ	salātahu	أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرِ صَافَاتٍ كُلُّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ
24 - Nûr	24	56	الصَّلَاةِ	I-salata	وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ
24 - Nûr	24	58	صَلَاةِ	salati	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ
27 - Neml	27	3	الصَّلَاةِ	I-salata	الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ
29 - Ankebût	29	45	الصَّلَاةِ	I-salata	أَنْتُمْ مَّا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

30 - Rûm	30	31	الصَّلَاةُ	l-salata	مُذِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ
31 - Lokmân	31	4	الصَّلَاةُ	l-salata	الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ
31 - Lokmân	31	17	الصَّلَاةُ	l-salata	يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ
33 - Ahzâb	33	33	الصَّلَاةُ	l-salata	وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا
33 - Ahzâb	33	43	يُصَلِّي	yusallî	هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا
33 - Ahzâb	33	56	يُصَلُّونَ	yusallûna	إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا
35 - Fâtir	35	18	الصَّلَاةُ	l-salata	وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جِهْلَاهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يُخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَرَكِيَ فَاِنَّمَا يَتَذَكَّرْ لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ
35 - Fâtir	35	29	الصَّلَاةُ	l-salata	إِنَّ الَّذِينَ يَثْلُثُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ
42 - Şûrâ	42	38	الصَّلَاةُ	l-salata	وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ
58 - Mucâdele	58	13	الصَّلَاةُ	l-salata	ءَأَشْفَقْتُمْ أَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوِيكُمْ صَدَقَاتٍ فَإِذْ لَمْ تُفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ
62 - Cuma	62	9	لِلصَّلَاةِ	ilssalati	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
62 - Cuma	62	10	الصَّلَاةُ	l-salatu	فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ
70 - Meâric	70	22	الْمُصَلِّينَ	l-musalîna	إِلَّا الْمُصَلِّينَ
70 - Meâric	70	23	صَلَاتِهِمْ	salâtihim	الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ
70 - Meâric	70	34	صَلَاتِهِمْ	salâtihim	وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ
73 - Müzzemmil	73	20	الصَّلَاةُ	l-salata	إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصَوْهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَىٰ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
74 - Müddessir	74	43	الْمُصَلِّينَ	l-musalîna	قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ

75 - Kiyâmet	75	31	صَلَّى	sallā	فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى
87 - A'lâ	87	15	فَصَّلَى	fasallā	وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى
96 - Alak	96	10	صَلَّى	sallā	عَبْدًا إِذَا صَلَّى
98 - Beyyine	98	5	الصَّلَاةَ	l-salata	وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ
107 - Maûn	107	4	لِلْمُصَلِّينَ	lil'musallîna	فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ
107 - Maûn	107	5	صَلَاتِهِمْ	salâtihim	الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ
108 - Kevser	108	2	فَصَلِّ	fasalli	فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ

SALAT KAVRAMININ ZİDDİ OLAN “TEVELLA” KELİMESİNİN ANALİZİ

Kavramların zıtlarını tespit etmek, onların özünü anlamak için gerçekten çok güçlü bir yöntemdir. Kur'an'da “salat” (ص ل و) kavramının bağlamlarına baktığımızda, onun karşıt kutbunu şunlar oluşturuyor:

Salatı terk etmek / inkâr etmek

“Cehennemlikler der ki: Biz salat edenlerden değildik.” (Müddessir 74:43)

Burada zıtlık: salat etmek ↔ “salatı terk etmek”

Salatta gaflet ve riya

“Yazıklar olsun o salat edenlere ki, salatlarından gafilirdirler.” (Maûn 107:4–5)

Zıtlık: huşu ile salat ↔ gaflet ve riya ile salat

Salattan yüz çevirmek

“Onlardan sonra, salatı zayi eden ve şehvetlere uyan bir nesil geldi.” (Meryem 19:59)

Yani salatın zıttı, Kur'an bütünlüğünde şu anlamları taşır: Terk etmek (ترك), Zayi etmek (إضاعة), Yüz çevirmek (تولي / أعرض), Gaflet ve riya

“**Tevella**” (تولى) **Salatın Zıttıdır: Tevella** = yüz çevirmek, ilgiyi kesmek, uzaklaşmak. Kur'an'da sıkça “iman ve ibadet sorumluluğundan yüz çevirmek” anlamında gelir: “Yüz çevirirler, sonra da Allah'ın âyetlerini duymaz gibi davranırlar.” (Enfâl 8:23)

Bu açıdan bakıldığında **tevella**, salatın özünün (Allah'a yönelme, bağ kurma) tam karşıtı sayılabilir. Çünkü: Salat = Allah'a yönelmek, bağ kurmak, destek almak, Tevella = Allah'tan yüz çevirmek, bağ koparmak Evet, bu açıdan “tevella” salatın zıt anlamlısıdır, özellikle *salat = Allah ile bağ kurmak* boyutunda.

Zıddından Salâtı Anlamayı Derinleştirmek

Salâtın özü: yöneliş, bağlanış, bağ kurma, vahyi hayata taşıma, Allah ile iletişim ve teslimiyet.

Salâtın zıddı: yönelişi kesmek, bağı koparmak, ilgiyi kesmek, yüz çevirmek yani **tevella** yapmak.

Bu açıdan salâtın zıddı üzerinden tanımı: “Salat, insanın Allah’a yüzünü dönmesidir; onun zıddı olan tevella ise yüz çevirmesidir.” Bu karşıtlık bize şunu gösteriyor: Salat, sadece ritüel namaz değil; Allah’tan kopmamak, sürekli yönelmektir. Tevella ise bunun tam tersidir: Allah’tan kopmak, bağı kesmektir. Dolayısıyla salâtın zıddını “tevella” olarak görmek, bize kavramın gerçek anlamını verir.

Tablo: Kur’an’da Salat ve Zıddı (Tevella / Terk) Kavramları

Kavram	Açıklama	Ayet Örnekleri
Salat (ص ل و)	Allah’a yönelmek, bağ kurmak, zikretmek, dua etmek, salâtı ikame etmek.	Bakara 2:3; Şûrâ 42:38; Müzzemmil 73:20; Maûn 107:4–5
Salâtı Terk (ترك الصلاة)	Salâtı hiç yerine getirmemek, bilinçli olarak terk etmek.	Müddessir 74:43 – 'Biz salat edenlerden değildik.'
Salâtı Zayi Etmek (أضاعوا الصلاة)	Salâtı boşa çıkarmak, önemini yitirmek, sorumluluğunu yerine getirmemek.	Meryem 19:59 – 'Onlardan sonra salâtı zayi eden bir nesil geldi.'
Tevella (تولى)	Yüz çevirmek, ilgiyi kesmek, Allah’ın ayetlerinden uzaklaşmak.	Enfâl 8:23; Tevbe 9:127; İsra 17:46
Gaflet / Riyâ	Salâtı yerine getirse de özünü boşaltmak, gösteriş ve dikkatsizlik içinde olmak.	Maûn 107:4–5 – 'Onlar salatlarından gafilirdiler.'

Bu tablo, Kur’an’da 'ص ل و' (salat) kavramı ile onun zıddı olan 'tevella' (yüz çevirmek), terk etmek, zayi etmek gibi karşıt kullanımları göstermektedir. Salâtın gerçek anlamı, zıttı ile daha iyi kavranmaktadır.

“Tevella” fiili ve onun türevleri “ولي / تولى” kökünden gelir. Bu kök Kur’an’da çok kullanılır.

Tablo: Tevella (تولى) Kökünün Kur’an’daki Kullanımları

Kullanım	Ayet Örneği	Bağlamdaki Anlamı
تَوَلَّوْا (tevellav) → yüz çevirdiler	Hûd 11:3, 11:57; Nahl 16:82	Hakikatten yüz çevirmek, Allah’ın davetine sırt dönmek
تَتَوَلَّوْا (tatavellav) → siz yüz çevirirseniz	Hûd 11:52	Davete icabet etmeyip geri durmak
وَتَوَلَّى (teve’llâ) → sırtını döndü	Yûsuf 12:84	Hz. Yakub’un insandan yüzünü çevirmesi, mecazi boyut
وَلِيٍّ (veliyy) → dost, yönetici, veli	Yûsuf 12:101; Ra’d 13:37	Himaye eden, destek veren (pozitif anlam)
مَوْلَى (mevlâ) → sahip, koruyucu	Yûnus 10:30; Nahl 16:76	İnsanın gerçek mevlâsı yalnızca Allah’tır
أَوْلِيَاءَ (evliyâ) → dostlar, yakın bağ kuranlar	Yûnus 10:62; Nahl 16:63	Kimi zaman Allah dostları, kimi zaman şeytan dostları

Tevella Kelimesinin Anlam Katmanları

Allah'ın ayetlerinden **yüz çevirmek**, Resulün çağrısından **geri durmak** ve hakikate karşı **duyarsızlık / ilgisizlik**.

Özetlersek; **Salat** = Allah'a yönelme, bağ kurma, destek aramadır. **Tevella** = Allah'tan yüz çevirme, bağı koparma, uzaklaşma, sırt dönmek, davetten geri durmaktır. Bu nedenle birçok alim "**tevella, salatın zıddıdır**" demiştir. Çünkü salat yöneliş ve bağ kurma, tevella ise sırt çevirme ve kopuştur.

SALAT: ALLAH'A YÖNELMEK, O'NUN MESAJINI KOPARMAMAK, VAHİY İLE BAĞ KURMAK, VAHYİ HAYATA TAŞIMAK

Gerçekten de "salat" kavramı, sadece mekanik hareketlerden ibaret bir ritüel değil; Kur'an'ın bütünlüğü dikkate alındığında **Allah ile bağı diri tutmak, vahyi hayata taşımak, O'nun mesajını koparmamak** boyutları açıkça görülüyor. Şimdi bu anlayışı ayetlerle delillendirelim:

1. Salat = Allah'ın Kitabına Bağlılık

Bakara 2:43 " (salâtı) ikame edin, zekâtı verin ve rükû edenlerle birlikte rükû edin."

Burada salat sadece bireysel bir ritüel değil, **toplumsal bağ** ile beraber anılıyor. Salat, Kur'an'ın emirlerine uymanın sembolüdür.

Bakara 2:238 "Salatlara ve orta salata (salatü'l-vustâ) dikkat edin; Allah için gönülden saygıyla durun."

"Salatü'l-vustâ" ifadesi, Allah ile bağı en diri tutan, mesajı merkezde taşıyan **hayat bağı** olarak da anlaşılmıştır.

2. Salat = Allah ve Resulünün Davetine İcabet

Enfâl 8:24 "Ey iman edenler! Allah ve Resulü sizi, size hayat verecek şeye çağırdığı zaman icabet edin."

"Hayat veren çağrı", doğrudan vahyin mesajıdır. Bu ayet, **salatın özünün** Allah'ın çağrısına yönelmek olduğunu gösteriyor.

Maide 5:55 "Sizin veliniz yalnızca Allah, Resulü ve iman edenlerdir; onlar ki salatı ikame eder, zekâtı verir..."

Salat, Allah ve Resulünün yanında yer almak, yani **vahyin safında durmak** demektir.

3. Salat = Vahiyden Kopmamak

Tâhâ 20:14 "Şüphesiz ben Allah'ım. Benden başka ilah yoktur. Bana kulluk et ve beni zikretmek için salatı ikame et."

Burada salat, **Allah'ı hatırlama ve vahyi unutmama** ile doğrudan bağlantıyor.

Furkan 25:30 “Elçi dedi ki: Rabbim! Kavmim bu Kur’an’ı terk etti.”

Kur’an’ı terk etmek, **salatı terk etmekle** aynı çizgide görülüyor. Çünkü salat = Kur’an’la bağı koparmamak.

4. Salat = Hayata Taşınan Vahiy

Mâûn 107:4–5 “Vay haline o salat edenlerin ki, onlar salatlarından gafildirler.”

Buradaki uyarı, şekilsel bir ibadeti değil, **salatın özünü kaybetmiş, Kur’an’ı hayata taşımayan bir pratiği** eleştiriyor.

Ankebût 29:45 “Sana kitaptan vahyedileni oku ve salatı ikame et. Çünkü salat, hayasızlıktan ve kötülükten alıkoyma...”

Burada **Kur’an’ı okumak + salat** birlikte geliyor. Demek ki salat, **vahyin hayata geçirilmesidir**.

Sonuç: Salat = Kur’an Bağını Diri Tutmak

- Salat, sadece **dua** değil (çünkü dua için ayrı kelime var).
- Sadece **ibadet/nüsuk** değil (çünkü nüsuk da ayrı bir kavram).
- Sadece **tesbih, kıyam, secde** değil (bunların da Kur’an’da ayrı karşılıkları var).

Salat, bütün bu kavramları kapsayan daha üst bir çatı: **Allah ile bağı diri tutmak, vahyi hayatın merkezine almak, Kur’an’ı terk etmemek**. Bunu destekleyen anahtar ayetler:

- Ankebût 29:45 (Kur’an okumak + salat)
- Furkan 25:30 (Kur’an’ı terk etmek = bağı koparmak)
- Maûn 107:4–5 (salattan gaflet)
- Tâhâ 20:14 (salat = Allah’ı zikretmek)

Tablo: Salat ve Kur’an (Vahiy) ile Bağ Kurma Anlayışını Destekleyen Ayet Tablosu

Ayet	Arapça Metin	Bağlamdaki Anlam (Salat)
Bakara 2:43	وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ	Salat, Allah’ın emirlerine bağlılık ve toplumsal bağ ile zikrediliyor. Vahyin omurgası.
Bakara 2:238	حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ	Salatı korumak, Allah ile bağı en diri tutmak. Orta salat merkezî bağı temsil eder.
Tâhâ 20:14	إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي	Salat, Allah’ı zikretmek ve O’nu unutmamak için ikame edilir. Vahiy bağıdır.
Ankebût 29:45	طُلُّ مَا أَوْحَى إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ	Kur’an’ı okumak ve salatı ikame etmek birlikte anılır. Salat, vahyin hayata taşınmasıdır.
Mâûn 107:4–5	قَوْلِيلٌ لِلْمُضِلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ	Salattan gaflet edenler uyarılır. Yani vahyin özünden uzaklaşmak, salatı terk etmek gibidir.

Furkan 25:30	وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا	Kur'an'ı terk etmek, salatı terk etmek gibidir. Salat = Kur'an bağıdır.
Maide 5:55	إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ	Salat, Allah ve Resulü ile bağ kurmanın göstergesi, vahyin safında yer almaktır.

Bu tablo, Kur'an'da 'salat' kavramının Allah'a yönelme, vahiy ile bağı koparmama, Kur'an'ı hayata taşıma anlamlarını destekleyen ayetleri göstermektedir.

“SALAT” VE DİĞER KUR’ANİ KAVRAMLAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ

1) Salat - Nusuk ilişkisi

En açık referans **6:162–163**: “Şüphesiz benim **salatım** ve **nusukim** (kurban/ritüel), hayatım ve ölümüm... Allah içindir.” Burada iki **ayrı** kelimenin **yan yana** zikredilmesi (parataksis) salat ile nusukun **özdeş** olmadığını, fakat **aynı tevhid niyeti** altında bulunduğu gösterir.

Nusuk (ن س ك) = kurban/hedy, hac/umre bağlamı kurbiyyet ritüelleri (22:34–37).

Salat (ص ل و) = vakitli ibadet/dua–rahmet/zikre dayalı yöneliş (17:78; 20:14; 33:56).

Sonuç olarak; Semantik alanlar **örtüşür** (ikisi de Allah'a yakınlık eylemleridir) ama **aynı değildir**; 6:162–163, **kök–lafız farklılığının anlam farkını koruduğunun** kanıtıdır (6:162–163; 22:34–37).

2) Salat - Tesbih ilişkisi

Salat (صلو): Allah'a yönelişi, vahiy ile bağ kurmayı “nizam” haline getiren ibadettir. Vakit, kıyam–rükû–secde, kible ve taharet (abdest) gibi ritüel unsurlara sahiptir. (Kur'an, 4:103; 5:6; 2:144; 17:78)

Tesbih (سبح): Allah'ı tenzih ve yüceltme; sözle/kalple/amelî olarak sürekli anış ve övgü. (Kur'an, 33:41–42; 20:130; 30:17–18; 50:39)

Benzerlikler: Zaman duyarlılığı: Tesbih ve salat, günün belirli dilimlerinde yoğun vurgulanır:

Tesbih, “sabah–akşam/önce–sonra” (Kur'an, 33:41–42; 50:39; 20:130; 52:48–49).

Salat, “güneş zevâline den gece karanlığına, sabah kıraatine” (Kur'an, 17:78; 11:114; 4:103).

Zikir odağı: Salatın özü zikirle açıklanır: “Beni zikretmek için salatı ikame et.” (Kur'an, 20:14)

Farklılıklar: Kurumsal yapı vs. serbestlik:

Salat vakitli farzdır, şekil ve tertip taşır; **abdest** şartı ve **korku/sefer düzeni** bile vardır (Kur'an, 4:101–103; 5:6).

Tesbih bağlayıcı bir ritüel tertibe indirgenmez; her hâlde yapılabilir (Kur'an, 33:41–42; 30:17–18).

Rükünler: Salat, kıyam–rükû–secde ile tanımlanır (Kur'an, 2:43; 22:77; 48:29); tesbih böyle bir rükün setiyle kayıtlı değildir.

Metinde Yan Yana Ama Eşit Değil, Eş Anlamlı Değil

Amaç Birliği Var; Özdeşlik Yok: “(O evlerde) sabah akşam O’nu **tesbih edenler**... ticaretleri onları Allah’ı zikretmekten, **salatı ikame etmekten** ve zekât vermekten alıkoymaz.” (Kur'an, 24:36–37)

Tesbih ve **salat** aynı pasajda **ayrı fiiller** olarak zikredilir; eşitleme yapılmaz.

Sonuç olarak; salat içinde **rükû–secde** rükünlerinde tesbih yer alır (22:77; 48:29; 9:112). Tesbih salatın ruhunda vardır; fakat **salat = tesbih** değildir. Salat, Allah’a yönelme ve mesajıyla bağ kurmayı sağlayan **kurumsal bir ibadet nizamı**, tesbih **sürekli yüceltme ve anıştır**. (Kur'an, 24:36–37; 4:103; 5:6; 33:41–42). **Tesbih** vakitli zikir emridir (sabah–akşam–gece), salatla iç içe akar (11:114; 76:25–26; 40:55). Tesbih **salatın içinde** bulunan bir zikir biçimi olabildiği gibi, salat **dışında** da yapılır. Kelimeler farklı kaldığı için **eşanlamlı** değildir; fakat **işlevsel bağ** güçlüdür (20:14; 11:114; 22:77; 76:25–26).

3) Salat - Dua ilişkisi

Bağlam temelli **iki ana kullanım** var:

Ritüel ibadet anlamı: *salatı ikame* (2:43; 17:78; 29:45).

Dua/rahmet/te'yid anlamı: Allah’ın ve meleklerin Nebi’ye “salat” etmesi (33:56), Nebi’nin müminlere “salat” etmesi, sükûn/ sekînet (9:103), Allah’ın sabredenlere “salevâtı” (2:157) ise lütuf, destek ve rahmet etmesidir.

Sonuç: “Dua” anlamı Kur’ân içi meşru bir alt-kullanımdır; fakat her ayette “dua” değildir. Lafzın farklı yerlerde farklı işlevleri vardır; bunu siyak–sibak tayin eder (33:56; 9:103; 2:157 vs.).

4) Salat - Kıyam, Rükû, Secde ilişkisi

Kur’ân, salatın **kompozit** bir ibadet olduğunu **rükünleri** ile gösterir:

Kıyam: “(Gece) kalktığın/ayakta durduğun vakitler...” (73:20); “Salata kalktığınızda (vudû’ yapın)” (5:6).

Rükû–Secde: “Rükû edin, secde edin...” (22:77); “Rükû edenlerle birlikte rükû et.” (2:43); “Onları rükû ve secde hâlinde görürsün.” (48:29). “Salatı ikame etmek” emrinin hemen **yanında** rükû–secde emirlerinin gelmesi (22:77) , **yapısal birliği ifade eder**.

“Salat” **tekil bir eylem** değil; **rükünlerden oluşan** bütünlük. Ayet çiftleri (2:43 ↔ 22:77; 5:6 ↔ 4:43; 48:29) bu yapıyı pekiştirir.

Sonuç: Kıyam–rükû–secde **salatın parçasıdır**; ayrı kelimeler olması **parçaların isimlendirilmesi** içindir, eş anlamlılık için değil (2:43; 5:6; 22:77; 48:29; 73:20).

5) Salat - Zekât İlişkisi

Kur’ân’da **sistemik kollokasyon*** var: “*salatı ikame – zekâtı eda*”. Bu ikili, **imanın ritüel–toplumsal** iki sütununu gösterir. İkiz omurga gibidirler.

Örnek kümeler: 2:43; 2:110; 4:77; 5:12; 9:5; 9:11; 9:71; 22:41; 24:56; 27:3; 31:4; 35:29.

Kimlik göstergesi: Tövbeyle birlikte salat + zekât topluluğa kabul işaretidir (9:5; 9:11).

Toplumsal düzen: İktidar verilince ilk vazifeler salat + zekâttır (22:41).

Sonuç olarak; ikili birlikte geldiğinde **Allah’la bağ (salat) + toplumla bağ (zekât)** inşa edilir; bu, kavramların **özdeş** değil **tamamlayıcı** olduğunu ispatlar (9:11; 22:41; 24:56).

* “Kollokasyon” Ne Demek?

Kollokasyon, dilbilimde “bir kelimenin diğer kelimelerle birlikte, tekrar tekrar ve düzenli biçimde yan yana kullanılması” demektir.

Kur’an’da “Sistemik Kollokasyon” Ne Demek?

Kur’an’da bazı kelimeler **hep birlikte, düzenli şekilde** kullanılır. Bu da onların **özel anlam bağı**nı gösterir. En tipik örnek: “**Salatı ikame edin, zekâtı verin.**” (2:43; 2:110; 9:5; 22:41; 24:56; 27:3; 31:4; 35:29 vb.) Salat kelimesi çok defa zekât kelimesiyle birlikte gelir. Bu tekrar rastlantı değil, sistemik bir birlikteliktir (kollokasyon). Başka örnekler:

“Emr-i bi’l ma’rûf ve nehy-i ani’l münker” (hep birlikte geçer, 9:71; 3:104).

“İman edenler ve salih amel işleyenler” (çok tekrar eden bir kalıp, 2:82; 5:9; 10:9 vb.).

Eğer bir kelime hep aynı başka bir kelimeyle yan yana geliyorsa, bu onların Kur’an’daki özel bağı ve fonksiyonel ilişkisini gösterir.

Mesela “salat + zekât” birlikteliği, salat Allah ile bağı, zekât toplum ile bağı temsil eder. İkisi beraber zikredildiğinde, imanın iki boyutu (dikey–yatay, bireysel–toplumsal) vurgulanır.

Yani “Kur’ân’da sistemik kollokasyon var” demek; “Kur’an bazı kelimeleri bilinçli olarak sürekli beraber kullanıyor. Bu tekrar, onların anlam bağı’nı gösteriyor; lafızlar sadece yan yana değil, teolojik ve ibadet bağlamında da birlikte konumlandırılıyor” anlamına gelmektedir.

Tablo: Kur’an’da Sistemik Kollokasyon Örnekleri

Kollokasyon	Anlam İlişkisi	Ayet Örnekleri
Salat – Zekât	Salat Allah ile bağı, zekât toplum ile bağı temsil eder. İkisi birlikte imanî pratiğin omurgasını oluşturur.	Bakara 2:43; 2:110; Tevbe 9:5, 9:11; Hac 22:41; Nur 24:56

İman – Salih Amel	İman içsel bağlılık, salih amel onun dışa yansıyan pratiği. Hep birlikte zikredilerek dinin özünü oluştururlar.	Bakara 2:82; Maide 5:9; Yunus 10:9; Asr 103:3
Emr-i bi'l ma'rûf – Nehy-i ani'l münker	Toplumsal sorumluluğun iki yönü: iyiliği teşvik ve kötülüğü engelleme. Kur'an'da sürekli birlikte gelir.	Al-i İmran 3:104, 3:110; Tevbe 9:71
Şükür – Sabır	Şükür nimetle, sabır ise musibetle sınav karşısındaki tavrı temsil eder. Birbirini tamamlar.	Bakara 2:155–156; İbrahim 14:5–7; Lokman 31:31–32
Hidayet – Takva	Hidayet Allah'ın yol göstermesi, takva insanın bilinçle Allah'a karşı sorumluluk bilincini taşımasıdır.	Bakara 2:2, 2:185; Maide 5:46
Magfiret – Rahmet	Magfiret günahların örtülmesi, rahmet ise Allah'ın lütuf ve merhamet boyutunu gösterir.	A'raf 7:151–153; Zümer 39:53

Bu tablo, Kur'an'da sık sık birlikte zikredilen ve anlam açısından özel bağ kuran kelime çiftlerini göstermektedir. Bu kolokasyonlar, kavramların Kur'an'daki teolojik ve ibadet bağlamında nasıl sistematik ilişkiler içinde olduğunu ortaya koyar.

6) Salat - Salih Amel/Salihah İlişkisi

Ahlakî dönüşüm etkisi: “Salat, fahşâ ve münkerden alıkoyar.” (29:45).

Kefaret–ıslah: “İyilikler kötülükleri giderir” emri doğrudan salatla verilir (11:114).

Mü'min vasıfları: Huşu, emanete riayet, iffetin korunması gibi salih amel demeti, salatla çerçevelenir (23:1–11). Salat, salihahı besleyen bir çekirdek pratik olarak konumlanır (29:45; 11:114; 23:1–11).

Salat'ın Salih Amellerle Bağı: **Ankebût 29:45** “Kitaptan sana vahyolunanı oku, salatı ikame et. Şüphesiz salat, fahşâ ve münkerden alıkoyar.” Burada salat, ahlakî dönüştürücü güç olarak işlev görüyor. Salat, hayatın merkezinde ahlakî salihahı (iyilik, doğruluk, dürüstlük) besleyen bir mekanizma. **Hûd 11:114** “Gündüzün iki tarafında ve gecenin yakın saatlerinde salatı ikame et. Şüphesiz iyilikler kötülükleri giderir.” Salat, kefarete ve arınma işleviyle doğrudan “iyilikler (salihat)”la ilişkilendirilir. Yani salat, kötülükleri silip, salih amele yönlendiren bir köprü.

Müminûn 23:1–11 “Müminler gerçekten kurtuluşa ermiştir. Onlar ki salatlarında huşu içindedirler... emanete riayet ederler... iffetlerini korurlar... işte onlar mirasçılardır, Firdevs'e mirasçı olurlar.” Burada salat, **salih ameller bütünü**nün çerçevesini oluşturuyor. Huşu, iffet, emanet gibi tüm güzel hasletler salatla başlıyor ve salatla korunuyor.

Salat Olmazsa Salih Amel Ne Olur?

Kur'an'a göre salat, **salih amellerin çekirdeği**dir (29:45). Salat olmadan iyilikler (sadaka, ahlaklılık, adalet) olabilir, ama bu iyilikler **vahiy köklü ve sürekli bir disipline bağlanmamış olur**. Yani salatsız iyilikler; köksüz, dağınık, verimsiz ve süresiz olur. Bu nedenle salat, **salihatın kök suyu** gibidir.

Salih Amel Olmazsa Salat Ne Olur?

Kur'an, salt ritüel olarak salatı *boş ve hatta zararlı bir alışkanlık* olarak tanımlar: **Mâûn 107:4–5**: “*Vay o salat edenlerin haline ki, onlar salatlarından gafilirdirler.*” Salat, eğer salihatla (ahlak, adalet, yardımlaşma) birleşmezse *riya, gaflet ve toplumsal faydasızlık* olur. Yani salatsız salihat köksüzdür; salihatsız salat ise, sosyal ıslahı gerçekleştiremeyen ruhsuz bir kabuk gibi olur.

İkisi Birbirini Zorunlu Kılar mı?: Evet, Kur'an bütünlüğü açısından zorunlu kılar. Salat olmadan salihat dağınık, süreksiz verimsiz iyilikler. Salihat olmadan salat, boş ritüel, gaflete dönüşebilir. Kur'an'da sürekli birlikte anılan bir yapı:

Bakara 2:3: “*Onlar gayba iman ederler, salatı ikame ederler ve rızık olarak verdiklerimizden infak ederler.*”

Hac 22:41: “*Onlar ki yeryüzünde iktidar verdiğimizde salatı ikame eder, zekâtı verir, iyiliği (ma'ruf) emreder, kötülüğü (münker) yasaklarlar.*”

Çekirdek–meyve ilişkisi gibi düşünülebilir; **Salat** = kök, çekirdek, vahiy bağı. **Salih amel** = bu kökün meyvesi, dış dünyaya yansıması. Salatsız salihat, köksüz iyilik gibi, salihatsız salat ise, meyvesiz ağaç gibidir. Kur'an, her ikisini birlikte istiyor: “*İman edip salih amel işleyenler...*” kalıbı 50'den fazla ayette salatın bu salihat demetiyle birleştiğini teyit ediyor. Yani Salat - Salih amel ilişkisi zorunlu ve tamamlayıcıdır. Birinin yokluğu diğerini anlamsız, eksik ve işlevsiz kılar.

Tablo: Salat - Salih Amel İlişkisi

Ayet	Salat Boyutu	Salihat Boyutu	İkisi Arasındaki Bağ
Ankebût 29:45	Salat, fahşâ ve münkerden alıkoyar; vahiy bağıdır.	Salihat, yani kötülükten arınma ve ahlaki iyilik.	Salat → Salihatı doğurur ve besler.
Hûd 11:114	Salat vakitleri arınma için belirlenmiştir.	İyilikler kötülükleri giderir (salihat).	Salat → kefarete ve ıslah, salihatı pekiştirir.
Mü'minûn 23:1–11	Salat huşu ile başlar, müminlerin kimliğini belirler.	Emanet, iffet, infak gibi salih ameller.	Salat, salihat kümesinin çerçevesini oluşturur.
Bakara 2:3	Gayba iman ve salatı ikame.	İnfak, adalet, yardımlaşma (salihat).	Salat ve salihat birlikte zikredilir, biri diğerini besler.
Hac 22:41	İktidar verilince salatı ikame ederler.	Zekat, iyiliği emretmek, kötülüğü yasaklamak (salihat).	Salat, sosyal ıslahın çekirdeği olur.

Bu tablo, Kur'an'da 'salat' ile 'salih amel/salihat' arasındaki bağı göstermektedir. Salat, vahiy ile bağı diri tutan çekirdek; salih amel ise bu çekirdeğin hayata yansıyan meyvesidir. İkisi birbirini zorunlu kılar ve tamamlar.

7) Salat – Takvâ İlişkisi

Salat -takvâ ilişkisi Kur'ân'ın iman–amel mimarisinde omurga kurar. Salatı yalnız “ritüel”e indirgediğimizde takvânın kalbini; takvâyı “duygu”ya indirgediğimizde de salatın disiplinini kaybederiz. Aşağıda ilişkiyi **lafız (kök–sözdizim)**, **siyak–sibak (bağlam)** ve **işlev** bakımından delilleri verilmiştir.

“Takvâ” nedir, salatla nasıl buluşur?

Takvâ (وقى/اتقى): Korunmak, kendini muhafaza etmek → Allah bilinciyle **haramdan/suçtan sakınma**.

Salat (صلو): Allah’a yönelişin ritmi; **kıyam–rükû–secde** ile beden, **tilavet–zikir** ile zihnin/kalbin terbiyesi.

Dolayısıyla salat, takvânın pratik antrenmanı; takvâ da salatın niyet ve içerik kalitesidir. (20:14; 29:45)

Takvâ ile bağ: salat emri ittikâ ile irtibatlandırılır (6:72; 22:41; 30:31). Kur’ân, salat emrini ittakû (sakının) emriyle yan yana verir. Bu emirler, iki farîzanın birbirini tamamladığını gösterir.

“**Ve (size emredildi ki) salatı ikame edin ve O’ndan sakının.**” (6:72)

Emir çiftidir: أقوموا الصلاة ↔ اتقوه (aynı cümlede koordinasyon).

“(O’na) yönelin, O’ndan sakının ve salatı ikame edin.” (30:31)

أقيموا الصلاة + اتقوه + مُنِيبِينَ إِلَيْهِ: yöneliş–takvâ–salat üçlüsü bir bütün.

Birr ayeti: “(Birr) ... salatı ikame eden ... Onlar (gerçek) müttakîlerdir.” (2:177)

Aynı ayette salatı ikame edenlerin vasfı müttakî olarak mühürlenir.

Metin içi dizilim, salatın takvâyı doğurduğunu/beslediğini açıkça kurar (6:72; 30:31; 2:177).

Siyak–Sibak: Yakın Bağlamda Salat ve Takvâ

Bakara: 2–3: “Bu Kitap, müttakîler için rehberdir; onlar salatı ikame ederler ...”

Takvâ tanımı hemen salat pratiği ile somutlanır (aynı pasaj).

Tevbe: 108: “Kuruluşu takvâ üzere olan mescitte kıyam etmen daha uygundur...”

Takvâ temelli bir mescid, salatın mekânsal omurgası olur.

İşlev olarak; Salat, takvânın nasıl “çalıştığını” gösterir. Meselâ; ahlâkî kalkan olur: “Salat, fahşâ ve münkerden alıkoyar.” (29:45) Takvânın “sakındırma” işlevi salatla görünür olur.

“Gündüzün iki tarafında ve gecenin yakın saatlerinde salatı ikame et; **iyilikler kötülükleri giderir.**”

(11:114) Takvânın pratik karşılığı olan **günahı giderme** salatın ritminde gerçekleşir.

Sıhhatli niyet: “Dini yalnız **ihlâs**la O’na halis kılarak ... **salatı ikame edin.**” (98:5)

Takvânın iç yüzü (ihlâs) , salatın dış yüzü (ritüel) birleşir.

Cemaat Ve Sosyal Takvâ: “Onlara yeryüzünde iktidar versek salatı ikame eder, zekâtı verir, ma’rufu emrederler...” (22:41) Takvâ sadece bireysel değil; kurumsal/sosyal düzen kurar.

Salat Zayıflayınca Takvâ da Çöker: “Onların ardından **salatı zayi eden** ve hevâlarına uyan bir nesil geldi...” (19:59) Salatın boşalması → **sakınma bilincinin** çökmesi.

“Yazıklar olsun o **salat edenlere** ki, **salatlarından gafildirler**; yetimi iter, yoksulu doyurmaya teşvik etmezler.” (107:4–7) Salat **takvâya bağlanmazsa** riâyâ döner; sosyal takvâ da söner.

“(Cehennemlikler) ‘Biz **salat edenlerden değildik.**’ derler.” (74:43)

Salatı terk etmek, kötülükten sakınma duygusunu terk etmek anlamına gelir.

Salatta amaç; Allah’a yönelmektir. Bu da bizi **takvâya** götürür. Kur’ân’a göre takvâ, salatla kurulur ve korunur; salat ise takvâ ile can bulur. Bu yüzden ikisi karşılıklı zorunlu bir bütün oluşturur: Salat takvâyı inşa eder, takvâ salatı ihya eder (6:72; 30:31; 2:177; 29:45). Kısaca salat, takvânın ritüelleşmiş eğitimi; takvâ = salatın ruhu/niyeti. Biri olmadan diğeri **eksik** kalır.

8. Salat - İhlâs ilişkisi

Benzerlikler: Doğrudan kolokasyon: “Yalnız Allah’a **ihlâsla** kulluk etmek... **salatı ikame etmek** ve zekât vermek” (Kur’an, 98:5). Salat **ihlâsla** emredilir; ikisi **ayrılmaz**.

Niyet–Tevhidi Ritüel Birlikteliği: “Şüphesiz **salatım**, nüsukim, hayatım ve ölümüm **Allah içindir...**” (Kur’an, 6:162–163).

Farklılıklar : Vasef–fiil farkı: **ihlâs** kalbin niteliği (dinin Allah’a has kılınması) (Kur’an, 39:2–3).

Salat bu niteliğin fiile dönüşmüş halidir; ihlâs yoksa salat kabuklaşır.

Münafıklar salata isteksiz gelir, riya yapar; Allah’ı az zikreder (Kur’an, 4:142; ayrıca 107:4–7).

İhlâs olmadan salat boş ritüeldir. İhlâs salatın ruhudur; salat ihlâsın eğitimidir. İkisi birbirini kurar ve korur. (Kur’an, 98:5; 6:162–163; 4:142)

9. Salat - Cihad ilişkisi

Benzerlikler: *Aynı ilke eksen:* Her ikisi de Allah için yapılan *kulluk ve sadakat* eylemleridir; sabır ve sebat ister. (Kur’an, 8:45)

Toplumsal düzenin omurgası: “(Allah yeryüzünde imkân verirse) salatı ikame eder, zekâtı verir, ma’rufu emrederler...” (Kur’an, 22:39–41)

Kitâle ruhsat verilen bağlamda bile (22:39), toplumsal nizam salat ile kurulur.

Cihad emriyle birlikte: “Rükû edin, secde edin... ve cihad edin.” (22:77–78); 73:20’de salat emriyle “Allah yolunda savaşanlar” aynı bağlamda anılır.

Salat, cihadın ahlakî ve ruhî omurgasıdır; savaş hâlinde bile terk edilmez (4:101–102; 22:77–78; 73:20).

Farklılıklar : Alan farkı: Salat ibadetin çekirdeğidir; bireysel ve cemaatle icra edilir (Kur’an, 2:43; 62:9–10). *Cihad* geniş bir üst başlıktır: can–mal–söz–kalemle mücadeleyi kapsar; askerî boyutu da vardır (Kur’an, 9:41).

Tevbe 9:5–11’de düşmanlıktan vazgeçip *salatı ikame eden* ve zekât veren kimselerle barış hukuku kurulur. Salat, cihad-sonrası sivil düzenin ve ümmet aidiyetinin eşik göstergesidir. Savaş anında bile salat ibadeti korunur; seferde korku salatı (Kur’an, 4:101–102). Cihad bağlamında salat kısaltılır/tedbirle kılınır, terk edilmez. Müzzemmil 73:20 ayetteki mesajda gece kıyam/tilavet yükü hafifletilir; çünkü bir grup Allah yolunda seferdedir. Cihad pratiği ile salatın *denge ve esneklik içinde*

birlikte yürütülmesi emredilir. Sonuç olarak; Cihad “mücadele alanı”, salat “kulluk nizamı”dır. Biri *gayeyi savunur*, diğeri *gayeyi yaşatır*. Kur’an, cihadın ortasında bile salatı *ayakta* tutar (4:101–102; 22:41).

10) Salat - “Dünyayı İmar Etme / Ekini-Nesli Koruma” İlişkisi

Kur’an, “imar”ı iki düzlemde kurar:

-Mâbedin imarı: “Allah’ın mescidlerini ancak... salatı ikame edenler imar eder.” (9:18).

-Toplumsal adaletin inşası: Yetki verilince **salat+zekât+emr-i bi’l ma’rûf/neh-y-i ani’l münker** işlevi (22:41) → bu, **fesadı** (ekini ve nesli bozan toplumsal yıkımı; 2:205) sınırlayan düzeni kurar. Ayrıca **Cuma** pratiği (62:9–10): çağrıda **ticareti bırak**, salat bitince **veryüzüne yayıl** → **üretim ve ahlâk** arasında ritim kurar.

Salat, **imarın ruhu** (mâbed düzleminde) ve **ıslahın çekirdeği** (toplumsal düzlemde); böylece “ekin ve nesil”i ifsada sürükleyen süreçlere **normatif set** çeker (9:18; 22:41; 2:205; 62:9–10).

11) Salat - Kur’an Okuma-Yaşama İlişkisi

Salat - Kiraat, tilavet, taakkul, tedebbür, tezekkür, tefekkür ilişkisi çok önemlidir. Bu bağlantıyı kurmak, salat kavramını yalnızca ritüel boyutuna hapsetmeyip, onun zihin, kalp ve amel bütünlüğünü ortaya koyar.

Salat ve Tilavet : Kur’an doğrudan bağlantı kurar: “Sana vahyedileni oku (اٰتِلْ مَا اُوْحِيَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ) ve salatı ikame et. Çünkü salat, fahşadan ve münkerden alıkoyar.” (Ankebut 29:45)
“Gecenin bir kısmında kalk, onu (Kur’an’ı) tilavet et...” (Müzzemmil 73:2-4, 20). Burada tilavet → salatın ayrılmaz bir boyutu. Salat sadece bedensel hareket değil, aynı zamanda Kur’an’ı tilavet ve tefekkür etme zemindir.

Burada **kiraat (okuma)** ile **salat** aynı bağlamda zikredilir. Yani salat, Kur’an kıraatiyle beslenen bir bilinçtir. Salatın ayrılmaz parçası Kur’an tilavetidir (Müzzemmil 73:20).

Salat - Taakkul (Akletme) : Kur’an salat ile akletmeyi beraber işler: “Onlar, salatı ikame ederler... İşte onlar felaha erenlerdir.” (Bakara 2:3, 5). Aynı bağlamda Kur’an sürekli “Aklınızı kullanmaz mısınız?” (2:44; 10:100). Bu, salatın kör bir ritüel değil, **aklın diri tutulduğu bilinçli bir yöneliş** olduğunu gösterir.

Salat - Tedebbür (Derinlemesine Düşünme) : “Onlar Kur’an’ı tedebbür etmiyorlar mı?” (Nisa 4:82).

Salat, Kur’an’ın okunması ve tedebbür edilmesi için bir zemin sağlar. Resûl’e emir: “Gecenin bir kısmında kalk, Kur’an oku” (Müzzemmil 73:2-4). Bu aslında **salat içindeki tedebbür boyutudur**.

Salat - Tezekkür (Hatırlama, Sürekli Anma, Allah’ın Mesajlarını Hatırd Tutma) : “Beni zikretmek için salatı ikame et.” (Taha 20:14). Burada doğrudan **salat = zikir** ilişkisi kurulmuştur. Salat, kalbin Allah’ı sürekli hatırladığı (tezekkür) pratik zemindir. Aynı şekilde: “Ey iman edenler! Cuma günü salat için çağrıldığınızda, Allah’ın zikrine koşun...” (Cuma 62:9). Yani salatın özü, **zikir = Allah’ı sürekli hatırlama ve bilinç tazelemedir**.

Salat -Tefekkür (Derin Düşünce) : “Onlar göklerin ve yerin yaratılışı hakkında tefekkür ederler...” (Al-i İmran 3:191). Bu ayetin bağlamında: “Onlar ayakta iken, otururken, yanları üzerine yatarken Allah’ı zikrederler.” Bu, salatın sadece ritüel değil, **tefekkürle birleşen sürekli bir hal** olduğunu gösterir.

Salat sadece beden hareketi değil, Kur’an kıraati + akletme (taakkul) + derin düşünme (tedebbür/tefekkür) + hatırlama (tezekkür/zikir) birleşimidir.

12) Salat - Mescit ilişkisi

Gerçekten de, Kur’an’daki **salatın geniş anlamı** ile Nebî dönemindeki **mescidin fonksiyonları** iç içedir. Salatın indirgenmesi, mescidin de işlev daralmasına yol açmıştır.

Kur’an’da “Salat - Mescit” Bağlantısı

Kur’an’da “salat” ile “mescit” doğrudan ilişkilendirilir: “Allah’ın mescitlerinde ancak Allah’a ve ahiret gününe iman edenler, salatı ikame edenler, zekâtı verenler ve Allah’tan başkasından korkmayanlar imar eder.” (Tevbe 9:18). Bu ayet, **salatın mescit imarının merkezinde** olduğunu gösterir. Yine: “Allah’ın adının anıldığı mescitlerden alıkoyan ve onların harap olmasına çalışandan daha zalim kim olabilir?” (Bakara 2:114). Burada mescidin işlevi sadece “namaz kılmak” değil, **Allah’ın zikrinin ve vahyin yaşatıldığı mekân** olmaktır.

Muhammed Resul/Nebî Döneminde Mescit Fonksiyonları

- **Mescid-i Nebevî** yalnızca ibadet yeri değil:
 - **İbadet:** Salat (kıyam, rükû, secde, dua)
 - **Eğitim:** Kur’an dersleri, vahiy açıklamaları
 - **Toplantı:** Siyasi, toplumsal meselelerin görüşülmesi
 - **Hukuk:** Davaların görülmesi, hakemlik
 - **Sosyal hizmet:** Yardım faaliyetleri, zekât dağıtımı
 - **Nikâh ve akitler:** Aile ve toplum hayatının düzenlenmesi

Bu çok fonksiyonluluk, **salatın geniş anlamını mescide yansıtıyordu**. Nebi döneminde Salat - mescit ilişkisi, hayatın tüm yönlerini kapsayan tevhidî merkezdir.

Günümüzdeki İşlevsel Daralma: Bugün mescitler çoğunlukla “namaz kılma mekânı”na indirgenmiştir. Bunun sebebi: Salat kavramının anlam daralması (sadece ritüel ibadete indirgenmesi) ve Nebî dönemindeki toplumsal boyutun unutulması.

Tablo: Salat - Mescit ilişkisi: Nebî Dönemi ve Günümüz Karşılaştırması

Boyut	Nebî Döneminde Mescit	Günümüzde Mescit
İbadet	Salat: kıyam, rükû, secde, dua, zikir; geniş ibadet anlayışı.	Namaz odaklı ritüel ibadet mekânı.
Eğitim	Kur’an dersleri, vahyin açıklanması, ilim meclisleri.	Sınırlı; bazı camilerde dersler olsa da genel işlev değil.

Toplumsal İşlev	Toplum meselelerinin görüşülmesi, karar alma, cuma hutbeleriyle yönlendirme.	Çoğunlukla hutbe dinleme; toplumsal karar alma fonksiyonu yok.
Hukuk ve Adalet	Davaların görülmesi, hakemlik ve ihtilaf çözümü.	Modern mahkemeler bu işlevi aldı; mescitte neredeyse yok.
Sosyal Hizmet	Yardım faaliyetleri, zekât dağıtımı, dayanışma.	Sınırlı; bazı hayır kurumları camilere bağlı çalışıyor.
Aile ve Nikâh	Nikâh ve akitlerin mescitte kıyılması.	Bugün resmi kurumlarda yapılmakta; mescitte istisnai.
Tevhidî Merkez	Mescit, iman, ahlak, adalet ve toplumsal dayanışmanın kalbi.	Mescit çoğunlukla bireysel ibadet mekânına indirgenmiş.

Bu tablo, Nebî döneminde mescidin çok fonksiyonlu yapısı ile günümüzdeki mescit anlayışı arasındaki farkları salat kavramı bağlamında göstermektedir. Salatın anlam daralmasının mescidin işlevlerini nasıl etkilediği karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

Salat ile Mescit Arasındaki İlişki: Salat: bireysel yöneliş + toplumsal sorumluluk. Mescit: Bu yönelişin mekânsal merkezi, toplumsal hayatın kalbi. Salatın bütün katmanları (dua, zikir, eğitim, dayanışma, karar alma, toplumsal dönüşüm) mescitte hayat bulur.

Kur'an, mescidi *tevhid, vahiy ve toplumsal adaletin merkezi* olarak tanımlar. Salatın indirgenmesi mescidi de daraltmıştır.

Kur'anî çözüm; Salat kavramını yeniden geniş boyutuyla kavramak ve mescidi yeniden çok fonksiyonlu hale getirmektir (Tevbe 9:18; Bakara 2:114).

13) Salat - Nebi/Resul İlişkisi

Bu, hem Kur'an'ın tevhid mesajını hem de resullerin örnekliğini anlamak açısından çok kritik.

1. Kur'an'da Salat - Nebi/Resul İlişkisi

Kur'an, nebîlerin ve resûllerin en temel özelliklerinden birinin **salatla örneklik** olduğunu açıkça ortaya koyar.

-İbrahim ve ailesi: "Rabbimiz! Beni ve soyumdan gelenleri salatı ikame edenlerden eyle." (İbrahim 14:40)

-İbrahim Resul, salatı sadece bireysel değil, **nesiller boyu devam etmesi gereken bir sorumluluk** olarak görür.

-İsmail: "Kitap'ta İsmail'i de an; şüphesiz o, sözünde sadık bir resuldü, nebiydi. Halkına salatı ve zekâtı emrederdi ve Rabbinin rızasına ermişti." (Meryem 19:54-55)

İsmail, resullük/nebilik görevinin bir parçası olarak **salatı topluma emreden** örnektir.

-Musa ve Harun: "Musa'ya ve Harun'a vahyettik: Kavminize Mısır'da evler hazırlayın, evlerinizi mescit yapın ve salatı ikame edin." (Yunus 10:87)

Salat, zulüm ortamında bile toplumsal kimliği diri tutan merkezdir.

- *Muhammed*: “Sana vahyolunan Kitabı oku ve salatı ikame et. Çünkü salat fahşadan ve münkerden alıkoyar.” (Ankebut 29:45)

→ Resul, ümmetine salat ile ahlaki dönüşümün yolunu gösteren örnektir.

2. Salat Nebi/Resul Misyonunun Ayrılmaz Parçası

- Vahiy ile bağlantı: Resuller vahyin taşıyıcısıdır. Salat, vahiy ile bağı diri tutmanın en temel pratiğidir (Bakara 2:2-3).
- Toplumsal inşa: Nebîler salatı cemaatle toplumsal kimliğin kurucu unsuru kıldılar (Tevbe 9:18).
- Ahlakî önderlik: Salatın “fahşadan ve münkerden alıkoyma” işlevi, resullerin topluma ahlaki dönüşüm örneği vermesini sağlar (Ankebut 29:45).

3. Salat Nebi/Resul Kavramlarının Tevhidî Bağlantısı

- Nebîler/resuller, *salatı terk eden* toplumları uyarmışlardır:
 - “Onların ardından salatı zayi eden, şehvetlere uyan bir nesil geldi.” (Meryem 19:59)
 - Bu ayet, salatın kaybedilmesiyle tevhidî yolun da kaybedildiğini gösterir.
- Kur’ân, salat ile risalet arasındaki bağı koparılmasının, *dinin tahrifi* anlamına geldiğini vurgular (Maûn 107:4-5).

Sonuç olarak; Salat, nebî ve resullerin hem bireysel yönelişi hem de toplumsal örnekliliği için merkezdir.

- Nebîler/resuller, salatı ikame ederek toplumlarını **tevhid, ahlak, adalet** üzere inşa ettiler.
- Kur’ân’da nebîler/resuller, salatla olan bağları sayesinde ümmetlerine yol gösterici oldular.
- Bugün salatı indirgmeden yaşamak, **nebi ve resul örnekliliğini diriltmek** anlamına gelir.

Özetlersek;

- Salat & nusuk: (6:162–163)
- Salat & tesbih/zikir: (20:14; 11:114; 76:25–26)
- Salat & dua/rahmet: (33:56; 9:103; 2:157)
- Salat & rükünler: (2:43; 22:77; 48:29; 5:6)
- Salat & zekât: (2:43; 9:11; 22:41; 24:56; 31:4; 35:29)
- Salat & salihat/ıslah: (29:45; 11:114; 23:1–11; 7:170)
- Salat & ihlâs/takvâ: (98:5; 6:162; 6:72; 30:31)
- Salat & cihad: (4:101–102; 22:77–78; 73:20)
- Salat & imar/ifsad: (9:18; 22:41; 2:205; 62:9–10)
- Salatın zıtları: (74:43; 19:59; 107:4–5)

SALAT KAVRAMI VE TÜREVLERİNİN YER ALDIĞI AYETLERİN ANALİZİ

✓ İlk Ayet: Bakara Suresi – 2:3

Arapça Metin

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةَ

Okunuş: *as-salāh*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar (isim) – "salât"

Yapı: Marife, elif-lam ile belirli kılınmış, mansub durumda

İrab: Mef'ul konumunda

Cümledeki Görev: Fiil olan "yukîmûne" fiilinin mef'ulüdür – "salatı ikame ederler"

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Türev:** "salât" – mastar, isim
- Kur'an'da bu en yaygın formdur. Çoğunlukla "namaz" diye çevrilir; ancak anlamı yalnızca ritüel değil, daha derin bir yönelişi içerir.

2. Cümledeki Görevi

- Ayet, "Muttakî"lerin özelliklerini sıralar:
 1. Gayba inanırlar.
 2. Salâtı ikame ederler.
 3. Allah'ın verdiklerinden infak ederler.
- "Yuqîmûne" fiili, "ikame etmek"tir → sadece kılmak değil, **ayakta tutmak, uygulamak, hayata yerleştirmek** anlamındadır.
- "As-salāh" burada bu fiilin **nesnesidir**.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: **yuqîmûne** → muzari fiil, çoğul, 3. şahıs
- İsim: **as-salāh** → marife, mansub (mef'ul olduğu için)
- Harf-i cer yoktur; fiil-isim ilişkisi vardır.

4. Bağlam ve Siyak-Sibak

2.ayet Kur'an'ın hidayet oluşunu söyler. 3.ayet bu hidayetten yararlanan **muttakîlerin** niteliklerini açıklar:

- İlk nitelik: **iman**
- İkinci nitelik: **salat**

- Bu bağlamda **salat**, sadece ibadet değil, **imanın hayata yansıyan hali** olarak sunulur.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- “İkame” kelimesi sıradan bir kılma fiilinden ötedir.
- Buradaki salat, bireyin **zihnini, ahlâkını, hayatını Allah’a göre düzenlemesi** anlamına gelir.
- Hem bireysel hem toplumsal bir eylemdir.

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- Salatin “ikame” edilmesi, Kur’an’da onlarca ayette tekrar edilir:
 - **Nisa 103**: “...salatı ikame edin.”
 - **Enam 72**: “...salatı ikame edin ve Allah’tan korkun.”
- Bu ayetlerle birlikte salat, sadece beden değil; aynı zamanda **ahlaki, zihinsel ve toplumsal bir bilinçtir**.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Tevbe 11**: “...eğer tövbe eder, salatı ikame eder, zekâtı verirlerse...”
- **Bakara 43**: “...salatı ikame edin, zekâtı verin...”
- Bu ifadeler, **salatın sosyal adaletle** birlikte anıldığını gösterir.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Ayette “salat” dışında aynı kökten başka kelime geçmiyor.
- Ancak “yuqîmûne” fiili de Kur’an’da salat ile en çok birlikte kullanılan fiildir ve **eylemin düzenli, şuurlu, hayatı kuşatan** biçimde yapıldığını ifade eder.

Sonuç:

- Salat burada **şuurlu, düzenli, hayatla iç içe bir ibadeti** ifade eder.
- **İmanla birlikte** anılmıştır; bu da gösteriyor ki salat, sadece uygulama değil, aynı zamanda **bir inanç pratiğidir**.
- Anlamı sadece “namaz kılmak” değildir; **Allah’a yönelmenin, bağlılığın ve toplumsal sorumluluğun bir ifadesidir**.

✓ Bakara Suresi – 2:43

Arapça Metin

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāh*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar (isim) – “salât”

Yapı: Marife (elif-lamlı), mansub

İrab: Mef’ul

Fiil: أَقِيمُوا (emir – “ikame edin”)

Cümledeki Görev: Salat, “ikame edin” emrinin nesnesi (mef’ul)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Türev:** salât – mastar/isim
- Fiil olan أَقِيمُوا (ikame edin) ile birlikte kullanılmıştır.
- Bu ifade Kur’an’da çokça geçer ve “salatı ikame etmek” kalıbı, salatın içsel, sistemli ve bilinçli bir şekilde yapılmasını ifade eder.

2. Cümledeki Görevi

- Ayette üç emir vardır:
 1. “**salatı ikame edin**”
 2. “**zekâtı verin**”
 3. “**rükû edenlerle birlikte rükû edin**”
- “salât” kelimesi birinci emrin **mef’ulüdü** (nesnesi).

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- أَقِيمُوا: emir fiil, çoğul, 2. şahıs → “siz ikame edin”
- الصَّلَاة: marife, mansub → mef’ul
- Harf-i cer yoktur.

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- 40–46. ayetler arasında Yahudilere yapılan bir hitap vardır.
- Bu ayet, Yahudi toplumuna Kur’an’daki tevhit anlayışını benimsemeleri, salatı ikame etmeleri ve toplumsal sorumluluk (zekât) taşımaları gerektiğini bildirir.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Buradaki salât, sadece bireysel dua değil; **bir ibadet sistemi, ahlaki bilinç ve toplumsal yönelişin** ifadesidir.
- “rükû edenlerle birlikte rükû edin” ifadesi, **topluluk bilinci** ve **birlikte ibadet** mesajı içerir.
- Salat, sadece bireysel değil, aynı zamanda **cemaatle** yapılması gereken, toplumu inşa eden bir eylemdir.

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- Salat, **zekât** ile beraber geçmektedir → bu, salatın sosyal adaletle yakından ilgili olduğunu gösterir.
- Benzer yapı **Tevbe 11** ve **Mücadele 13**’te de görülür.

- “Salatı ikame etmek” ifadesiyle **gündelik yaşamı ilahi düzene göre kurmak** anlamı da vurgulanır.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 2:3** – Muttakilerin salatı ikame etmesi
- **Enam 72** – “Salatı ikame edin ve Allah’tan korkun”
- Bu ayetlerde “ikame” kelimesi, salatın bilinciyle, düzeniyle, ihlâsla yapılmasının zorunluluğunu vurgular.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Ayette “rûku edenlerle birlikte rûku edin” emri, salatın içinde yer alan bir hareketi vurgular.
- Yani burada doğrudan و ل kökünden başka kelime yok; ama **salatın yapısal parçaları** (rûkû gibi) ayetin içinde yer almaktadır.

Sonuç:

- **Salat**, burada sadece dua değil; **hayat düzenini ilahi sisteme göre kurmak**, bilinçli bir ibadet ve **toplumla bütünleşmiş bir ibadet pratiğidir**.
- **Emir formuyla** verilmiş olması, bunun zorunlu bir ibadet olduğunu, ihmalinin ağır sonuçlar doğuracağını gösterir.
- **Zekât ve cemaatle rûkû** gibi öğelerle birlikte anılması, salatın hem bireysel hem toplumsal sorumluluk olduğunu ortaya koyar.

✓ Bakara Suresi – 2:45

Arapça Metin

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةِ

Okunuş: *as-salāh*

Kök: و ل

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mecurur

Harf-i cer: ـَ (bi)

İrab: Mecrur – harf-i cerle birlikte gelmiştir

Cümledeki Görev: Yardım isteme fiilinin aracı nesnesidir (vasıta)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: و ل
- Kelime: **salāh** – mastar/isim
- Kur’an’da en sık geçen formudur.

- “As-sabr” (sabır) ile birlikte gelmiş ve eş anlamlı iki araç olarak kullanılmıştır.

2. Cümledeki Görevi

- **Fiil:** **وَاسْتَعِينُوا** → "yardım isteyin"
- **Nesne (vasıta):** **بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ** → sabır ve salat ile yardım isteyin.
- Burada “salat”, kişinin zorluklar karşısında Allah’tan yardım istemesinin, dayanmasının, direnmesinin aracı olarak sunulmuştur.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: **istainû** → emir, çoğul 2. şahıs
- Salat: **mecrur** → harf-i cer olan **bi** ile
- Bu durum salatın **yardım istemede bir vesile, araç** olduğunu gösterir.

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Öncesindeki ayetler (2:40-44) İsrailoğullarına yöneliktir.
- Bu ayet ise daha geneldir: **herkes için geçerli bir öğüt niteliği taşır.**
- Özellikle sabır ve salat, hayatın zorluklarıyla baş etmenin iki temel dayanağı olarak sunulmuştur.
- Devamında “O (salat) elbette ağır gelir; ancak huşû sahipleri dışında” denerek salatın **içsel bir yöneliş** olduğu da vurgulanır.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada sadece ritüel ibadet değildir.
- **Allah ile güçlü bir bağ kurmak**, zorluklar karşısında moral ve maneviyat bulmak için başvuru **ruhanî bir sığınaktır.**
- İkili yapıda kullanılması (“sabır ve salat”), Kur’an’da sıkça tekrarlanan bir psikolojik-ahlaki öğüdü temsil eder.

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- Aynı yapı **Bakara 2:153**’te tekrar edilir: "Ey iman edenler! Sabır ve salat ile yardım isteyin..."
- Bu tekrar, salatın **sadece ibadet değil, aynı zamanda bir terapi, bir ruhsal destek mekanizması** olduğunu gösterir.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Taha 14:** “...salatı ikame et, beni zikretmek için” → salatın zikir boyutu vurgulanır.
- **Bakara 2:153:** aynı ifadeyle salat-sabır birlikteliği tekrar edilir.
- Bu ayetlerde salat, **ahlaki direniş, ruhsal güç ve Allah’a bağlılığın pratiği** olarak karşımıza çıkar.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Ayette sadece “salat” geçmektedir.

- Ancak **bi-harfi ceri** ile birlikte gelmesi, “araç olma” ve “yöneliş” özelliğini öne çıkarır.

Sonuç:

- **Salat**, burada ritüel değil, **duygu ve bilinç temelli bir yöneliş, sığınma ve dayanma vesilesi** olarak kullanılmıştır.
- **Huşû sahipleri dışında herkese ağır gelir** ifadesiyle, salatın dış biçiminden çok **içsel yönüne** dikkat çekilir.
- Salat; sabırla birlikte, **manevî bir direnç ve kulluk bilinci inşasıdır**.

✓ Bakara Suresi – 2:83

Arapça Metin

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَٰئِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا
وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَأَنتُمْ مُّعْرِضُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāh*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar (isim)

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef'ul (fiilin nesnesi)

Fiil: أَقِيمُوا (ikame edin – emir)

Cümledeki Görev: İkame edin fiilinin nesnesi

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Türetilen kelime: **salāh** (salât)
- Yapısı: **mastardır**; isimdir.
- “As-salāh” → elif-lam ile belirli hâle gelmiştir.

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: أَقِيمُوا → emir, çoğul, 2. şahıs
- “as-salāh” → bu fiilin mef'ulüdür
- Aynı ayette birden çok fiil-nesne çifti vardır:
 - “ibadet edin, iyilik yapın, güzel söz söyleyin, salatı ikame edin, zekâtı verin”

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: emir kipi – **siz yapın** anlamında
- Salat: **mansub** – çünkü fiilin nesnesi
- Harf-i cer yoktur.

4. Bağlam ve Siyak-Sibak

- Bu ayet, **İsrailoğullarına verilen misakı** (ahdi) hatırlatır.
- Allah onlara neyi emrettiyse burada sıralanıyor:
 - Allah'tan başkasına ibadet etmemek
 - Ana-babaya ve muhtaçlara iyilik
 - Güzel söz söylemek
 - **Salatı ikame etmek**
 - **Zekât vermek**
- Devamında ise: "**Sonra azınız hariç, çoğunuz yüz çevirdiniz**" diyerek bu emirlere uymadıkları belirtiliyor.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Bu ayette salat, **ibadetin direği, Allah'a bağlılığın göstergesi** ve toplum içinde bir düzen aracı olarak sunulmuştur.
- Zekâtla birlikte anılması, salatın **sadece bireysel değil, sosyal bir görev** olduğunu tekrar vurgular.
- Salatın burada **emir** kipiyle ve "ikame" ile kullanılması onun sadece "kılmak" değil, **hayata yerleştirmek** anlamı taşıdığını gösterir.

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Salat + zekât kombinasyonu Kur'an'da tekrar tekrar geçer:
 - **Bakara 43**
 - **Tevbe 11**
 - **Nisa 77**
- Bu, İslam'da **inanç + ibadet + sosyal adalet** dengesinin temel göstergesidir.
- Bu ayette hem **tevhit**, hem **ahlak**, hem de **sosyal sorumluluk** birlikte verilmiştir.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Maide 12:** "...salatı ikame etmeleri, zekât vermeleri" – aynı bağlamda
- **Tevbe 71:** Mümin erkek ve kadınlar birbirlerinin dostudurlar; salatı ikame eder, zekât verirler...
- Salatın sosyal işlevi bu ayetlerle birlikte daha açık anlaşılır.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Bu ayette ص ل و kökünden gelen başka kelime geçmez.
- Ancak "أَقِيمُوا" fiili, **salatla birlikte en çok kullanılan fiildir** ve bu fiil, onu sıradan bir eylemden **düzenli ve bilinçli ibadete** dönüştürür.

Sonuç:

- Salat burada, Allah ile yapılan ahdin bir parçasıdır.
- Onu ikame etmek, sadece bireysel bir ritüel değil, **imani hayata geçirme, toplumu ahlaken ayakta tutma, insani sorumluluğu taşıma** anlamına gelir.
- Ayet, bireyin Rabbiyle ve toplumla olan ilişkisini **salat** ve **zekât** üzerinden tarif etmektedir.

✓ Bakara Suresi – 2:110

Arapça Metin

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāh*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef'ul

Fiil: أَقِيمُوا (ikame edin – emir)

Harf-i cer yok; doğrudan fiile bağlı

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Türetilmiş form: **salāh** (salât) – isim, mastar
- Elif-lam ile belirli kılınmış, mansub
- Kur'an'daki en yaygın kullanım biçimidir.

2. Cümledeki Görevi

- Emir fiil: أَقِيمُوا – “ikame edin”
- “As-salāh” → bu fiilin doğrudan **mef'ulüddür** (nesnesi)
- Aynı yapı daha önceki ayetlerde de geçmiştir.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: Emir kipi, çoğul, 2. şahıs
- Salat: Mansub, marife
- Harf-i cer ile değil, doğrudan fiile bağlı

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Öncesinde (2:109) Yahudilerle ilişkilerden bahsedilir.
- Bu ayette ise doğrudan **bireysel sorumluluk** ve **imanî görev** hatırlatılır:
 - “Salatı ikame edin”
 - “Zekâtı verin”
 - “Ne iyilik yaparsanız Allah katında bulursunuz”
- Bu yapı bireyin hem **şahsî ibadetini** hem de **sosyal sorumluluğunu** öne çıkarır.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada yine **ikame edilmesi** gereken bir yükümlülük olarak geçiyor.

- Ancak bu ayetteki vurgu: **İnsanın kendisi için yaptığı her iyiliğin (salat dâhil) Allah katında muhafaza edileceği** mesajı ile bütünleşmiştir.
- Salat burada: **İnsanın Allah ile bağ kurma eylemi, bilinçli kulluk, kendini Allah katında konumlandırma** aracı olarak geçmektedir.

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Bu ayet, **salat-zekât** ikilisini tekrar eden onlarca ayetten biridir.
- Ayrıca **bir sonraki hayatı**, yani ahireti merkeze alarak:

"Ne iyilik yaparsanız onu Allah katında bulacaksınız"
diyerek salatı **sadece dünyevî bir düzen** değil, aynı zamanda **uhrevî bir yatırım** olarak da tanımlar.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 2:277:** "İman edenler, salatı ikame edenler ve zekâtı verenler... Onlar için korku yoktur."
- **Tevbe 5 ve 11:** Tövbeyle birlikte salat ve zekâtın kişinin topluma geri dönüşünün şartı olduğuna işaret eder.
- Bütün bu ayetlerde salat, **sadece ritüel değil, kimlik ve sorumluluk beyanıdır.**

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Bu ayette ص ل و kökünden başka bir kelime geçmez.
- Ancak "zekât" ile birlikte kullanılması salatın bireysel olduğu kadar **toplumsal karşılığını** da güçlendirir.

Sonuç:

- Bu ayet, salatın sadece farz bir görev değil, **kişinin kendisi için yaptığı bir iyilik** olduğuna işaret eder. Hem bireysel bilinç hem de **uhrevî kurtuluş** boyutunu taşır.
- "Allah yaptıklarınızı hakkıyla görür" ifadesi, salatın şeklen değil, **ihlasla** yapılmasının önemli olduğunu gösterir.

✓ Bakara Suresi – 2:125

Arapça Metin

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمَّا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

Geçen Kelime: مُصَلًّى

Okunuş: muşallā

Kök: ص ل و

Türev: İsim – Mekân ismi

Kalıp: ism-i mekân – مُفَعَّلٌ (mufa‘‘al)

Anlam: Salat edilen yer, namazgâh

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: **muşallā** – ism-i mekân (salat edilen yer)
- Fiilin anlamından (salā – dua etmek, ibadet etmek) türetilmiş bir mekân ismi
- Salat fiilinin mekânsal tezahürü: **ibadet edilen yer**

2. Cümledeki Görevi

- **Fiil:** اتخذوا → “edininiz” (emir fiil)
- “min maqāmi İbrahim muşallā” → “İbrahim’in makamını salat yeri edinin”
- **muşallā**, bu fiilin **mef’ulüddür**.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: Emir – 2. şahıs, çoğul
- “muşallā” → nekre, mef’ul, mansub
- Harf-i cer: **min** – burada “nereden” değil, “ne konumda” anlamında: “min maqāmi” → “makamdan / makam olarak”

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ayet, Kâbe’nin inşası ve fonksiyonu ile ilgilidir.
- Kâbe, insanlar için:
 - **sığınak (emniyet)**
 - **toplanma merkezi (mesabe)**
 - **salat ve ibadet merkezi** olarak tayin edilmiştir.
- Burada İbrahim’in makamı (taşının) salat mekânı ilan edilmektedir.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- **Salat**, burada mekâna bağlı bir ibadet biçimiyle ilişkilendirilir.
- Ayet, Kâbe’nin ve çevresindeki mekânların **ibadet ve yöneliş** merkezi olduğunu ilan eder.
- Bu, **ibadetin sembolik yönünü** değil, aynı zamanda **tarihî ve mekânsal boyutunu** da ortaya koyar.
- **İbrahim’in salata**, onun kiblesi ve yönelişiyle özdeşleşmiştir.

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- Bu ayet, Kur’an’da **salat ile mekân ilişkisini** açıkça kuran nadir örneklerden biridir.
- **Hac Suresi 26-27:** “Beytimi tavaf edenler, kıyam edenler, rükû ve secde edenler için temizle.”
- Bu bağlamda, salat sadece bireysel bir pratik değil, **mekânla birleşen bir tecrübedir**.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 2:144:** Kiblenin değişmesi – yön ve yöneliş arasındaki ilişki
- **Bakara 2:125** burada kiblenin, salatın ve kutsal mekânın birlikte işlevselleştiği ayettir.
- Yani burada salatın sadece şekli değil, **coğrafi ve tarihî hafızası da** vurgulanır.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- “muşallā” dışında ص ل و kökünden türev bulunmamaktadır.
- Ancak ayette geçen “rükâ’ ve sücûd” kelimeleri (rükû edenler, secde edenler) de **salatın alt fiilleri** olup, yapısal bağ kurar.

Sonuç:

- Bu ayette salat, **ibadet yapılan mekâna dönüştürülmüş bir davranış biçimi** olarak karşımıza çıkar. **İbrahim’in makamı**, sadece tarihsel değil; aynı zamanda ruhsal ve kiblevi bir merkezdir.
- Salat burada mekânla bütünleşir; **zaman, yön ve mekânla bir ibadet dokusu** oluşur.
- Salat, sadece bireyin değil, **ümmetin yönelimi** hâline gelir.

✓ Bakara Suresi – 2:153

Arapça Metin

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةِ

Okunuş: *as-salāti*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mecrur

İrab: Mecrur (harf-i cer "bi" ile)

Fiil: اسْتَعِينُوا (yardım isteyin – emir)

Cümledeki Görev: Harf-i cer ile bağlanmış vasıta mef’ulü

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: **as-salāti** – “salât”, marife (elif-lamlı), mastar
- Harf-i cer “bi” ile gelerek: **“bi’s-sabri ve bi’s-salāti”** → sabır ve salat ile (yardım isteyin)
- Bu kalıp önceki Bakara 2:45’te de geçmişti.

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: **istainû** → “yardım isteyin”
- Harf-i cerli nesneler: **bi’s-sabri ve bi’s-salāti**
- “Salât”, bu fiilin yardım isteme eyleminde **vasıta** görevi görür: yani yardımın aracı, vesilesidir.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: emir kipi, çoğul 2. şahıs
- Salat: isim, mecrur
- Harf-i cer: **bi**
- Cümle: emir kipindedir, iman edenlere hitap vardır.

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Bu ayet, bir dizi **imtihan ve sabır vurgulu ayetin** ortasında yer alır (özellikle 2:152–157 arası).
- **Öncesi:** Allah'ı zikreden Allah tarafından anılacağı (2:152)
- **Sonrası:** Şehitler ayeti – “Allah yolunda öldürülenlere ölü demeyin...” (2:154)
- Bu konum, salatın **sabırla birlikte en güçlü manevî destek** olduğunu gösterir.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

Salat burada ritüel bir emir olarak değil, **ruhsal bir destek, manevî bir sığınak** olarak sunulmuştur.. “Yardım isteyin” fiiliyle birlikte, salat **sadece Allah’a yönelmenin değil, zorluklarla başa çıkmanın da bir yolu** hâline gelmiştir. Salat ve sabır birlikte, **bir müminin zorluklar karşısındaki iki temel dayanağıdır.**

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- Aynı ifade daha önce **Bakara 2:45**’te de kullanılmıştı, ancak burada doğrudan **müminlere** hitap var.
- **İkili birliktelik** (salat + sabır) şu ayetlerle paraleldir:
 - **Enfal 46:** “...sabırlı olun, Allah sabredenlerle beraberdir.”
 - **Bakara 155-157:** Zorluklarla imtihan ve sabrın karşılığı olarak Allah’ın rahmeti ve salata.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 45**’te aynı ifade ama bağlam İsrailoğullarıydı.
- Burada bağlam daha **geneldir ve ümmet çapındadır.**
- Aynı zamanda devam ayetleriyle birlikte okunduğunda, bu ayet, **salatın psikolojik ve toplumsal gücünü** yansıtır.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Ayette ص ل و kökünden sadece **as-salāti** geçmektedir.
- Ancak devamındaki ayetlerde (2:157) “salavat” kelimesi (rahmet, bağış) Allah’a nispet edilerek kullanılır → bu da kökün anlam genişliğini gösterir.

Sonuç:

- Burada salat, **yardım vesilesi, sığınma biçimi ve manevî bir kalkandır.**
- Emir kipinde ve sabırla birlikte kullanılması, salatın sadece farz bir ritüel değil, aynı zamanda **bir müminin dayanma aracıdır.**
- Kur’an bağlamında salat, kalbi güçlendirir, iradeyi sağlamlaştırır ve Allah’la irtibatı derinleştirir.

✓ Bakara Suresi – 2:157

Arapça Metin

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْتَدُونَ

Geçen Kelime: صَلَوَاتٌ

Okunuş: *şalawātun*

Kök: ص ل و

Türev: Çoğul isim – (salât'ın çoğulu)

Yapı: Marife değil, nekre, merfû

İrab: Mübteda üzerine haberdır (isim cümlesinin haberi)

Cümledeki Görev: “Onların üzerinedir” ifadesinde yüklem rolünde

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: **şalawāt** → salât'ın çoğulu
- Çoğul olması, burada “birden fazla salât”ın olduğunu belirtir.
- Burada kelime, **Allah’a nispetle** kullanılmıştır. Yani salatı yapan **Allah’tır**.

2. Cümledeki Görevi

- Cümle: **isim cümlesidir**
- Mübteda: “**ulāike**” (işte onlar)
- Haber: “**aleyhim şalawātun min rabbihim**” (onların üzerinedir Rablerinden salavat)
- “salavat” kelimesi burada, **yüklem** görevindedir.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Zaman fiille bağlantılı değil çünkü **isim cümlesidir**.
- Salavat: merfû, çünkü cümlelerin haberi.
- “min rabbihim” → onların Rabbinden (izafet)
- “aleyhim” → onların üzerine (salavatın yöneldiği taraf)

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Önceki ayetler (2:155–156), **musibet ve ölümle imtihan edilenlerin** durumunu anlatır:
 - Sabredenler,
 - Allah’a teslimiyet gösterenler,
 - “Biz Allah’a aidiz ve O’na döneceğiz” diyenler...
- İşte **onlar**, bu ayette ödüllendirilir:
 - **Rablerinden salavat** gelir
 - **Rahmet** gelir
 - **Doğru yolda olanlar onlardır**

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Burada **salavat** kelimesi Allah’a isnat edildiği için anlamı, “namaz” olamaz.
- Râgıb el-İsfahânî’ye göre:

"Allah’ın salavatı, rahmeti ve kulunu övmesidir."

- Yani bu kullanımda salât, Allah’tan kula yönelen bir:
 - **rahmet**
 - **yüceltiş**
 - **manevî lütuf** anlamına gelir.
- Bu yönüyle kelime, sadece aşağıdan yukarı (kuldan Allah’a) değil, **yukarıdan aşağı (Allah’tan kula)** yönelen bir içerik kazanır.

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- Benzer bir kullanım: **Ahzab 43**

“O, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için size salat eder...”

- Ve **Ahzab 56**:

“Allah ve melekleri Nebi’ye salat ederler...”

- Bu kullanımlar, Allah’ın salâtının anlamını “rahmet, övgü ve ilahi destek” olarak açar.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Tevbe 103**: “...onlara salat et, çünkü senin salatın onlar için sükûnettir.”
- Orada Resul/Nebinin salâtı dua anlamındaydı; burada Allah’ın salâtı **rahmet ve ilgi** anlamındadır. Yani salât kelimesi, **özneye göre anlam değiştiren** bir yapıya sahiptir.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Ayette tek kök türev: **şalavât**
- Ama “rahmet” kelimesi ile birlikte geçmesi anlamı güçlendirir.
- Yani salavat → “rahmetin özel bir formu” gibi anlaşılır.

Sonuç:

- **Salavat**, bu ayette Allah’a isnat edilmiştir.
- Burada anlam: **Allah’tan inen rahmet, yücelik, bağış ve destek**
- Kelimenin **çoğul** formda gelmesi, bu lütufların **sürekli ve çeşitli** olduğunu gösterir.
- Bu kullanım, salat kelimesinin anlam yelpazesini **bireysel ibadetten ilahi rahmete** kadar genişletir.

Arapça Metin

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ
وَأَتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسْكِينِ وَأَبْنَى السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ
بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: as-salāh

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife (belirli), mansub

İrab: Mef'ul – fiilin nesnesi

Fiil: أَقَامَ (ikame etti)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Türetilen kelime: **as-salāh** – salât (ritüel ibadet, yöneliş)
- Kalıp: Mastar, elif-lam ile belirli hâle gelmiş
- Bu, Kur'an'daki en yaygın kullanım kalıbıdır ve çoğunlukla “salatı ikame etmek” fiil yapısıyla birlikte geçer.

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: **Aqāma** (أَقَامَ) – “ikame etti, yerine getirdi”
- “As-salāh” → bu fiilin nesnesidir (mef'ul)
- Ayet, “birr” (iyilik / takva) kavramının içini dolduran eylemleri sıralar.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: **mazi**, 3. tekil şahıs → “ikame etti”
- İsim: **mansub**, fiile bağlı
- Cümlede **övgülenen müminin** vasfı olarak geçer

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

Ayet, **birr** (gerçek iyilik ve erdem) kavramını **şekilden öze** çeken bir mesaj verir: “Yüzünüzü doğuya veya batıya çevirmeniz iyilik değildir...”

Asıl birr; iman, infak, salat, zekât, sabır ve ahde vefa ile gerçekleşir. Yani **ritüelin değil, özün** kıymetli olduğunu bildirir.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

Bu ayette salat, bir **ahlaki bütünlüğün** parçası olarak yer alır: İman, İnfak, Zekât, Salat, Sözleşmeye sadakat, Sabır.

Salat burada sadece bireysel bir ibadet değil; **ahlaki bir karakterin** parçasıdır. Yani salat, “iyi insan” tanımının içinde konumlandırılmıştır.

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

Burada salatın konumu oldukça önemlidir: “Birr”in tanımı, **sadece yön tayini (kible)** değil; davranış, eylem, ahlak. Salat bu eylemlerin ortasında durur. Kur'an'da başka yerlerde de bu yapıya rastlanır:

Bakara 2:2–3: Muttakîlerin vasfı olarak “salatı ikame”

Tevbe 71: Salat eden müminler birbirlerine dostturlar

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Bu ayetteki yapı, **salatı imandan ve ahlaktan ayırmayan** bir yaklaşımı gösterir.
- Salat + Zekât** ikilisi burada da vardır → bu ikilinin beraberliği Kur'an'da sistematik bir yapıdır.
- Ayrıca “ahde vefa”, “sabır” gibi içsel erdemlerle aynı dizide anılması, salatın sadece şekil değil, **ahlaki içeriğe sahip** olduğunu ispatlar.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

Ayette sadece “salat” geçmektedir. Ancak “akāma” (ikame etti) fiili salatla birlikte çokça kullanılır ve ona özel bir anlam yükler: Sadece “kılmak” değil, **düzenlemek**, “ayakta tutmak”, “hayatın parçası hâline getirmek”.

Sonuç:

- Bu ayette salat, **gerçek erdemin** (birr) bir parçası olarak anılır.
- Sadece yön tayiniyle (doğu-batı) din olmaz, **salat gibi ahlaki ve toplumsal sorumluluklarla iman kemale erer**.
- Bu bağlamda salat, **imanın davranışsal karşılığı**, **ahlaki bilinç** ve **sosyal duyarlılıkla** birleşmiş bir ibadettir.

✓ Bakara Suresi – 2:238

Arapça Metin

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ

Geçen Kelimeler:

- الصَّلَوَاتِ (*as-salawāt*)
- الصَّلَاةِ الْوُسْطَى (*as-salāti al-wuṣṭā*)

1. Kök ve Türev Şekli

- Her iki kelime de kök olarak **ص ل و** kökünden gelir.
- **as-salawāt**: çoğul form (namazlar / salatlar)
- **as-salāti al-wuṣṭā**: tekil form (orta namaz)
- Her ikisi de **mastardır**, isimdir.
- Elif-lam ile marife yapılmışlardır.
- “Wuṣṭā”: orta, en değerli, en dengeli demektir (sıfat)

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: **ḥāfiẓū** – “koruyun” (emir, çoğul 2. şahıs)
- “‘alā” harf-i cer’i ile kullanılmıştır → **bir şeyi titizlikle gözetmek, ihmal etmemek anlamında**
- Bu nedenle salatlar burada: **yükümlülük, zamanında yerine getirilmesi gereken ibadetler** olarak sunulur.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: Emir kipi, çoğul, 2. şahıs → “koruyun”
- Salat kelimeleri: **mecrur**, çünkü “‘alā” harf-i cer’inden sonra gelir
- “as-salāti al-wuṣṭā” → bu ifade, **özellikle vurgulanmıştır**

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

Önceki ayetlerde boşanma hükümleri ve aile ilişkileri yer alır (2:232–237).

Bu ayet ise araya girerek: **salat ibadetini korumayı**, özellikle **orta namaza dikkat çekmeyi** ve **Allah’a huşû ile yönelerek** salat etmeyi emreder. Bu, **salatın hayatın merkezinde yer alması gerektiğini** gösterir.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

“Koruyun” fiili → salatın sırf kılınması değil, **hakkıyla gözetilmesini, zamanına ve anlamına riayet edilmesini** emreder. **Orta Salat**, özel olarak vurgulanır. Bu konuyla ilgili yorumlar şunlardır:

- Gün ortasında olduğu için: **ikindi**
- Günlük meşguliyetin ortasında dikkat gerektirdiği için: **öğle**
- Geceyle gündüzün ortasında olduğu için: **akşam**
- Veya en değerli ve en ölçülü olan anlamında: **en huşû ile kılınması gereken salat**

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- “Salavat” kelimesinin çoğul olarak geçtiği nadir ayetlerden biridir.
- Kur’an’da genelde salat tekil kullanılır, burada çoğul olarak tüm **salat vakitlerine** dikkat çekilir.
- Ayetin sonunda: **“Allah için huşû içinde durun”** emri yer alır. Bu da salatın içsel yönüne dikkat çeker.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Nisa 103:** "...salatı ikame edin; çünkü salat, müminler üzerine vakitlendirilmiş bir farzdır."
- **Maûn 4–5:** "Salat edenlere yazıklar olsun, onlar salatlarından gafildirler."
- Bu ayetlerle birlikte bu kullanım, salatın hem **zaman, hem anlam, hem huşû** açısından korunması gerektiğini gösterir.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Ayette iki salat türevi geçmektedir:
 1. **salawāt** (çoğul form)
 2. **salāt al-wuṣṭā** (tekil, vurgulu form)
- Bu yapı, kökün anlam genişliğini ve farklı bağlamlara uyarlanabilirliğini gösterir.

Sonuç:

- Bu ayette salat: **Çok yönlü bir sorumluluk** olarak tanımlanır: zaman, bilinç, huşû, özveri.

Özellikle "orta salat"ın vurgulanması, **en kritik zamanlarda dahi Allah ile bağlantıyı koparmamayı** öğütler. Salat, bireyin zaman yönetimiyle, disiplinle ve içsel bilinçle şekillenen **ilahi bir buluşma anıdır**.

✓ Bakara Suresi – 2:277

Arapça Metin

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāh*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef'ul – fiilin nesnesi

Fiil: أَقَامُوا (ikame ettiler – mazi, 3. çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: **as-salāh**
- Fiil: **aqāmū** (ikame ettiler)
- Yapı: fiil + mef'ul → salat burada yerine getirilen, ikame edilen bir eylemdir

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: **aqāmū** → onlar ikame ettiler
- Mef'ul: **as-salāh**

- Cümlede salat, iman ve salih amelle birlikte zikredilerek, müminlerin alameti olarak konumlanmıştır.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: mazi kip, 3. çoğul şahıs → “onlar (ikame) ettiler”
- Salat: mansub, mef’ul
- Ayette ardışık eylemler anlatılır:
 1. İman
 2. Salih amel
 3. Salatın ikamesi
 4. Zekâtın verilmesi

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Önceki ayetler **faiz yasağı**, dünya malına düşkünlük ve ahiret uyarısı içerir.
- Bu ayet, ideal mümin profilini sunar:

"İman eden, salih amel işleyen, salatı ikame eden, zekâtı veren"

- Bu eylemler bir arada sunulmuştur çünkü bir **imanın içtenliği**, bu eylemlerle hayata yansır.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada, **imanın sosyal ve ibadetsel tezahürüdür**.
- Onu ikame etmek, **sistemiyle, düzeniyle, ihlâsla ve ciddiyetle** gerçekleştirmeyi içerir.
- Ayetin devamında:

“Onlara Rableri katında ödül vardır; onlara korku yoktur, mahzun da olmayacaklardır”
diyerek salatın ahiret karşılığı vurgulanır.

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- Bu yapı, birçok ayette tekrar edilir:
 - **Tevbe 11, 71**
 - **Mücadele 22**
 - **Lokman 4**
- Salat + zekât + iman + salih amel → **mümin kimliğinin ayrılmaz parçaları**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 2:177**: “Salatı ikame eden, zekâtı veren, sabreden...”
- **Tevbe 71**: “Mümin erkek ve kadınlar... salatı ikame ederler”
- Bu paralel ayetler, salatın **bir inanç pratiği değil, kimlik inşası** aracı olduğunu vurgular.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Salat dışında و ص ل kökünden kelime geçmez.

- Ancak salatla beraber gelen “zekât”, yine toplumsal ibadetlerin vurgusunu güçlendirir.

Sonuç:

- Salat burada **kişinin Allah’a olan inancını ve kulluğunu düzenli bir ibadetle dışa vurma biçimidir**. Onu ikame edenler, ahiret garantisine kavuşanlardır.
- Salat bu bağlamda, hem **bireysel bir bağlılık**, hem de **ahiret saadetine giden yolun anahtarıdır**.

✓ Âl-i İmrân – 3:39

Arapça Metin

...فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَىٰ

Geçen Kelime: يُصَلِّي

Okunuş: *yuşallî*

Kök: ص ل و

Türev: Fiil – muzari (şimdiki-geniş zaman)

Yapı: 3. şahıs, tekil, erkek

İrab: Cümlede zarf fiil gibi: “O, mihrapta salat ediyordu” → fiil cümlesi

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: **yuşallî** – “salat ediyor, dua ediyor, ibadet ediyor”
- Fiil formu: muzari, 3. şahıs
- Salat fiilinin doğrudan kullanımı

2. Cümledeki Görevi

- Yükleme fiili
- Cümle: “O, mihrapta salat ediyordu”
- “Mihrap”ta salat eden kişi: Hz. Zekeriya
- Fiil, onun hâlini tanımlar: salat hâlinde iken **meleğin ona nida etmesi**

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Muzari fiil → o sırada gerçekleşmekte olan bir eylem
- Meleklerin nidası, bu salat hâli sırasında gelir
- Bu fiil, **duaya yönelmişlik, ibadete dalmışlık** gibi bir ruh hâlini anlatır

4. Ayetin Bağlamı

- Hz. Zekeriya, mihrapta salat halindeyken, oğlu Yahya’nın doğum müjdesini alır.

- Bu bağlam, salatın **kulluk, dua ve tevekkül** boyutunu açıkça gösterir.
- Ayetteki mihrap → hem fizikî anlamda bir ibadet mekânı, hem de **kalbî bir teslimiyet sahnesidir**.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Bu kullanım, salatın bir **yöneliş, dua, niyaz** hâli olduğunu vurgular.
- Salat burada, belirli bir ritüel değil, **halî bir ibadet, Rabbe yakınlık** hâlidir.
- Zekeriya'nın kalbiyle yaptığı bu yönelişe karşılık, Allah'ın meleği gelir ve **dua kabul olur**.

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Salat-dua yakınlığı** Kur'an'da çokça geçer:
 - **Tevbe 103**: "Nebi onlara salat etsin"
 - **Ahzab 43**: "Allah size salat eder"
- Bu ayette dua ile ibadet iç içe geçmiş şekildedir.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Diğer salat ayetleri genellikle emir veya fiil + nesne formatında geçerken, burada:
 - **Zamanın bir anı,**
 - **salat halinin bir ruh hâli** olarak sunulmuştur.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

Ayette **ص ل و** kökünden yalnızca **yuşallî** fiili vardır. Ancak onun geçtiği ortam (mihrap) ve sonucu (duanın kabulü) salatın önemini artırır.

Sonuç:

Burada salat, yalnızca bir ibadet değil, **Rabbe yakın olma hâlidir**. Salat hâlindeyken gelen müjde, **salatın manevi ve ilahi bağ kurucu yönünü** gözler önüne serer. Bu ayette salat = **dua + huşû + yöneliş + ilahi tecelli**.

✓ Âl-i İmrân – 3:43

Arapça Metin

يَمْرِمُ أَقْنِي لِرَبِّكَ وَأَسْجُدِي وَأَرْكَبِي مَعَ الرَّاكِبِينَ

Not: Ayette "salat" kelimesi açıkça geçmese de, "rükû" ve "secde" emirleri doğrudan salatın **iç ritüel fiilleri** olup, kavramın anlam alanı içindedir. Bu nedenle "salatın fiil boyutu" bağlamında ele alınmaktadır.

✓ Âl-i İmrân – 3:113

Arapça Metin

لَيْسُوا سَوَاءً مَّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ

Burada da salat kelimesi geçmemektedir; ancak “ayetleri gece boyunca okumak” ve “secde etmek” eylemleri, **salatın en temel ritüel parçalarıdır**. Bu ayet salatın ruhî ve fiilî tezahürlerine işaret eder.

✓ Nisâ Suresi – 4:101

Arapça Metin

وَإِذَا صَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا

Geçen Kelime: الصَّلَاةِ

Okunuş: *as-salāti*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mecrur

İrab: Mecrur – harf-i cer (min) ile

Fiil: تَقْصُرُوا – “kısaltmak”

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: **as-salāti** – salat, belirli, mastar form
- Harf-i cer: **min**
- Salat burada, fiilin nesnesi değil, **kısaltılacak olan ibadettir**.

2. Cümledeki Görevi

- Cümlede “yeryüzünde yolculuğa çıktığınızda, salatı kısaltmanızda sakınca yoktur” denilmektedir.
- Burada salat, kısaltma fiilinin **me’ulü** değil, harf-i cer (min) ile bağlanmış bir **zarfî unsur**dur.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: **takşurū** – muzari, çoğul, 2. şahıs
- Salat: **mecrur** (min salāt) → salattan (bir kısmını)
- Cümlede: sefer hâlinde olma ve güvenlik kaygısı bağlamında bir ruhsat verilmiştir.

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ayet, **sefer hâlinde ve tehlike durumunda** salatın kısaltılabileceğini bildirir.
- Öncesi ve sonrası, **savaş, düşman korkusu ve güvenlik riski** ile ilgilidir.
- Bu ayet salatın:
 - **zaman**
 - **mekân**
 - **güvenlik** şartlarına göre **esnekliğini** gösterir.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada **değiştirilemez değil, şartlara göre kolaylaştırılabilir** bir ibadet olarak sunulur.
- Bu, Kur'an'da **ruhsat ve kolaylaştırma ilkesinin** salat için de geçerli olduğunu gösterir.
- Allah, salatı kişiyi zorlayacak bir sorumluluk değil, **onun durumuna göre düzenlenebilecek bir rahmet** olarak koymuştur.

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Bu ayetle bağlantılı diğer önemli ayet:
 - **Nisa 4:102:** Savaş anında salat nasıl kılınır?
- Bu ayetler birlikte okunduğunda salat, **şartlara rağmen terk edilmeyen**, ancak **şartlara uygun hale getirilen** bir ibadet olarak karşımıza çıkar.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

Normal zamanda salatın ikamesi emredilirken: Burada salatın **kısaltılması** teşvik edilmiştir.

Bakara 2:238: “Salatları koruyun!”

Ancak burada: “Zorlukta salat kolaylaştırılır” → **koruma ile kolaylaştırma dengesi**

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

Ayette yalnızca ص ل و kökünden **as-salâti** geçer. Ancak bu tek kelime, **ibadet fıkhnın** bir temelini oluşturur: **seferîlikte ruhsat**

Sonuç:

- Salat, şartlara rağmen terk edilmeyen, ancak **rahmete dayalı olarak kolaylaştırılan** bir ibadettir.
- Allah, **savaş ve korku anında dahi salatı unutmayın**, ancak yük olmaması için onu **hafifletin** buyurmaktadır.
- Bu ayet, salatın **sadece şekil değil, ruh ve kolaylık ilkesiyle** ele alındığını gösterir.

Arapça Metin

وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ...

Geçen Kelimeler:

1. الصَّلَاةَ (as-salāta)
2. يُصَلُّوا (yuşallū) – iki kez geçer

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- as-salāta: mastar/isim, marife, mansub
- yuşallū: fiil – muzari (3. çoğul, erkek)
- Salat burada hem **isim** hem **fiil** formunda geçmektedir.

2. Cümledeki Görevi

- “Fe-aqamta lehumus-salata”: “Onlar için salatı ikame ettiğinde...”
→ Burada **ikame edilen** şey salattır (mef’ul)
- “fe-l-taḡum tāifātun minhum...”: bir grup seninle birlikte salat kılsın
- “lem yuşallū”: “salat etmemiş olanlar”
- “fe-l-yuşallū ma’ak”: “onlar da seninle birlikte salat etsin”

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil kipleri:
 - **ikame**: mazi
 - **yuşallū**: muzari, 3. çoğul
- Cümledeki şahıslar:
 - Hitap: Hz. Muhammed’e (sen)
 - Özne: Müslüman gruplar
- İrablar:
 - as-salāta: mansub (mef’ul)
 - fiiller: emri müstetbi

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Önceki ayet (4:101): Seferde salatın kısaltılması izni
- Bu ayet: **savaş anında** nasıl salat kılınacağı öğretiliyor
 - **iki grup hâlinde dönüşümlü salat**
 - **Silahlı nöbet ve salat birlikte**

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat, savaşta bile terk edilmez
- Ama Allah kolaylaştırır: gruplar hâlinde, dönüşümlü, tedbirli salat kılınır
- Bu, salatın **kulluk bilinci**, **şartlara göre ayarlanabilirliği** ve **sürekli bir ibadet** oluşunu gösterir

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Bu ayet, **salatın sebatla korunması gereken** bir ibadet olduğunu gösterir:
 - **Bakara 238**: “Salatları ve orta salatı koruyun”
 - **Nisa 103**: (hemen sonra gelecek) salat vakitleri
- Burada ise, **savaşın ortasında dahi** salat ihmal edilmez

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Bu ayette salat:
 - Zamanla: savaş anı
 - Şartla: dönüşümlü ve silahlı salat
- **Maûn 4–5**: gaflet içinde kılınan salat eleştirilirken,
- **Nisa 102**: en zor şartlarda bile bilinçli ve dikkatli salat övülür

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Üç farklı ص ل و türevi:
 1. **as-salâta** – isim
 2. **yuşallû** – fiil (olumsuz formda)
 3. **fe-l-yuşallû** – fiil (emir kipinde)

Sonuç:

- Ayet, salatın **her şart altında korunması gereken** bir ibadet olduğunu en somut şekilde ortaya koyar.
- Salat burada:
 - **Askerî düzen içinde**
 - **Fiilî ve toplu bir ibadet olarak**
 - **Stratejik dikkatle** kılınır
- Bu, salatın hayatın merkezinde ve hiçbir şartta ihmal edilmeyen bir **tevhidî duruş** olduğunu gösterir.

✓ Nisâ Suresi – 4:103

Arapça Metin

فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَمًا وَقُعودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوفًا

Geçen Kelimeler:

1. الصَّلَاةَ (as-salāta) – 2 kez
2. الصَّلَاةَ – 3 kez farklı konumda

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Üç kez geçer:
 1. قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ – “salatı tamamladığınızda”
 2. فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ – “salatı ikame edin”
 3. إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا – “salat, vakitlendirilmiş farz olarak yazıldı”
- Yapılar:
 - as-salāta: isim / mastar, mansub (mef’ul)
 - Fiiller: qaḍaytum, aqīmū, kānat

2. Cümledeki Görevi

- 1.kullanımında: “Salatı tamamladığınızda” – zarf fiil cümlesi
- 2.kullanımında: “salatı ikame edin” – mef’ul
- 3.kullanımında: “salat, müminler üzerine vakitlendirilmiş bir yazıdır” – cümlenin öznesi

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- qaḍaytum: fiil, mazi, 2. çoğul
- aqīmū: fiil, emir, 2. çoğul
- kānat: mazi, 3. tekil (salat dişil olduğu için)

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

Önceki ayet (4:102): savaş anındaki salat düzeni

Bu ayet ile; Salat tamamlandıktan sonra **zikre devam** emri, tehlike geçince tekrar **salatı ikame** emri, salatın vakitli bir farz olduğunun bildirimi yapılıyor.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat sadece ritüel değildir, **bir zikir atmosferidir.**
- Tehlike anında kısaltılabilir ama **asla terk edilmez.**
- Tehlike geçince **tam şekliyle tekrar ikame edilir.**
- **Kitāben mawqūta:**
 - "Kitaben": yazılmış, sabitlenmiş bir farz
 - "Mavkūta": vakitli, zamanlara bağlı

Bu ifade, Kur’an’da **salatın vakitlendirilmiş ibadet** olduğunu doğrudan bildiren en açık yerdir.

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Diğer benzer ayetlerle birlikte okunmalı:
 - **Bakara 2:238** – “Salatları koruyun, özellikle orta salatı”
 - **Hud 114** – “Gündüzün iki tarafında ve gecenin yakın saatlerinde salatı ikame et”
 - **İsra 78–79** – “Güneşin zevalinden gecenin karanlığına kadar salatı ikame et”

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Burada salatın:
 - **Zamanı**
 - **Zikri**
 - **Devamlılığı**
 - **Şekli**detaylı bir şekilde ele alınmıştır.
- Salat, müminin hayatını düzenleyen **zaman temelli bir ibadettir**.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Üç ayrı yerde ص ل و kökünden türetilmiş “salat” kelimesi geçmektedir.
- Ayrıca “zikrullah”la beraber geçmesi, salatın **zikir boyutunu** da vurgular.

Sonuç:

- Bu ayet, salatın hem **şekilsel düzenini** (vakit, tam kılınma, tehlike anı) hem de **ruhsal boyutunu** (zikir, teslimiyet) açıklar.
- Salat, sadece bir ritüel değil, müminin hayatını düzenleyen, **zamana yayılmış sürekli bir Allah ile bağlantı hâlidir**.

✓ Nisâ Suresi – 4:162

Arapça Metin

لَّكِنَ الرَّاسُخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ، وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef'ul (isim tamlaması içinde)

İlişkili Fiil: الْمُقِيمِينَ (el-muqīmīn) – salatı ikame edenler

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: **as-salāta**
- İsim – belirli, mansub
- Fiil olarak kullanılmamış; ism-i fâil (el-muqīmīn) ile birlikte gelmiştir: “Salatı ikame edenler”

2. Cümledeki Görevi

- "el-muqīmīn as-salāta" ifadesi bir isim tamlamasıdır:
 - İkame edenler (el-muqīmīn) + salat (as-salāta)
- Salat, burada **ikame edilmesi gereken bir görev** olarak konumlandırılmıştır.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- **el-muqīmīn**: ism-i fâil, çoğul, eril
- **as-salāta**: mansub, mef’ul
- Cümlede: Müminlerin özellikleri sıralanırken geçen bir sıfat zincirinin parçası

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

Ayetin önceki kısmı: Ehli Kitap’tan ilimde derinleşenler, müminler anlatılır. İman edenler; vahye, Allah’a, ahirete inanır. Bu bağlamda salatı ikame etmek, imanî kimliğin **eyleme dökülmüş hâlidir**

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

Bu ayette salat: ilimde derinleşmiş ve teslim olmuş kişilerin özelliğidir. Vahye inananların ibadetle bunu desteklemeleri beklenir. “el-muqīmīn” yani salatı ikame edenlerdir, sadece “kılanlar” değil, **onu düzenli hâle getirenlerdir**.

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

“Salatı ikame” ifadesi Kur’an’da onlarca kez tekrar edilir: **Bakara 2:3, 2:43, 2:110, Nisa 4:103, Tevbe 71, Hud 114, İsra 78**

Bu kalıp, Kur’an’ın “salat”ı sadece şekilsel değil, **hayatı kuşatan ve hayatla bütünleşen bir ibadet** olarak sunduğunu gösterir.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Bu ayet, **Tevbe 71** ile paralel: “Mümin erkekler ve kadınlar... salatı ikame ederler, zekâtı verirler...”
- Salat ve zekâtın birlikte geçmesi, bu ibadetlerin hem bireysel hem de toplumsal yönlerine işaret eder.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Ayette ص ل و kökünden yalnızca **as-salāta** geçmektedir.

- Ancak **muqīmīn** kelimesiyle birlikte kullanılarak kökün “kurmak, ayakta tutmak, yapılandırmak” anlamını kuvvetlendirir.

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Vahye ve Allah’a iman edenlerin yaşam pratiğidir.**
 - Bilgi (ilim) ve eylem (salat) aynı mümin kimliğinde birleşmiştir.
- Salat, burada sadece şekli bir ibadet değil; **bilinçli bir duruş, imanın görünür hâli ve düzenli bir kulluk pratiğidir.**

✓ Mâide Suresi – 5:6

Arapça Metin

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ...

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāti*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mecrur

İrab: Mecrur – harf-i cerli (ilā)

Fiil: قُمْتُمْ – “kalktığınızda” (mazi, 2. çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Türetilmiş kelime: **as-salāti** (salata)
- Kalıp: isim, belirli (elif-lamlı), mecrur (ilā harf-i cerinden dolayı)
- Fiil ile ilişki: “kalkmak” (qumtum) fiiline yönelme bildirir

2. Cümledeki Görevi

- Cümledeki yapı: “İman edenler! Salata kalktığınızda...” Bu, **abdestin farzlarını bildiren** fikhî bir hüküm cümlesidir.
- “as-salāti” burada yönelinen şeyi gösterir → **salat ibadeti**
- Salat, burada **başlamadan önceki hazırlık aşamasında** tanımlanmıştır.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: **qumtum** – mazi, 2. çoğul → “kalktığınızda”
- Salat: mecrur, ilā harf-i cer’inden sonra gelmiş
- Bu dilsel yapı, salata **niyet etme, yönelme** anlamı taşır

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Bu ayet, **abdest, teyemmüm ve temizlik** hükümlerini içerir.
- Yani: Salat başlamadan önce yapılması gereken **bedensel arınma**, salatın **ön hazırlığı**dır.
- İmanın fiile döküldüğü yer olarak salat, bu ayette **ritüel ve şuurun kesişim noktası** hâline gelir.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Ayet: Salat, sadece ibadet değil, **arınma ve hazırlık süreciyle** başlar.
- “Salata kalktığınızda...” → fiilî bir yöneliş ve içsel bir hazırlığı simgeler
- Temizlik burada sadece bedenî değil, **ruhanî bir farkındalık** üretir.

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Bu ayet, Kur'an'daki **abdest emrini açıkça veren** tek ayettir.
- Salat ile abdesti doğrudan bağlar:
 - **Tevbe 108**: “...Allah temizlenenleri sever”
 - **Bakara 222**: “Allah çok tevbe edenleri ve temizlenenleri sever”

✎ Bu da gösterir ki: **salat, temizlikle başlar** → hem zahirî hem bâtinî

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Diğer ayetlerde salat genellikle **zikir, ikame, secde** üzerinden tanımlanırken, bu ayette salatın **öncesi**, yani **niyet ve hazırlık safhası** vurgulanır. “Kalktığınızda” ifadesi ile: Salatın sadece sözlü ya da zihinsel değil, **bedenle icra edilen** bir yönü olduğu açıkça belirtilir

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Ayette **ص ل و** kökünden yalnızca **as-salâti** geçmektedir. Fakat “qumtum ilâ” ifadesiyle birlikte kullanımı, salatın **aktif, niyetli bir yöneliş** eylemi olduğunu ifade eder

Sonuç:

- Bu ayet, salatın yalnızca içerik değil, **ön hazırlık süreciyle birlikte** bir kulluk bilinci gerektirdiğini bildirir.
- Salata yönelmeden önce temizlenmek → **bedenle, niyetle, şuurla hazırlanmak** demektir.
- Salat burada sadece ibadet değil, **kişisel arınma ve içsel toparlanma eylemidir**.

✓ Mâide Suresi – 5:12

Arapça Metin

وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ...

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Meʿul (أَقَمْتُ fiiline bağlı)

İlişkili Fiil: أَقَمْتُ – "ikame ettiğinizde" (mazi, 2. çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāta* – salat (kıyam-rüku-secde, dua, ibadet)
- **Fiil:** *aqamtum* – “siz ikame ettiğinizde”
- **Yapı:** salat burada ikame edilen bir ibadet olarak geçer; meʿul konumundadır

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: *aqamtum* (siz ikame ettiniz)
- Meʿul: *as-salāta*
- Cümlede: Allah'ın İsrailoğulları ile yaptığı ahdin maddeleri arasında **salatı ikame etmeleri** yer alır.

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: mazi (geçmiş zaman), 2. çoğul → “siz kıldıysanız / ikame ettiyseniz”
- Şahıs: doğrudan **Beni İsrail'e** hitap
- Salat: mansub, meʿul

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ayet, **İsrailoğulları ile yapılan ahdi** bildirir.
- Bu ahdin şartları şunlardır:
 1. Salatı ikame etmek
 2. Zekât vermek
 3. Elçilere iman etmek
 4. Onlara destek olmak
 5. Allah'a güzel borç vermek
- Karşılık olarak:
 - Günahların affı
 - Cennet vaat edilmektedir

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Bu ayet, **salatın önceki ümmetlere de farz kılındığını** ortaya koyar.
- Salat burada yalnızca bireysel bir ibadet değil; **toplumla yapılan ahdi bir yükümlülük** olarak sunulur.
- Salatın ikamesi: bireysel eda + toplumsal uygulama anlamına gelir.

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Kur'an'da geçmiş ümmetlerin de salatı ikame ile yükümlü olduğu başka yerlerde de geçer:
 - **Meryem 55:** "İsmail, ailesine salatı ve zekâtı emrederdi"
 - **Enbiya 73:** "Onlara salat ve zekâtı vahyettik"
- Bu ayet, **salatın vahye dayalı kadim bir ibadet olduğunu** gösterir.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Nisa 162:** Müminler, ilimde derinleşenler, salatı ikame ederler
- **Bakara 43, 110:** Müslümanlara aynı emir
- Bu ayette, salat:
 - **Geçmiş ümmetler için de aynı önemde bir ibadettir**

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Ayette ص ل و kökünden sadece **as-salāta** geçmektedir.
- Ancak onunla birlikte geçen zekât, Resullere destek gibi eylemler, **salatın sosyal bağlamını** da kuvvetlendirir.

Sonuç:

- Bu ayette salat: **Geçmiş ümmetlerle yapılan bir ahdin parçası** olarak sunulur. Sadece bireysel değil, **toplumsal bir sorumluluktur**. Salatı ikame etmek, iman, destek, sadaka gibi diğer ibadetlerle birlikte anlam kazanır. Bu bağlamda salat: **kulluk bilincinin zamanlar üstü yansımasıdır**.

✓ Mâide Suresi – 5:55

Arapça Metin

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef'ul

İlişkili Fiil: يُقِيمُونَ – "ikame ederler" (muzari, 3. çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāta* – salat (kıyam-rüku-secde, ibadet)

- **Fiil:** *yuqīmūn* – ikame ederler
- Kalıp: fiil + mef’ul → salat burada **ikame edilen bir ibadet**

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: **yuqīmūna as-salāta** → “salatı ikame edenler”
- Bu ifade, müminlerin özelliklerinden biri olarak sayılmıştır.
- Aynı zincirde devam eden eylemler:
 - **zekât vermek**
 - **rükû etmek**

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: muzari (şimdiki/geniş zaman), 3. çoğul (onlar)
- Salat: mansub, mef’ul
- Cümlede geçen şahıs: müminler topluluğu → çoğul

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ayetin başı: “Sizin gerçek dostunuz (veliniz) ancak Allah, O’nun Resulü ve iman edenlerdir...”
- Müminlerin tanımı:
 1. Salatı ikame edenler
 2. Zekâtı verenler
 3. Rükû edenler (huşû içinde eğilenler)
- Bu tanım, **velayet bağının** sadece inançta değil, **salih amelde** olduğunu gösterir.

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Ayette geçen “veli” kelimesi → dost, yardımcı, koruyucu anlamındadır.
- Allah, Resul ve salatı ikame eden müminler, gerçek dostlardır.
- Bu, iman + ibadet + sosyal sorumluluk bütünlüğüyle **dostluk (velayet) ilişkisini** tanımlar.
- Salat burada, kişinin Allah’a ve O’nun sistemine olan **bağlılığının aktif göstergesidir**.

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Benzer kalıp:**
 - **Tevbe 71:** Mümin erkek ve kadınlar... salatı ikame eder, zekâtı verir
- Salat + zekât kombinasyonu → hem **bireysel** hem **toplumsal** kulluğun temelidir.
- Rükû: salatın iç unsurlarından biridir → bu da salatın **şekil boyutunu** vurgular.

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Nisâ 162, Bakara 3, 43, 110** → hep aynı sıralama: salat, zekât, iman
- Bu ayet, salatın yalnızca bireysel bir yöneliş değil, **bir aidiyet ve kardeşlik bağı** olduğunu da vurgular.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Ayette ص ل و kökünden yalnızca **as-salāta** geçer
- Ama birlikte geldiği fiil “yuqīmūn” (ikame) ve “râki’ûn” (rükû edenler), salatın **bütüncül bir ibadet olduğunu** ortaya koyar: Niyet, Fiil, Teslimiyet

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - Müminliğin alameti
 - Allah’ın velayetinin bir ölçütü
 - İman + amel + teslimiyetin dışı vurumu olarak sunulmuştur.
- Salata ikame eden kişi, **yalnızca ibadet eden biri değil**, aynı zamanda **iman kardeşliğini yaşıyan ve taşıyan** kişidir.

✓ Mâide Suresi – 5:58

Arapça Metin

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبَآءَ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāti*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mecrur

İrab: Mecrur (harf-i cer: ilā)

Fiil: نَادَيْتُمْ – “çağırıldığınızda” (mazi, 2. çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāti*
- Harf-i cer: **ilā**
- Yapı: mecrur, isim (salat ibadeti)

2. Cümledeki Görevi

- Cümle: “Siz salata çağırıldığınızda, onlar bunu alay ve oyun konusu yaparlar.”
- Burada salat:
 - Çağrılan bir ibadet
 - Alaya alınan bir değer
- Salat, öznesi değil, **çağırının nesnesidir**

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: **nādaytum** – mazi, 2. çoğul
- Şahıs: Müslümanlar
- Salat: mecrur → çağrının yöneldiği ibadet
- Karşı taraf: akletmeyen bir kavim (müşrikler veya münafıklar)

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ayetin öncesi (5:57): Dinle alay edenlerden dost edinmeyin
- Bu ayet: Onların dinî çağrılara verdikleri tepkiyi açıklar
- Salata davet, ezan veya kamet olarak anlaşılabilir

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

Salat burada: **İbadet değil, ibadete çağrı** anıyla birlikte anılır. Salatla alay etmek, **imanı ve ibadeti küçümsemek** demektir. Ayet, ibadetin değil, **ibadet edenlerin değersizleştirildiğini** vurgular. Bu da salatın sadece bireysel değil, **toplumsal saygınlığı olan** bir eylem olduğunu gösterir

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Tevbe 107–110**: İbadet yeriyle alay eden münafıkların eleştirisi
- **Maûn 4–5**: Salatla oyun oynayanların içi boş ibadetleri
- Bu ayette ise dışarıdan gelen bir aşağılayıcı bakış söz konusu

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Bu ayet, **salata düşmanlık edenleri** hedef alır
- Önceki ayetlerde salatın önemi anlatılırken, burada:
 - **İman etmeyenlerin ona karşı olan küçümseyici tutumu** gözler önüne serilir

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Sadece **as-salāti** geçmektedir
- Ancak bağlamda, **salatla alay eden akılsızların**, ibadeti sadece şekil olarak gördükleri ima edilir

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **İman edenlerin hayatındaki merkezi ibadettir**
 - Ancak inanmayanlar için **alay ve oyun konusudur**
- Bu da bize gösterir ki:
 - Salat, inanan ile inanmayanın **ayrım çizgisidir**
 - Onu küçümsemek, sadece ibadeti değil, **Allah'ın çağrısını reddetmek** anlamına gelir

✓ Mâide Suresi – 5:91

Arapça Metin

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةِ

Okunuş: *as-salāti*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mecrur

İrab: Mecrur (harf-i cer: عن)

Fiil: يَصُدُّكُمْ – “sizi alıkoymak”

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: *as-salāti* – salat
- Harf-i cer: ‘an (an) – ...dan alıkoymak
- Fiil: *yaşud-dakum* – "sizi engellemek/alıkoymak ister"

2. Cümledeki Görevi

- Salat burada: **şeytanın sizi uzaklaştırmak istediği** şeylerden biridir
- Cümlede nesne değil; harf-i cer ile birlikte **engellenmek istenen hedef** konumundadır
- Aynı yapıda geçen diğer unsur: **zikrullâh** (Allah’ı anmak)

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: *yaşaddakum* – muzari, 3. tekil (şeytan), 2. çoğul nesne (siz)
- Salat: mecrur, harf-i cer ile (عن)
- Burada salat: **manevî hayattan uzaklaştırma hedefi** olarak tanımlanır

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Konu: Şarap ve kumarın haramlığı
- Ayette belirtilen olumsuz sonuçlar:
 - Düşmanlık ve kin doğurması
 - Allah’ı anmaktan **alıkoyması**
 - Salattan **alıkoyması**
- Bu bağlamda salat: **zikrullah ile birlikte** bir ruhsal merkezdir

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Şeytan, salatı engelleyerek insanı:
 - Allah’tan koparır

- Fitratına yabancılaştırır
- Toplumsal huzursuzluklara sürükler
- Salat burada, **şeytanın hedef aldığı bir hidayet kaynağıdır**

Salatla birlikte zikrullah'ın geçmesi, onun **ruhsal, bilinçli ve zikir merkezli** bir ibadet olduğunu açıkça gösterir.

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Tâhâ 14:** "...salatı Benim zikrim için ikame et"
- **Bakara 45–46:** "Salat sabır ve zikirle desteklenir"
- Bu ayette ise şeytanın saldırısı: **salatı hayatımızdan çıkarmak**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Önceki ayetlerde salat:
 - İman göstergesi
 - Ruhsat verilen ibadet
 - Allah'a yönelme biçimi
- Bu ayette: **salatın düşmanı** tanıtılıyor: **şeytan**
- Bu ayet, **salatı engelleyen her şeyin aslında şeytanî bir girişim** olduğunu bildirir

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- و ل kökünden sadece **as-salâti** geçmektedir
- Ama onunla birlikte gelen **zikrullah**, bu kökün **dua, yöneliş, bilinç ve bağ kurma** gibi derin anlamlarını da ortaya çıkarır

Sonuç:

- Bu ayet salatı:
 - **Allah'a yaklaşmanın temel yolu**
 - **Şeytanın hedef aldığı ibadet**
 - **Zikrullah ile birleşmiş bir ruhsal diriliş** olarak tanımlar
- Salat, insanın şeytanın vesveselerinden korunması için sığınması gereken **manevî bir sığınaktır**.

✓ En'âm Suresi – 6:72

Arapça Metin

وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَاتَّقُوهُ ۚ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef'ul

İlişkili Fiil: أَقِيمُوا – “ikame edin” (emir fiili, çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāta*
- Yapı: marife, mansub
- Fiil: *aqīmū* – emir, 2. çoğul → "ikame edin"

2. Cümledeki Görevi

- Fiil-mef'ul ilişkisi:
 - Emir: **ikame edin**
 - Mef'ul: **as-salāta** → salatı
- Burada salat: doğrudan **ikame edilmesi emredilen** bir ibadettir

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: *aqīmū* → emir, çoğul, muhataplar topluluk
- Salat: mansub mef'ul
- Cümle devamında: “ve O’ndan sakının”
→ Bu da salatla birlikte takvayı bağlar

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Önceki ayetlerde: Tevhid, Allah’ın yaratma gücü, ahiret gerçeği
- Bu ayette:
 - Salatı ikame et
 - Takvayı kuşan
 - Çünkü O’na döndürüleceksiniz
- Bu bağlamda salat:
 - **Sorumluluk bilincinin** ve **ahiret inancının** bir tezahürüdür

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada sadece şekli bir ibadet değil:
 - Allah’a yönelişin,
 - Ahirete hazırlığının,
 - Takvaya geçişin bir ifadesidir
- Salat → ikame edilirse → kulluk düzene girer
- Takva → ikame edilen salatla birlikte güçlenir

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Hud 114:** “Salatı ikame et, çünkü iyilikler kötülükleri giderir”
- **Ankebut 45:** “Salat, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar”
- **Bu ayet:** Salat ve takva birlikte sunulur
→ Kur’an’ın bu vurgusu: **salat sadece bedenle değil, kalple de ikame edilir**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 2:43, Tevbe 71, Mü’minun 1–2:** Salat + takva birlikteliği
- Bu ayette ise ek olarak **hesap günü bilinci** (tuḥṣarūn) ile salat bağlantılıdır

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- ص ل و kökünden sadece *as-salāta* geçer
- Ama fiil olan **aqīmū** (ikame edin) ifadesiyle, kökün **kurmak, ayağa kaldırmak, düzenli hâle getirmek** anlamları da devreye girer

Sonuç:

Bu ayet, salatı: **Takva bilinciyle yapılan, ahiret sorumluluğuyla beslenen, kulluk düzenini hayatına yerleştiren** bir ibadet olarak sunar.

Kur’an’da salat: Sadece “namaz” değil, Allah’a yönelmiş bir **şuur hâlidir**.

✓ En’âm Suresi – 6:92

Arapça Metin

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِمْ وَهُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

Geçen Kelime: صَلَاتِهِمْ

Okunuş: *şalātihim*

Kök: ص ل و

Türev: İsim (müzekker, müfred)

Yapı: İzafet (onların salatı) – muzaf/muzafun ileyh

İrab: Mecrur

İlişkili Fiil: يُحَافِظُونَ – “korurlar / dikkat ederler”

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *şalātihim* – “onların salatı”
- Türetilmiş isimdir
- Şahıs zamiriyle birleşmiş: **-him** → onlar
- Fiil: **yuhāfiẓūna** → dikkat ederler, korurlar

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: **yuhâfîzûna** → korurlar
- Mef'ul: **şalâtihim** → onların salatı
- Burada salat: **üzerinde titizlikle durulan bir ibadet** olarak geçer

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: muzari, 3. çoğul (müminler)
- Mef'ul: mecrur – salatihim
- Zamir: 3. çoğul (onlar)

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

Ayetin başında Kur'an'ın "mübarek" olduğu ve önceki kitapları doğruladığı belirtilir. Devamında müminlerin iki özelliği verilir: 1. Ahirete iman ederler, 2. Salatlarını korurlar

Salat, burada **imanın bir tezahürü ve göstergesidir**

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

"Korurlar" ifadesi → salatın: Vaktini, huşusunu, anlamını gözetmek, Onu aksatmamak ve bilinçle eda etmektir. Salat sadece "kılınan" bir ibadet değil, **sorumluluğu taşınan** bir emanettir

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Mü'minun 1–2:** "Müminler, salatlarında huşu içindedir"
- **Me'aric 34:** "Salatlarını muhafaza ederler"
- Bu ayette: **salatı muhafaza etmek**, müminliğin bir gereği olarak sunulur

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Diğer ayetlerde de görüldüğü gibi:
 - Salatı "kılmak" değil, **korumak, yaşatmak, bilinçle sürdürmek** vurgulanır
- Bu, Kur'an'da salat kavramının **şekil değil, anlam merkezli** olduğuna işaret eder

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Ayette و ل ص kökünden sadece **şalâtihim** (onların salatı) geçer
- Fiil olan **yuhâfîzûna** kelimesi ile birlikte kullanılarak:
 - **salatın korunması gereken değerli bir ibadet** olduğunu ortaya koyar

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - Müminlerin **imanla bağlantılı bir özelliğidir**
 - Onun sadece yapılması değil, **özünün korunması** da emredilir.

- Salat burada bir **emanet**, bir **sadakat göstergesi**, bir **bilinç halidir**.

✓ A'râf Suresi – 7:170

Arapça Metin

وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Me'ul

İlişkili Fiil: أَقَامُوا – “ikame ettiler” (mazi, 3. çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: *as-salāta* – salat
- Fiil: *aqāmū* – “ikame ettiler”
- Salat burada doğrudan fiilin mef'ulu olarak geçer

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: **ikame ettiler (aqāmū)**
- Me'ul: **as-salāta**
- Cümlede bu ifade, Kur'an'a sarılanların tanımıdır
- Salat: **imanın ve ıslahın pratiği** olarak verilir

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: mazi, 3. çoğul (onlar)
- Salat: mansub, fiile bağlı
- Cümle tamamı: “Kitaba sınıksıkı sarılan ve salatı ikame edenler...”

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Önceki ayetlerde: Tevrat'ı yüklenip de uygulamayanların örneği
- Bu ayette: Kitaba sınıksıkı sarılanlar övölür
- Aynı anda iki davranış zikredilir:
 1. Kitaba tutunmak (iman ve bilgi)
 2. Salatı ikame etmek (ibadet ve amel)

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat, sadece bireysel bir ritüel değil:

- Kitabın (vahyin) hayata uygulanmasının bir tezahürüdür
- Ayet, **bilgi + amel** birlikteliğini vurgular
- Salat burada, **ıslahın temel direğidir**

"Biz ıslah edenlerin ecrini asla zayi etmeyiz"

✎ Bu ifade, salatın aynı zamanda **toplumu ıslah eden bir ibadet** olduğunu gösterir

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Bakara 3:** "Gayba iman eden, salatı ikame eden..."
- **Hud 114:** "Salatı ikame et... iyilikler kötülükleri giderir"
- Bu ayette ise:
 - Kitaba tutunma + salat → **müfsitliğe karşı ıslahın yolları**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Nisa 162, Maide 12** gibi ayetlerde de aynı yapı:
 - Salat + kitap ilişkisi
- Bu ayette vurgulanan fark:
 - Salat, **ıslah faaliyetiyle birlikte** anılmıştır

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- و ص ل kökünden burada sadece **as-salāta** geçer
- Ancak ayetin sonunda "el-muşlihîn" (ıslah edenler) ifadesi, salatın **sadece bireysel değil, toplumsal sorumluluk taşıyan bir ibadet** olduğunu ima eder

Sonuç:

Bu ayette salat: **Vahye sarılanların ayrılmaz bir özelliğidir**. Hem **imani fiile dönüştürür**, hem de **toplumu onarır**. Kur'an'a tutunan kişi, salatla bu bağlılığını görünür kılar

Salat → ıslah → Allah katında ecrin boşa gitmeyeceği bir ahlâk düzenidir

✓ Tevbe Suresi – 9:5

Arapça Metin

فَإِذَا أَنْسَلَخَ الْأَشْهُرَ الْحُرْمَ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَخْصِرُوهُمْ وَأَقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ إِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: و ص ل

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef'ul

İlişkili Fiil: أَقَامُوا – “ikame ettiler” (mazi, 3. çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāta*
- **Fiil:** *aqāmū* – “ikame ettiler”
- Bu, “ikame edilen” salat anlamında, **şekli ve düzenli ibadet pratiğini** anlatır

2. Cümledeki Görevi

- “Eğer tevbe eder, salatı ikame eder ve zekâtı verirlerse...”
- Salat, burada **iman dönüşümünün görünür bir alameti** olarak sunulur
- Mef'ul konumundadır; şart cümlesinin içinde, müminlikle ilgili davranışlardan biridir

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- **Fiil:** mazi, 3. çoğul (onlar)
- **Salat:** mansub mef'ul
- **Şahıs:** Tevbe eden müşriklerden müminliğe geçen kimseler

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- **Konu:** Barışın bozulduğu müşrik topluluklara karşı savaş
- **Ancak:**
 - Eğer tevbe ederlerse
 - Salatı ikame ederlerse
 - Zekâtı verirlerse
 - Onlara dokunulmaz
- Bu bağlamda **salat = mümin kimliğinin ispatı** olarak karşımıza çıkar

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada, sadece kişisel bir dua değil:
 - **Topluma barışla geri dönüşün,**
 - **İmanla uzlaşmanın,**
 - **Tevbenin fiili ispatıdır**
- Kur'an, iman beyanını **salat ve zekât** ile desteklenmedikçe **yeterli görmemektedir**

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Bu türden “salat + zekât” kalıbı:
 - **Bakara 43, 110, Tevbe 11, Enfal 3–4, Nur 56** gibi birçok ayette geçer
- Bu da gösterir ki:
 - Salat, **İslam topluluğuna girişin pratik göstergesidir**

- Sadece sözlü beyan değil, ibadetle desteklenmiş bir teslimiyet gerekir

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Tevbe 11:

“Eğer tevbe eder, salatı ikame eder, zekâtı verirlerse kardeşlerinizdir”

- Tevbe 5 bu anlamda:
 - **teorik tevbeyi,**
 - **pratik dönüşümle (salat + zekât)** birleştiren bir eşiktir

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- ص ل و kökünden sadece *as-salāta* geçer
- Ancak bu kelimenin “ikame” fiiliyle kullanımı, kökün “bağ kurmak”, “ayağa kaldırmak”, “devamlılık sağlamak” anlamlarını kuvvetlendirir

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - Tevbenin **sözde değil, fiilde gerçekleştiğinin** göstergesidir
 - **İslam toplumunun barış içinde yaşamasını sağlayan** ana davranışlardan biridir
- Salatı ikame etmek, sadece bireysel yöneliş değil, **toplumsal taahhüttür**
- Bu da salatın sadece Allah’a değil, **topluma da yönelik bir eylem** olduğunu ortaya koyar

✓ Tevbe Suresi – 9:11

Arapça Metin

فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ فَإِخْوَتُكُمْ فِي الدِّينِ وَنُفُصِّلُ الْكَاتِبِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef’ul

İlişkili Fiil: أَقَامُوا – “ikame ettiler” (mazi, 3. çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāta* – salat
- **Fiil:** *aqāmū* – “ikame ettiler”

- Türev olarak mastar; burada **ikame edilen ibadet** formundadır
- Şart cümlesi içerisinde yer alır

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: **aqāmū**
- Mef'ul: **as-salāta**
- Cümlede bu kelime, **iman ve teslimiyetin fiili göstergesi** konumundadır
- Tövbe + salat + zekât = kardeşliğe kabul şartı

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: mazi, 3. çoğul (onlar)
- Salat: mansub mef'ul
- Zamir: Mümin olma yolundaki muhatap topluluk

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Önceki ayet (9:5): Müşriklerin tövbe edip salatı ikame etmeleri hâlinde bağışlanmaları
- Bu ayet: Onların **din kardeşi** olarak kabul edilmelerini emreder
- Konu: İslam'a dönüş, tövbe, topluma yeniden katılım

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada yalnızca bir ibadet değil:
 - **İmanla birlikte gelen içsel dönüşümün dışsal sembolüdür**
 - Bu ayet, İslam toplumuna katılım için **salatın olmazsa olmaz** bir şart olduğunu bildirir
- Salat, bireysel niyetten çıkarak **toplumsal aidiyetin işareti** hâline gelir

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Aynı kalıp:
 - **Tevbe 5**
 - **Bakara 43**
 - **Nisa 77**
- Salat ve zekât: Kur'an'da birlikte gelen **en sık tekrar edilen ibadet ikilisidir**
- Kur'an'da salat, iman edenlerin **en temel davranış biçimi** olarak sunulur

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Enfal 3–4**: “Onlar ki salatı ikame ederler...”
- Bu ayetle birlikte salat:
 - **Dini, sosyal ve ahlakî dönüşümün temel direği** olarak işlenir.

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- و ل ص kökünden burada sadece *as-salāta* geçmektedir.
- “İkame” fiili ile birleştiğinde:

- Salataın içeriği: **düzenli kılınan, hayata yerleşen, bilinçli uygulanan ibadet**

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - İslam’a dönüşteki **temel davranış**
 - Toplumun kabul ettiği, tanıdıği bir **kimlik ve aidiyet sembolüdür**
 - Salataı ikame etmek → **sözle değil, eylemle Müslüman olmak** demektir
- Salat burada bir **toplumsal sözleşme, imanin pratiğe yansıması, kardeşliğin kilididir**

✓ Tevbe Suresi – 9:18

Arapça Metin

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ ۖ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef’ul

İlişkili Fiil: أَقَامَ – “ikame etti” (mazi, 3. tekil)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: *as-salāta*
- Fiil: *aqāma* – ikame etti
- Yapı: marife, mansub (mef’ul)
- Ayetteki yapıda “salataı ikame etmek” tanımlayıcı bir sıfattır

2. Cümledeki Görevi

- Mef’ul konumundadır
- Salataı ikame eden kişi → mescitleri imar etmeye lâıık olan kişidir
- Bu bir **sıfat cümlesidir**, tanımlayıcı bir kriter sunar

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: mazi, 3. tekil (erkek)
- Mef’ul: *as-salāta*

- Şahıs: Kim? – Allah’a ve ahirete iman eden, sadece Allah’tan korkan kişi
- Salat: burada davranışsal bir sıfat olarak geçer

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Konu: Mescid-i Haram’ın gerçek sahipleri kimdir?
- Müşrikler mi, yoksa müminler mi?
- Cevap: Mescitleri ancak:
 1. Allah’a ve ahirete iman eden,
 2. Salata ikame eden,
 3. Zekâtı veren,
 4. Sadece Allah’tan korkan kişiler imar eder

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada, kişinin Allah’a olan bağını ve sadakatini ortaya koyan **görünür bir eylemdir**
- Salata ikame eden bir insan:
 - Mescidi hak eder
 - Yani: **mabedin ruhuna sadık olan kişi**, onun sorumluluğunu taşıyabilir
- Bu, mabedin fiziksel değil **ruhsal olarak inşa edilmesi** gerektiğini anlatır

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Tevbe 17:** Müşrikler Allah’ın mescidini imar edemez
- Bu ayet (9:18): Gerçek imar edenlerin **salata ikame edenler** olduğunu ilan eder
- Salat, burada **mescitlerin ruhuyla örtüşen bir kulluk göstergesidir**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 2:3, Tevbe 11, Hud 87:** Salata ikame edenler Allah’a yakın olanlardır
- Bu ayette ise: **mescidin gerçek sahibi** ancak salata ikame eden mümindir

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- **ص ل و** kökünden yalnızca *as-salâta* geçer
- Fiil olan *aqāma* ile birlikte gelmesi, salatın:
 - **Sürekliliğini,**
 - **Bilinçle eda edildiğini,**
 - **Topluma yönelen yönünü** ifade eder

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **İmanın fiile dönüştüğü,**
 - **Mescitleri imar etmeye layık olanların ölçüsüdür**
- Salata ikame eden kişi:

- Sadece bir ibadet eden değil, aynı zamanda **imani eyleme taşıyan** bir şahıstır
- Böylece mescitler, **salatı taşıyan ruhlarla anlam kazanır**

✓ Tevbe Suresi – 9:54

Arapça Metin

وَمَا مَنَعُهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَرِهُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mef'ul

İrab: Mef'ul (fiil: yêtüne – gelirler)

İlişkili Fiil: يَأْتُونَ – “gelirler / yönelirler” (muzari, 3. çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: *as-salāta* – salat
- Fiil: **ya'tūn** – gelirler
- Kalıp: fiil + mef'ul → salata gelmek

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: **ya'tūn** – “gelirler, yönelirler”
- Mef'ul: *as-salāta* – “salata”
- Burada “kusala” (isteksiz, uyuşuk) hâlde gelmekten bahsediliyor
- Yani **salata yaklaşım biçimini eleştiren** bir ifadedir

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: muzari, 3. çoğul (onlar – münafıklar)
- Salat: mansub mef'ul
- Zamir: Münafıkların tavrını anlatan üçüncü şahıs çoğul

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ayetin başı: Neden onların infakları (bağışları) kabul edilmez?
- Sebepler:
 1. Allah ve Rasulüne iman etmemeleri
 2. Salata **isteksizce** gelmeleri
 3. Sadakaları **istemedi** vermeleri
- Burada salat, **niyet ve samimiyetle alakalı** olarak konumlandırılmıştır

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat sadece fiziksel bir ibadet değil: **kalbin, niyetin ve iç hâlin bir göstergesidir**
- “Küsâlâ” kelimesi: Tembelce, zoraki, gevşek tutum
→ Bu, **salatın ruhsuzca icra edilebileceğini ama bunun makbul olmayacağını** ortaya koyar
- Bu ayet, **salatın bir şekil değil şuur eylemi** olduğunu öğretir

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Maûn 4–5:** “Onlar ki salatlarını önemsemezler”
- **Nisa 142:** “Münafıklar, salata tembelce gelirler”
- Bu ayet de aynı dizi içindedir → **münafıklığın alameti: salatı boş bir ritüele dönüştürmek**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Salatı ikame eden müminler (Bakara 3, Enfal 3...) ile karşılaştırıldığında:
 - Münafıklar ise onu **samimiyetsiz ve bilinçsiz şekilde** yerine getirirler
- Dolayısıyla salat → **imanın göstergesi** olabileceği gibi, **ikiyüzlülüğün teşhiri** de olabilir

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- و ص ل kökünden sadece *as-salāta* geçer
- Ancak “yêtûn” fiiliyle birlikte geldiğinde:
 - Salatın bir **hedef**, bir **yaklaşım alanı** olduğunu da anlatır
 - Amaç burada “salata nasıl geldiği”dir

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Samimiyetin mihenk taşı**
 - **Münafıklığın teşhis aracı**
 - **Kalp hâlinin dışa yansımasıdır**
- Salata gevşek yaklaşmak, onu hakikatinden koparıp bir gösteriye dönüştürmek anlamına gelir
- Gerçek salat → **huşu, bilinç, sevgi ve sorumluluk** ile yapılır

✓ Tevbe Suresi – 9:54

Arapça Metin

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقَبَّلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ ۖ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَدِرْهُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: و ص ل

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mef'ul

İrab: Mef'ul (fiil: yê tûne – gelirler)

İlişkili Fiil: يَأْتُونَ – “gelirler / yönelirler” (muzari, 3. çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salâta* – salat
- **Fiil:** **ya'tûn** – gelirler
- **Kalıp:** fiil + mef'ul → salata gelmek

2. Cümledeki Görevi

- **Fiil:** **ya'tûn** – “gelirler, yönelirler”
- **Mef'ul:** *as-salâta* – “salata”
- Burada “kusala” (isteksiz, uyuşuk) hâlde gelmekten bahsediliyor
- Yani **salata yaklaşım biçimini eleştiren** bir ifadedir

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- **Fiil:** muzari, 3. çoğul (onlar – münafıklar)
- **Salat:** mansub mef'ul
- **Zamir:** Münafıkların tavrını anlatan üçüncü şahıs çoğul

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ayetin başı: Neden onların infakları (bağışları) kabul edilmez?
- Sebepler:
 1. Allah ve Rasulüne iman etmemeleri
 2. Salata **isteksizce** gelmeleri
 3. Sadakaları **istemeden** vermeleri
- Burada salat, **niyet ve samimiyetle alakalı** olarak konumlandırılmıştır

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat sadece fiziksel bir ibadet değil: **kalbin, niyetin ve iç hâlin bir göstergesidir**
- “Kûsâlâ” kelimesi: Tembelce, zoraki, gevşek tutum
→ Bu, **salatın ruhsuzca icra edilebileceğini ama bunun makbul olmayacağını** ortaya koyar
- Bu ayet, **salatın bir şekil değil şuur eylemi** olduğunu öğretir

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Maûn 4–5:** “Onlar ki salatlarını önemsemezler”
- **Nisa 142:** “Münafıklar, salata tembelce gelirler”
- Bu ayet de aynı dizi içindedir → **münafıklığın alameti: salatı boş bir ritüele dönüştürmek**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Salatı ikame eden müminler (Bakara 3, Enfal 3...) ile karşılaştırıldığında:

- Münafıklar ise onu **samimi yetsiz ve bilinçsiz şekilde** yerine getirirler
- Dolayısıyla salat → **imanın göstergesi** olabileceği gibi, **ikiyüzlülüğün teşhiri** de olabilir

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- ص ل و kökünden sadece *as-salāta* geçer
- Ancak “yētūn” fiiliyle birlikte geldiğinde:
 - Salatin bir **hedef**, bir **yaklaşım alanı** olduğunu da anlatır
 - Amaç burada “salata nasıl gelindiği”dir

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Samimiyetin mihenk taşı**
 - **Münafıklığın teşhis aracı**
 - **Kalp hâlinin dışa yansımasıdır**
- Salata gevşek yaklaşmak, onu hakikatinden koparıp bir gösteriye dönüştürmek anlamına gelir
- Gerçek salat → **huşu, bilinç, sevgi ve sorumluluk** ile yapılır

✓ Tevbe Suresi – 9:71

Arapça Metin

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef’ul

İlişkili Fiil: يُقِيمُونَ – “ikame ederler” (muzari, 3. çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāta*
- **Fiil:** *yuqīmūna* – ikame ederler
- Salat burada mastar anlamlı isim olarak, ikame fiilinin mef’ulüdür

2. Cümledeki Görevi

- **Fiil:** *yuqīmūna*
- **Mef’ul:** *as-salāta*

- Ayette mümin erkek ve kadınların özellikleri sıralanır
- Salat: onların **düzenli ve bilinçli ibadet pratiğini** simgeler

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: muzari, 3. çoğul (müminler)
- Salat: mansub mef'ul
- Şahıs: “el-mu'minūn ve el-mu'mināt” (inanan erkekler ve kadınlar)

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Önceki ayetlerde münafıkların nitelikleri (9:67) anlatılır
→ Onlar: emri terk eder, salata tembelce gelir
- Bu ayette ise:
 - Müminler anlatılır
 - Onlar: emri teşvik eder, nehyi savunur, salatı ikame eder
- Bu bağlamda salat: **sosyal sorumluluğun bir parçasıdır**

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada:
 - İmanla yoğrulmuş bir davranış
 - Toplumda ıslahın temel sütunlarından biri
 - Zekât ve Allah'a itaatle beraber sunulmuştur
- Bu, salatın **ibadet + ahlak + sosyallik** içeren çok yönlü yapısını gösterir

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Nur 56, Bakara 277, Mü'minun 1–2** gibi ayetlerle birlikte bu ayet de:
 - Salatın, **toplumsal iyilikle bireysel kulluk arasında bir köprü** olduğunu gösterir

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Tevbe 54:** Münafıklar salata gevşek gelir
- **Tevbe 71:** Müminler salatı **ikame eder**
- Bu, Kur'an'ın salat konusundaki en keskin ayrımlarından biridir:
 - **İkame eden → rahmete erer**
 - **Gevşek davranan → münafıklığa kayar**

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- ك ص ل kökünden burada yalnızca *as-salāta* geçer
- Fiil olan *yuqīmūna* ile bağlantılıdır
- Bu yapı, salatın:
 - **sürekliliğini,**
 - **toplum içindeki düzenleyici rolünü,**
 - **imanın hayata yansıyan yönünü** gösterir

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - Müminlerin **ahlakî ve toplumsal kimliğinin parçasıdır**
 - Salata ikame etmek, Kur'an'a göre hem bireyin hem toplumun ıslahına hizmet eder
- Salat burada:
 - **Sosyal dayanışmanın,**
 - **Allah'a teslimiyetin,**
 - **toplumsal sorumluluğun** en temel göstergelerinden biri olarak yer alır

✓ Tevbe Suresi – 9:84

Arapça Metin

وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ ۚ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۚ وَمَاتُوا وَهُمْ فَسِقُونَ

Geçen Kelime: تُصَلِّ

Okunuş: *tuşalli*

Kök: ص ل و

Türev: Muzari fiil (2. tekil, muzari, nehiy)

Yapı: Nehiy (yasaklayıcı emir), meczum

İrab: Fiil – 2. şahıs (Muhammed)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- Fiil: *tuşalli* – “salat etme / dua kılma / cenaze namazı kılma”
- Muzari fiil, meczum (nehiy için kullanılmıştır)
- Ayette geçen emir olumsuzlukla: لَا تُصَلِّ → “asla salat etme”

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: nehiy (yasak)
- Mef'ul: “minhum ahadin māta” – “onlardan ölmüş hiç kimseye”
- Fiil, burada doğrudan Elçiye hitaptır: **Münafıklara salat etme**

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Zaman: muzari
- Şahıs: 2. tekil (Sen) → doğrudan Elçiye
- Nehiy cümlesi → yasaklama içerir
- İrab: meczum

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Önceki ayetlerde münafıkların gerçek yüzü teşhir edilir
- Bu ayet: Münafıkların ölümünden sonra **onlara dini ritüellerin uygulanmasını yasaklar**
- Aynı cümlede: “kabirlerinin başında da durma” ifadesi geçer

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Burada *salat*, bağlamdan açıkça anlaşılacağı üzere:
 - **Cenaze salatı**, yani **ölüye dua ve bağışlanma dileğiyle kılınan salattır**
- Allah, Rasûlü'ne:
 - **İman etmeden ölen,**
 - **Fasık olan,**
 - **Gerçek yüzü ortaya çıkmış münafıklara** bu ibadeti yasaklıyor
- Bu, salatın sadece şekli bir ritüel değil, **ahlaki bir anlam ve kabul ilişkisi içerdiğini** gösterir

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Bu ayetle birlikte, Kur'an:
 - **Salatın sadece yaşayanlara değil, ölene yönelik yönünü de** tanımlar
 - Salat, Allah katında bağışlanmaya vesile olacaksa; bu, **imanla örtüşmelidir**
- **Tevbe 113:** “Müşrikler için bağışlanma dilemek uygun değildir”

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 157, Ahzab 43:** Salat – bağışlanma ve rahmet içindir
- **Bu ayet:** Bu rahmetin **kimler için geçerli olmadığını** belirtir
- Yani: Salat = **bağ kurma, destek olma, dua etme** → ancak iman varsa anlamlıdır

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- **ص ل و** kökünden gelen *tuşalli* fiili, burada:
 - **Ritüel dua ve bağışlanma niyetiyle kılınan salatı** temsil eder
 - Aynı kökten gelen “salât” kelimesi ile farklı ama ilişkili bir kullanım
- Bu fiil formu: Salat kelimesinin **fiisel dua, merhamet niyeti ve toplumsal onay** gibi anlamlarını da içerir

Sonuç:

- Bu ayette geçen *tuşalli*:
 - **Salatın cenazede bağışlanma için kılınan formudur**
 - Aynı zamanda:
 - **Sosyal itibarı,**
 - **Toplumsal onayı,**
 - **Rabb'e sunulan duayı** içerir
- Salat, sadece bedenini değil, **niyetin ve değerlerin ibadetidir**
- Münafıklara salat edilmemesi, bu ibadetin **bir kabul ve iman onayı** olduğu anlamına gelir

✓ Tevbe Suresi – 9:99

Arapça Metin

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبَتٍ عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ ۚ أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ ۖ سَيُدْخِلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

Geçen Kelime: صَلَوَاتِ الرَّسُولِ

Okunuş: *şalawāti'r-rasūl*

Kök: ص ل و

Türev: Cem' (çoğul) isim, *salātun* → *şalawāt*

Yapı: Muzaf + muzafun ileyh

İrab: Mecrur (harf-i cer: "و" bağlacıyla birlikte yapıda yer alır)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: *şalawāt* → salâtın çoğulu, dualar
- Müzaf: *şalawāt*
- Müzafun ileyh: *ar-rasūl* → Rasul'ün salavatı
- Bu form: Rasul'ün **duası, bağışlanma dileği, destek ve yönelişi** anlamını taşır

2. Cümledeki Görevi

- Cümlede salavat:
 - Rasul'ün, infak eden mümine yönelttiği **dua, rahmet niyazı, manevi desteği** anlamına gelir
- Bu salavat, **Allah'a yakınlaşma vesilesi (kurbet)** olarak değerlendirilmiştir

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: *yattakhizu* – edinir, benimser (muzari, 3. tekil)
- Me'ul: *şalawāti'r-rasūl*
- Şahıs: "kimileri" (mümin Araplar)
- İrab: Mecrur – edatla bağlantılı

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ayetin başında bedevî Arapların iki türünden bahsedilir:
 - Kimisi menfaatçidir (önceki ayetlerde)
 - Kimisi ise: Allah'a, ahirete inanır ve infak eder
- Bu kişiler infaklarını:
 - **Allah'a yaklaşma,**
 - **Rasûl'ün duasına mazhar olma** vesilesi olarak görür

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Burada geçen *şalawāt*:
 - Rasûl'ün müminler için yaptığı dualar, mağfiret dilekleri
 - Aynı zamanda **manevî bir destek, kabul işareti, ilahi rahmete yöneliş** anlamını taşır
- Ayette “Onlar için gerçekten bir kurbettir” ifadesiyle:
 - Rasûl'ün duası → **Allah’a yakınlaşma vasıtası** olarak takdim edilmiştir

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Tevbe 103**: “Mallarıyla sadaka versinler, sen de onlar için dua et”
- Aynı kökten gelen ve benzer anlam taşıyan ifadeler:
 - **Ahzab 43**: “Allah ve melekleri, Nebi’ye salat eder”
- Burada *salavat*, **Rasûl’ün mümine yaptığı duadır**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Bu ayet, Kur’an’daki **salavat** kelimesinin nadir çoğul kullanımlarından biridir
- Burada salat = namaz değil, **dua, destek, bağışlanma dileği** anlamında geçer
- Rasul’ün duası = Mümin için bir **rahmet kapısıdır**

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- و ص ل kökünden burada çoğul formda *şalawāt* geçmiştir
- Bu form:
 - Allah’a veya Rasul’e nispet edildiğinde, genelde **dua, bağışlanma, rahmet çağrısı** anlamını taşır
- Bu, salat kavramının **ritüel ibadetle sınırlı olmadığını**, aynı zamanda bir **ruhani bağ ve niyaz biçimi** olduğunu gösterir

Sonuç:

- Bu ayette salat (*şalawāt*), **Rasûl’ün mümin için yaptığı dualardır**
- Rasul’ün duası:
 - Müminin Allah’a yaklaşma vesilesi,
 - Ruhî destek ve manevî bağ kurma biçimidir
- Kur’an’da salat bazen:
 - **Kıyam- Rûku- Secde (Ritüel ibadet)**
 - **Bağışlanma,**
 - **Rahmet çağrısı,**
 - **Toplumsal kabul**gibi çok katmanlı anlamlarda kullanılır

✓ Tevbe Suresi – 9:103

Arapça Metin

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Geçen Kelimeler:

1. صَلِّ (*şalli*) – Emir fiil (dua et, salat et)
2. صَلَاتِكَ (*şalawātuka*) – Senin salatların (çoğul isim)

Kök: ص ل و

Türevler:

- *şalli* → fiil (emir sigası, 2. tekil)
- *şalawātuka* → isim, cem' (çoğul), muzaf + zamir

1. Kök ve Türev Şekli

- Her iki kullanım da ص ل و kökünden türemiştir
- **şalli**: Emir fiili → “dua et / salat et / rahmet dile”
- **şalawātuka**: Salatlarının toplamı → "Senin rahmet dileklerin, duaların"

2. Cümledeki Görevi

- Allah, Rasûlü'ne şu emri verir:
 - “Onların mallarından sadaka al”
 - “Bu sadaka onları temizler”
 - “Onlara salat et (dua et), çünkü senin salatın (duan) onlar için sükûnettir”
- Yani salat:
 - Rasûl'ün mümine yaptığı **dua, bağışlanma dileği, şefaath ve destek** anlamındadır

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: Emir, 2. şahıs tekil (ya Muhammed)
- *şalawātuka*: Mecnur, muzaf + zamirli yapı
- Zamir: Nebi'ye ait → “Senin salatların”

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Öncesinde (9:99): Samimi mümin Araplardan bahsedilmişti
- Burada:
 - **Mallarından alınan sadaka,**
 - **Temizlenme ve arınma vesilesidir**
 - Rasûl'ün duası da bu temizlenmeye eşlik eder
- Dolayısıyla **salat**, sadaka veren mümine yönelen **ilahi kabulün işareti** hâline gelir

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada: **duadır, manevî destek, toplumsal bağ**
- Salat → Sadece bireyden Allah’a değil, **Resul’den mümine doğru** yöneltilen bir dua biçimidir
- Ayetin “salatın onlar için sükûnettir (سَكَنٌ)” ifadesi:
 - Onları huzura erdirir
 - Topluluk içindeki **onurlandırmayı, onaylanmayı, bağışlanmayı** simgeler

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- Aynı yapı:
 - **Tevbe 99, Ahzab 43, Ahzab 56**
 - Salat = dua + rahmet + bağışlama
- Bu ayetle birlikte:
 - Salat sadece bireyin Allah’a yönelişi değil,
 - **Allah’ın Rasûlü vasıtasıyla mümine yönelttiği bir merhamet biçimidir**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 157:** Allah’ın salatı ve rahmeti, sabredenlerin üzerinedir
- **Ahzab 56:** Allah ve melekleri Nebi’ye salat ederler
- **Tevbe 103:** Resul, ümmetine salat eder
- Bu, salat kavramının:
 - **Yönü değişebilen,**
 - **Rahmet, dua, destek, kabul anlamlarını taşıyan** çok katmanlı bir yapı olduğunu gösterir

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *şalli* ve *şalavātuka* aynı kökten gelen, farklı formlarda kullanılan ifadelerdir
- İki kullanım da salatın:
 - **Kişiler arası manevî bağ,**
 - **Arındırma / sükûnet kaynağı** olarak kullanılabileceğini ortaya koyar

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - Resul’ün mümine yönelik **duası, şefkati, toplumsal kabulü**
 - Müminin sadakasına eşlik eden **rahmet dileği ve huzur vesilesi**
- “Senin salatın onlar için sükûnettir” ifadesi:
 - Salatın ruhsal bir barış ve emniyet atmosferi oluşturduğunu bildirir
- Böylece salat, sadece yukarıya doğru değil, **yatay bir bağ kurma biçimi** olarak da işlev görür

✓ **Tevbe Suresi – 9:108**

Arapça Metin

لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لَمَسْجِدَ أُسَسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ ۚ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا ۚ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ

⚠ **Not:** Bu ayette doğrudan “salat” kelimesi geçmese de, bağlam ve içerik olarak **önceki “salat”la ilgili ayetleri tamamlayıcı** niteliktedir. Fakat 9:108 yerine, şimdi **sıradaki “salat” geçen ayet olan Hud Suresi – 11:87** analiz edilecektir.

✓ Hud Suresi – 11:87

Arapça Metin

قَالُوا يَسْعَيْبُ أَصَلَوْتُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ

Geçen Kelime: صَلَوَتُكَ

Okunuş: *şalawātuka*

Kök: ص ل و

Türev: Çoğul isim (salat → salavât), zamirli yapı (senin salatların)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *şalawātuka* → “senin salatların”
- Çoğul isimdir, aynı zamanda **mastar anlamlı bir isim** olarak kullanılır
- Bu kullanımda **dua, yöneliş, ritüel ibadet, öğretisel sistem** anlamları yüklenebilir

2. Cümledeki Görevi

- *şalawātuka* kelimesi, Şuayb Elçi’nin kavmi tarafından **eleştirel bir soru** ile zikredilir:

“Ey Şuayb! Senin salatların mı sana bizim atalarımızın taptığı şeyleri bırakmamızı ve mallarımız üzerinde dilediğimizi yapmamamızı emrediyor?”

- Burada “senin salatların” ifadesi:
 - **Onun getirdiği dini sistemin tümünü** kastetmekte
 - Yani: hem ibadet hem de **şariat / ahlak ilkeleri** anlamında

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- İsim tamlaması: *şalawātuka* (senin salatların)
- 2. şahıs zamiri (senin)
- Kastedilen şahıs: Şuayb Resul

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ayet, Şuayb (as)’ın kavmine yaptığı tebliğin ardından gelir
- Kavminin tepkisi:

- “Senin salatların mı sana böyle bir şey emrediyor?”
 - Burada “salat”, onun hem **ibadet biçimini**, hem de **ahlaki ilkelerini** temsil eder
- Kavim, dini emirleri bir “aşırılık” gibi görür ve küçümseyici biçimde sorar

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Bu ayette *salavat*: sadece dua veya namaz değil, **bütüncül bir dini öğreti** anlamındadır
- Kavim, dini bir sistemi **ibadet pratiğine indirger**, ardından onu küçümsemeye çalışır
- Bu, aynı zamanda **salatın birey ve toplum hayatı üzerindeki düzenleyici etkisinin** kavimce reddedildiğini gösterir

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- Diğer Resul/Nebi kıssalarında da benzer ifadeler yer alır:
 - Hud 84–86**: “Ölçüyü doğru tutun, hile yapmayın...”
 - Bu emirlerin ardından gelen 87. ayette, tüm bunlar “salat”a nispet edilir
- Bu, salatın:
 - İbadetle sınırlı olmayan,**
 - Toplumsal ve ahlaki sorumluluklar içeren** bir sistem olduğunu gösterir

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Bakara 45**: Salat sabırla istenir
- Maun 4–5**: Salatını umursamayanlar yalanlayıcıdır
- Bu ayette ise:
 - Salat, ahlaki düzen kuran bir sistem** olarak değerlendirilmiş
 - Yani salat = **sadece ritüel değil**, hayatı düzenleyen ilkeler bütünüdür

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Burada yalnızca *şalawātuka* geçmektedir
- Kök anlam açısından:
 - Dua, destek, yöneliş,**
 - Allah ile bağ kurma,**
 - Toplumu ıslah etme** yönleri öne çıkar

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - Bir Resul’ün toplumuna getirdiği **dinî sistemi**,
 - Ahlakî dönüşüm taleplerini**,
 - Ekonomik adaleti ve ibadet bilincini** temsil eder
- Dolayısıyla salat:
 - Sadece bireysel değil, **toplumsal dönüşüm aracıdır**
 - İnsanların geleneksel yanlışlarını terk edip **Allah’a dayalı bir hayat kurmalarını** emreder

✓ İbrahim Suresi – 14:37

Arapça Metin

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ
وَأَرْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Meʿul bih

İlişkili Fiil: يُقِيمُوا – “ikame etsinler” (muzari, 3. çoğul, cem-i müzekker)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāta* – salat ; dua, kıyam-rüku-secde ve yönelişi temsil eder.
- **Fiil:** *yūqīmū* → “ikame etsinler”
- **Türev:** Mastar isim olarak salat; fiille birlikte anlam kazanır

2. Cümledeki Görevi

- **Fiil:** *yūqīmū* – “ikame etsinler”
- **Meʿul:** *as-salāta*
- **Yani:** “Salatı ikame etsinler diye...”
- **Fiil-süreç yapısı;** dua niyetiyle ifade edilmiş bir gayedir

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- **Fiil:** muzari, 3. çoğul (onlar – Hz. İbrahim’in soyundan gelenler)
- **Zaman:** gelecek veya temenni ifade eden şimdiki zaman
- **Salat:** mansub meʿul
- Bu kullanımda salat, bir **niyetin, duanın ve hedefin merkezidir**

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Hz. İbrahim’in duasıdır:
 - Çocuklarını tarımsız bir vadiye (Mekke) yerleştirdiğini ifade eder
 - Bu yerin Allah’ın evi (Beytullah) yanında olduğunu belirtir
 - Yerleştirmenin amacı: **salatın ikame edilmesidir**
- Dolayısıyla bu yerin fiziksel değil, **manevî bir merkez** hâline gelmesi arzulanır

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada:

- Yeni kurulan bir toplumun **imanî temelidir**
 - Salâtın ikame edilmesi: Allah’a yönelişin organize edilmesidir
 - Hem bireysel ibadet hem de **toplumun merkezine Allah’ı yerleştirme çabasıdır**
- Hz. İbrahim’in duası, **salatı merkeze alan bir medeniyet inşasını** amaçlar

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- Diğer benzer ayetler:
 - **Bakara 125–127:** Hz. İbrahim ve İsmail’in Kâbe’yi inşa edişi
 - **Bakara 2:3, Enfal 3:** Salat, takva ehlinin vasfıdır
- Salat, sadece bireylerin değil, **ümmetin ortak yönelişini** temsil eder

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Hud 87:** “Senin salatın mı bize bunu emrediyor?”
- **Tevbe 18:** Mescidleri ancak salatı ikame edenler imar eder
- Burada ise salat: **yerleşimin ve toplumsal hayatın merkezine konmuştur**

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Yalnızca *as-salâta* kelimesi geçer
- Ancak fiille birlikte: *yuqîmû* → ikame etmek = düzenlemek, devamlı kılmak
- Bu da salatın:
 - **Sistematik,**
 - **Kökleşmiş,**
 - **Mekânla ilişkili,**
 - **Nesiller arası sürekliliği olan** bir ibadet olduğunu gösterir

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Bir dua hedefidir**
 - **Bir toplumun manevî kuruluş ilkesidir**
 - **Bir neslin ahlâkî ve imanî yönelişinin garantisidir**
- Hz. İbrahim’in duası, salatı sadece bireysel bir ibadet değil, **bir hayat tarzı ve kültür inşası** olarak görmektedir

✓ İbrahim Suresi – 14:40

Arapça Metin

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ

Geçen Kelime: الصَّلَاةِ

Okunuş: *as-salāti*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / İsim

Yapı: Marife, mecrur (muzafun ileyh)

İrab: Mecrur (muzaf konumunda: *muqīm* kelimesine bağlı)

İlişkili Fiil: *muqīm* (ikame eden) → ism-i fail

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāti*
- **Fiil:** *aqāma* – ikame etmek
- Bu ayette türemiş hâli: *muqīm* (ikame eden kişi – ism-i fail)
- Salat burada bir ibadet ismi olup, **ikame ile tanımlanmış ibadet disiplini**ni anlatır

2. Cümledeki Görevi

- Cümlede *as-salāti*, *muqīm* kelimesine muzafun ileyh olarak gelmiştir
- “Salatı ikame edenlerden eyle beni” duası yapılmıştır
- Aynı dua soyuna da yöneliktir: “Zürriyetimden olanları da...”

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- **Yapı:** Emir ve temenni duası
- **Ayeti söyleyen:** Hz. İbrahim
- **Fiil:** *ic’alnī* (beni kıl) → emir sigasında
- **Salat:** Mecrur (muzafun ileyh), isim

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Hz. İbrahim’in duası devam etmektedir (bkz. 14:37)
- Salat, Hz. İbrahim’in hem kendi hayatında hem de soyunda **devamlılığını dilediği** ibadettir
- Aynı ayetin devamında şu dua yer alır: “Rabbimiz! Duamı kabul et”

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada bir **kulluk standardı, ahlaki ve ibadi duruş** olarak ele alınır
- “Salatı ikame edenlerden eyle” demek:
 - Sadece namaz kılan değil,
 - Salatı **imanla, huşu ile, kararlılıkla ve süreklilikle** ayakta tutanlardan olmak demektir
- Bu dua, bir Elçi’nin **salatı hayatının temeline yerleştirdiğini** gösterir

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- Aynı kökten fiiller:
 - **Bakara 2:3** – “salatı ikame edenler”
 - **Hud 87** – “senin salatın mı bize bunu emrediyor?”
 - **Tevbe 71** – “salatı ikame ederler”

- Bu ayet, ikame edilen salatın sadece bireysel değil, **aile ve nesil boyutunda bir sorumluluk** olduğunu vurgular

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **14:37** – “salatı ikame etsinler diye onları yerleştirdim”
- **14:40** – “beni ve soyumu salatı ikame edenlerden eyle”
- Bu iki ayet birlikte okunduğunda:
 - Salat = **manevî şehir inşa etmenin, soy terbiyesinin ve iman geleneğinin temel taşıdır**

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- ص ل و kökünden burada yalnızca *as-salāti* kelimesi geçer
- Ancak *muqīm* kelimesi ile ilişkili olarak:
 - Salatın anlamı: sadece ibadet değil, **sorumluluğu üstlenilmiş bir şuur hâlidir**

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - Bir **hayat duası**,
 - **Ailevi ve nesiller arası bir iman bağı**,
 - Allah’a yönelmiş bir **niyazın ve bağlılığın sürekliliğidir**
- Hz. İbrahim’in duasında salat:
 - Hem bireysel bir ibadet,
 - Hem de bir **ümme kurucu değer** olarak yer alır

✓ İsrâ Suresi – 17:78

Arapça Metin

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْءَانَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef’ul bih

İlişkili Fiil: أَقِمَ – “ikame et” (emir, 2. tekil şahıs)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāta*
- **Fiil:** *aqim* → “ikame et!”

- Fiil + mef'ul yapısında emir cümlesi
- Buradaki kullanım açık şekilde **zamanla bağlantılı ritüel ibadeti** ifade eder

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: *aqim* (ikame et)
- Mef'ul: *as-salâta* (salatı)
- Salat: açıkça **zaman dilimleriyle ilişkilendirilmiş bir ibadet** olarak kullanılmıştır
 - Güneşin batıya kaymasından (öğle vakti)
 - Gecenin kararmasına kadar (akşam ve yatsı)
 - Sabah vaktiyle birlikte de “Kur’ân’el-fecr” (seherde Kur’an) ifadesi yer alır

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: emir, 2. şahıs tekil (Sen)
- Yani: “Ey Muhammed! Salatı ikame et”
- Salat: mansub, mef'ul bih
- Emir: vakitli ve sürekli bir uygulama çağrısı içerir

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Bu ayet, İsrâ suresinin ikinci yarısında, Rasûl’e öğretilen emirlerin bir parçasıdır
- Öncesinde **iman, sabır ve zulüm karşısındaki duruş** anlatılır
- Burada ise salat, o direnişin ve bağlılığın **günlük pratiği** olarak sunulur

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Bu ayette salat:
 - **Vakitli bir ibadet** olarak tanımlanmıştır
 - Hem bireysel hem de toplumsal ritim açısından belirleyicidir
- “Kur’an el-fecr” ifadesi:
 - Sabah vakti okunan Kur’an
 - Bunun “şahitliğe mazhar” olduğu vurgulanır
 - Yani salat, **meleklerin ve şahitlerin huzurunda yapılan bir yöneliştir**

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Bakara 238:** “Salatlara ve özellikle orta salata dikkat edin”
- **Hud 114:** “Gündüzün iki ucunda ve gecenin ilk saatlerinde salat ikame et”
- Bu ayet, **vakitli salatın bir emir olduğunu açıkça gösteren** temel delillerdendir

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **İbrahim 14:40** – Salatı ikame eden biri olmayı dilemek
- **İsrâ 17:78** – Salatı belirli zamanlarda ikame etme emri
- Bu ayette salat = **ibadetin vakitlerine riayet eden disiplinli bir kulluk biçimi**

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Salat burada açıkça:
 - Güneşin konumu, gecenin karanlığı ve seher vaktiyle **zamanla bağlantılı olarak** verilmiştir
- Bu da salatın sadece bir ruhsal yöneliş değil, **beden-zaman mekân bütünlüğü** içinde yapılan bir ibadet olduğunu gösterir

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Vakitli ibadet,**
 - **Sistemli teslimiyet,**
 - **Kur'an'la iç içe geçen günlük disiplin** anlamlarını içerir
- Emir formundaki “ikame et” ifadesiyle salat, yalnızca kılmak değil, **ayağa kaldırmak, sürdürmek ve yaşatmak** anlamına gelir
- Bu ayet, Kur'an'da “salat = Ritüel ibadet (Kıyam-Rüku-Secde)” anlamını **en net biçimde vurgulayan** ayetlerdendir

✓ Tâhâ Suresi – 20:14

Arapça Metin

إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Me'ul bih

İlişkili Fiil: أَقِم – “ikame et” (emir, 2. şahıs tekil)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāta*
- **Fiil:** *aqim* – “ikame et!”
- Emir sigasında fiil + me'ul yapısı
- Bu kullanımda salat: **anma ve hatırlamayla** ilişkili

2. Cümledeki Görevi

- **Fiil:** *aqim*
- **Me'ul:** *as-salāta*
- **Cümle:** “Ben Allah'ım, benden başka ilah yoktur. O hâlde bana kulluk et ve benim zikrim için salatı ikame et.”

- Yani salat burada, Allah'ı **anmak için** yapılan bir ibadet olarak tanımlanır

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: emir (2. şahıs tekil)
- Zaman: emir fiil zamansızdır ama sürekli bir sorumluluğu ifade eder
- Mef'ul: *as-salāta* – mansub
- Harf-i cer bağlantısı: **li-zikrī** (benim zikrim için)

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Bu ayet, Allah'ın Musa'ya ilk hitabıdır
- Hz. Musa'ya verilen ilk emirlerdendir:
 - Allah'a kulluk etmek
 - Salatı ikame etmek
 - Ve bunu “zikretmek” için yapmak
- Burada salatın ilk indirildiği bağlam:
 - **Vahiy ve tevhid çağrısının başlangıcıdır**

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

Bu ayette salat: **Zikrin kurumsallaşmış şeklidir**. Kullukla başlar, hatırlamayla devam eder. Salat, sadece hareketlerden ibaret bir ritüel değil: Bilincin, farkındalığın ve Allah ile bağın sürekliliğidir.

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Ankebut 45**: “Salat insanı kötülükten ve fahşadan alıkoyar.”
- **İsrâ 78–79**: Salat vakitli olarak ikame edilir
- Burada ise salatın **sebebi ve gayesi** açıklanmıştır:
 - **Allah'ı sürekli hatırlamak**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 2:2–3**: Takva sahipleri salatı ikame eder
- **Tâhâ 20:14**: Salat → Zikrin yaşatılması
- Yani salat = **zikir temelli bir ibadet**, sadece şekil değil **şuur merkezli** bir yöneliş

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *as-salāta* burada tek başına geçiyor
- Fakat onun amacı *li-zikrī* şeklinde bir **amaç bildiren cer harfiyle** tanımlanmıştır
- Bu, salatın en temel anlamlarından biri olan **anma, bağlantı kurma** yönünü öne çıkarır

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Allah'ı zikretmek için yapılan,**
 - **İmanla bağlantılı ve bilinçle sürdürülen** bir ibadettir

- İkame etmek → sadece kılmak değil, salatı hayatın merkezine **sürekli şekilde yerleştirmek** demektir
- Bu ayet, salatın hem **şekilsel hem zihinsel hem de kalbî** boyutunu açıklar

✓ Tâhâ Suresi – 20:132

Arapça Metin

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَّحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

Geçen Kelime: الصَّلَاةِ

Okunuş: *as-salāti*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mecrur

İrab: Mecrur (muzafun ileyh), fiilin mef'ulü

İlişkili Fiil: وَأْمُرْ – “emret” (emir fiili)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāti*
- Fiil: *emur* (emret) – emir sigası
- Salat burada: fiilin nesnesi konumunda olan isimdir
- Aynı zamanda *iştābir* ‘*alayhā* (ona sabret) ifadesiyle ilişkilendirilmiştir

2. Cümledeki Görevi

- *wa'mur ahlake bi-s-salāti* → “Ailene salatı emret”
- *wa-ştābir 'alayhā* → “Ve ona karşı sabırlı ol”
- Burada salat:
 - **Aile bireylerine öğretilen,**
 - **Süreklilik isteyen,**
 - **Sabırla yapılan** bir ibadettir

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiiller: *emur* ve *iştābir* → her ikisi de emir (2. tekil şahıs)
- Mef'ul: *as-salāti* → mecrur, harf-i cer ile
- Harf-i cer: *bi* (bağlantı kuran edat – yöneliş bildirir)
- Salat → emir konusu, ayrıca sabır konusu

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Bu ayet, önceki bölümlerdeki sabır, sorumluluk ve tevhid çağrılarının devamıdır

- Aile fertlerine yönelik bir **tebliğ ve terbiye çağrısıdır**
- Allah, Resule:
 - Ailesini ibadete yönlendirmesini,
 - Kendisinin de bu yolda sabırlı olmasını emreder
- Bu, **salatın bir aile disiplini** hâline getirilmesini vurgular

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada:
 - Aile bireylerinin kalbinde ve hayatında yer etmesi gereken bir **ibadet disiplini**dir
 - Aynı zamanda bu ibadet, **sabır ve kararlılıkla sürdürülecek bir sorumluluktur**
- Devamında gelen:
 - “Biz senden rızık istemiyoruz, biz seni rızıklandırırız” cümlesi,
 - **İbadet ile rızık arasındaki bağı keser**
 - Yani: salat bir çıkar değil, **iman ve bağlılık göstergesidir**

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Lukman 31:17**: “Ey oğulcuğum, salatı ikame et”
- **Bakara 2:43**: “Salatı ikame edin, zekâtı verin”
- Bu ayetlerde de aile ve birey sorumluluğu iç içedir
- Bu ayet, özellikle **salatın çocuklara ve aileye aktarılmasının önemini** vurgular

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **İbrahim 14:40** – “Beni ve soyumu salatı ikame edenlerden eyle”
- **Tâhâ 20:132** – “Ailene salatı emret”
- Bu iki ayet birlikte: Salat = **ailesel, nesiller arası ve toplumsal sürekliliğe sahip bir ibadet** olarak konumlanır

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Burada tek başına *as-salâti* geçer. Ancak *istabir* (sabırlı ol) kelimesiyle birlikte gelmesi: Salatın **zorluklara rağmen devam ettirilmesi gereken bir kulluk** olduğunu gösterir.
- Salat: bilinçli, sabırlı, kararlı ve toplumsal temeli olan bir ibadet biçimidir.

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Ailevi ve eğitsel bir sorumluluk,**
 - **İbadetin toplumsal boyutu,**
 - **Rızık kaynağından bağımsız manevî görev** olarak konumlanır
- Allah, Resulüne ve dolayısıyla her mümine:
 - “Ailene salatı öğret ve sen de sabırla devam ettir” mesajı verir
- Bu ayet, salatın hayatın merkezine yerleştirilmesini **kişisel olduğu kadar ailevi bir ödev** olarak tanımlar.

✓ Hac Suresi – 22:35

Arapça Metin

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمُ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةِ

Okunuş: *as-salāti*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mecrur

İrab: Mecrur (muzafun ileyh)

İlişkili Fiil: *al-muqīmīn* (ikame edenler – ism-i fail, cem)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: *as-salāti*
- Türev: İsim (mastar)
- Fiil kalıbı: *aqāma* (ikame etti)
- Türeyen kelime: *al-muqīmīn* → “ikame eden kimseler” (çoğul, ism-i fail)

2. Cümledeki Görevi

- *al-muqīmīn aṣ-ṣalāti* → “Salatı ikame edenler”
- Cümlede, Allah’ın zikredilmesiyle kalbi ürperen, sabreden, salatı ikame eden ve infak eden müminler tasvir edilir
- Bu bağlamda salat: **İman edenlerin bir niteliğidir**

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- *al-muqīmīn*: çoğul, erkek müminleri temsil eder
- Salat: *as-salāti*, mecrur (muzafun ileyh)
- Harf-i cer yoktur ama muzaf-muzafun ileyh ilişkisi içindedir
- Zaman: Sürekli yapılan bir eylemden söz edilir – yani alışkanlık haline getirilmiş ibadet

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ayet, Allah’a saygı gösteren ve ihlasla ibadet eden kulları tanımlar
- 22:34'te kurban ibadetinden, 22:35'te ise **kalbin titreyişi, sabır, salat ve infak** gibi ahlakî faziletlerden söz edilir
- Buradaki dörtlü vasıf:
 1. Allah zikredilince kalbi titreyen
 2. Musibete sabreden
 3. Salatı ikame eden

4. Rızıktan infak eden

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada, sadece ritüel değil:
 - **Sabırla, infakla, Allah korkusuyla** bütünleşmiş bir ibadet olarak verilir
- Bu, salatın **hayatın ruhunu kuşatan bir kulluk hali** olduğunu gösterir
- İman, eylem, yöneliş ve paylaşım arasında **salat merkezî bir rol** oynar

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Bakara 2:3** – Gayba iman edenler, salatı ikame edenler
- **Tevbe 71** – Mümin erkek ve kadınlar salatı ikame eder
- Bu tür ayetlerde salat, mümin kimliğinin **temel unsurlarından biri** olarak sunulur

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Salat genelde “ikame etmek” fiiliyle birlikte kullanılır:
 - **İbrahim 14:40** – “Beni ve soyumu salatı ikame edenlerden eyle”
 - **Tâhâ 20:132** – “Ailene salatı emret ve ona sabret”
- Hac 22:35’te de yine aynı kalıp yer alır
- Bu tekrarlar gösterir ki:
 - Salat sadece bireysel bir yöneliş değil, **toplumsal adanmışlığın ve takva hayatının bir göstergesidir**

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *al-muqīmīn* = salatı ikame edenler
- *as-salāti* = yönelişin, bağlılığın, ritüel ve zihinsel disiplinin adı
- Kök olarak ص ل و:
 - Burada özellikle **istikrar, düzenlilik, ihlas ve sadakat** gibi anlamlarla yüklüdür

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Müminlerin tanımlayıcı vasfıdır**
 - Salat; kalp titreyişi, sabır ve infakla birlikte zikredilerek, **yaşayan bir iman örüntüsü** olarak sunulmuştur
 - Salat; hem bireysel bağlılık hem de toplumsal sorumluluğun bir parçasıdır

✓ Hac Suresi – 22:41

Arapça Metin

الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef'ul bih

İlişkili Fiil: أَقَامُوا – “ikame ettiler” (fiil-i mazi, cem-i müzekker, 3. şahıs)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- **Kelime:** *as-salāta*
- Fiil: *aqāmū* → “ikame ettiler”
- Kalıp: fiil-i mazi (geçmiş zaman), 3. çoğul erkek
- Salat, burada **toplumsal egemenlik içinde yerine getirilen temel görevlerden biri** olarak sunulmuştur

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: *aqāmū aş-şalāta* → “salatı ikame ettiler”
- Cümle: “Kendilerini yeryüzünde egemen kıldığımızda onlar salatı ikame ederler...”
- Yani: **siyasi, toplumsal ve ahlakî yönetim sorumluluğu** alanların temel vazifesi salattır

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: mazi (geçmiş zaman), 3. şahıs cem-i müzekker
- Mef'ul: *as-salāta* → mansub
- Ayette geçen diğer eylemler:
 - *âta-z-zakāta* – zekât vermek
 - *emr bi'l-ma'rûf, nehy ani'l-münker*

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ayet, önceki ayetlerde mazlumlara yardım ve destek verilmesiyle ilgilidir (22:39–40)
- Burada ise Allah'ın yeryüzünde iktidar verdiği kimselerin davranışları anlatılır
- Bu kişiler:
 - Salatı ikame eder
 - Zekât verir
 - İyiliği emreder
 - Kötülükten men eder

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Bu ayette salat:
 - **Toplumsal sorumluluğun temel taşı** olarak tanımlanır
 - Salatin ikamesi:
 - Adaletin,

- Takvanın,
- Hakkaniyetin yönetim ilkesi hâline gelmesini simgeler
- Allah'ın yeryüzünde müminlere yetki verdiğinde ilk görev: salat

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Nur 24:55:** "İman edip salih amel işleyenleri yeryüzünde egemen kılacağım..."
- Hac 22:41 bu vaadin bir sonucu olarak görülür
- Salat: bireysel değil, **iktidar alanında da sürdürülen ibadettir**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Tevbe 18** – Mescidleri ancak salatı ikame edenler imar eder
- **Bakara 2:277** – İman eden, salat ikame eden ve zekât verenler...
- Bu yapıların hepsinde salat + zekât birlikte gelir
- Ayrıca *emr-i bi'l-ma'rûf* ve *nehy-i ani'l-münker* eylemleriyle **ahlaki otorite** bağlamında anlam kazanır

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Salat burada, *aqāmū* fiiliyle birlikte gelmiştir
- Yani "ayağa kaldırmak", "sürdürmek", "yerleşik kılmak" anlamı öne çıkar
- Salat, sadece bireyin Allah'a yönelişi değil, **bir yönetim ve medeniyet ilkesidir**

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **İktidarı eline alan müminlerin ilk vazifesi** olarak konumlandırılmıştır
 - Salat, yeryüzünde adaleti ve Allah'a bağlılığı temsil eden bir semboldür
 - Salatı ikame etmek: bireyin değil, **ümminin ortak sorumluluğudur.**

✓ Hac Suresi – 22:77

Arapça Metin

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَزْكِعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ ۚ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ ۚ مَلَأَ آبِيكُمْ إِِبْرَاهِيمَ ۚ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ ۚ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ ۚ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

"O hâlde salatı ikame edin, zekâtı verin ve Allah'a sınıksız tutunun."

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef'ul bih

İlişkili Fiil: فَأَقِيمُوا – “ikame edin!” (emir, cem-i müzekker)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- Kelime: *as-salāta*
- Fiil: *fa-aqīmū* → ikame edin (emir, çoğul)
- Kalıp: emir fiil + mef'ul bih (salat)
- Salat burada doğrudan topluma yöneltilen **kolektif bir emir**dir

2. Cümledeki Görevi

- Fiil: *fa-aqīmū*
- Mef'ul: *as-salāta*
- Emir cümlesi yapısında:
 - Salata ikame edin
 - Zekâtı verin
 - Allah'a sınıksız tutunun
- Üçlü emir zincirinin ilk halkası: salat

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: emir (çoğul – ey iman edenler!)
- Salat: mansub, mef'ul bih
- Yapı: *fa-aqīmū aş-şalāta*
- Zekât ve Allah'a tutunmak emirleri ile koordineli verilmiştir

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Öncesinde: Rükû, secde, kulluk ve iyilik yapma çağrısı (22:77)
- Sonrasında: Allah'ın ümmeti seçtiği ve dinin zorluk içermediği vurgulanır (22:78)
- Burada salat:
 - **Kulluk sisteminin omurgası**
 - **İman eden topluluğun vazgeçilmez görevlerinden biri**
 - **Resul'ün şahitliğine hazırlayan bir ibadet biçimi**

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Bu ayette salat:
 - Tevhid, ibadet, iyilik ve toplumsal bilinçle iç içe sunulmuştur
 - Salata ikame etmek, **bir topluluğun Allah'a bağlılığını sabit kılar**
 - Aynı zamanda Allah'a bağlanmakla birlikte verilmiştir → **bağ kurucu ibadet**

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Tevbe 5 ve 11** – Salat ikame edilirse barış tanınır
- **Nur 56** – Allah'a itaat, salat ve zekât bir arada emredilir
- Bu ayetlerde salat, yalnızca ritüel değil, **şahitlik ve aidiyet** temsilidir

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Bu ayetteki vurgu:
 - Kulluk eylemlerinin sıralanması
 - Salat → zekât → Allah'a tutunma
- Bu üçlü yapı aynı zamanda **sosyal, ekonomik ve manevi boyutların birlikteliğini** yansıtır

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- Salat burada: *as-salāta* → mastar olarak
- Fiil: *fa-aqīmū* → ikame edin
- Bu kullanım, salatın:
 - **Süreklilik,**
 - **Kurumsallık,**
 - **Ortak yöneliş** olduğunu gösterir

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Kolektif bir ibadet,**
 - **Toplumsal bir aidiyet göstergesi,**
 - **Müslüman şahsiyetin inşasında merkezî bir ibadettir**
- Salatı ikame etmek, aynı zamanda Resûl'ün ümmeti şahit kılma görevine hazırlıktır
- Salat burada: sadece bireysel değil, **ümmetin dirilişi ve Allah'a bağlanışının simgesidir.**

✓ Mü'minûn Suresi – 23:2

Arapça Metin

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ

Geçen Kelime: صَلَاتِهِمْ

Okunuş: *şalātihim*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim (isim tamlaması içinde)

Yapı: Nekre, mecrur (muzafun ileyh), zamir bağlı

İrab: Mecrur – muzafun ileyh (kendi salatlarında)

İlişkili Fiil: *khāşî'ûn* (huşu içinde olanlar – ism-i fâil, haber)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- Kelime: *şalātihim* → onların salatları
- Buradaki kullanımda fiil yoktur, isim yapısıdır
- Salat burada doğrudan bir **nitelik belirleyicisi**dir

2. Cümledeki Görevi

- Bu ayet **23:1** ayetinin devamıdır:

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ – “Müminler gerçekten kurtuluşa ermiştir”

- Şimdi bu kurtuluşa erenlerin özellikleri sıralanır:

○

1. Özellik: **Salatlarında huşu içindedirler**

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Zaman: genel hal bildiren sıfat cümlesi
- Salat: *şalātihim* → muzaf-muzafun ileyh yapısı (onların salatı)
- Fiil yok ama anlamda **süreklilik** ve **alışkanlık** ima edilir
- “Huşu içinde olanlar” → ism-i fâil, cem (çoğul)

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Mü’minûn Suresi, adından da anlaşılacağı üzere müminlerin vasıflarını tanımlar
- 23:1 → Müminler kurtuluşa erdi
- 23:2 → Çünkü onlar salatlarında huşu içindedir
- Bu bağlamda, kurtuluş = **salatı huşu ile yaşamakla** başlar

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Burada salat:
 - **İç dünyaya ait bir duruşla,**
 - **Huşu ile,**
 - **Saygı, alçakgönüllülük ve farkındalıkla** yapılan bir yöneliştir
- “Huşu” = zihinsel sükûnet, kalbin titreyişi, dünya kaygılarından sıyrılış
- Dolayısıyla salat: **bedensel bir ritüel değil, ruhsal bir derinleşme alanıdır**

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Tâhâ 20:14** – “Salatı benim zikrim için ikame et”
- **Ankebut 45** – “Salat, kötülükten alıkoyar”
- Bu ayette ise: **salatın nitelikli hali** (huşu) vurgulanmıştır
- Kur’an’da ilk defa “salat + huşu” ifadesi birlikte geçmektedir

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Diğer ayetlerde genelde “salatı ikame etmek” yer alırken burada:
 - Salatın **nasıl** eda edildiği öne çıkarılmıştır
- Yani, salat kılmak yeterli değildir → huşu ile kılmak gereklidir
- Bu yönüyle bu ayet: **salatın özünü ve amacını** açığa çıkarır

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *şalātihim* = onların salatı
- Zamir bağlantısı: *-him* → müminlere aittir
- Kök olarak ص ل و, burada **şekilden ziyade niyet ve zihin hâliyle** ilişkilendirilmiştir

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - İçtenlikli bir kulluk hali,
 - Huşu ile yapılan ruhsal bir bağlanış,
 - Müminin temel vasfı ve kurtuluş anahtarıdır
- Kur'an'a göre salat sadece eda edilmesi gereken bir görev değil, **hissedilmesi gereken bir kulluktur**

✓ Mü'minûn Suresi – 23:9

Arapça Metin

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

Geçen Kelime: صَلَوَاتِهِمْ

Okunuş: *şalawātihim*

Kök: ص ل و

Türev: Çoğul (cem' – *salāt* kelimesinin çoğulu)

Yapı: Nekre, mecrur (muzafun ileyh), zamir bağlı

İrab: Mecrur – muzafun ileyh (onların salatları üzerinde)

İlişkili Fiil: *yuhāfiẓūn* (koruyanlar – fiil-i muzari, 3. şahıs cem)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: *şalawātihim* → onların salatları (çoğul)
- Türev: İsim (mastarın çoğulu)
- Fiil: *yuhāfiẓūn* → koruyan, muhafaza eden
- Salat burada: **birden çok vakti olan düzenli ibadetleri** ifade eder

2. Cümledeki Görevi

- Cümle: *ve'lladhīna hum 'alā şalawātihim yuhāfiẓūn*
- “Onlar ki, salatlarını titizlikle korurlar”
- Salat burada müminlerin bir başka vasfı olarak sıralanır

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: *yuhāfizūn* – muzari (geniş/şimdiki zaman), 3. çoğul
- Salat: çoğul formda – *şalawāt* → tüm vakitli salatlar
- Harf-i cer: *‘alā* → onların üzerinde / onları korumak anlamında
- Bu, salatı **vakitli, çoklu ve düzenli** bir ibadet olarak gösterir

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Mü’minûn suresinde (23:1–11) müminlerin özellikleri anlatılır:
 - 23:2 → salatlarında huşu
 - 23:3 → boş şeylerden yüz çevirme
 - 23:4 → zekâtı eda etme
 - 23:5–7 → iffeti koruma
 - 23:8 → emanete riayet etme
 - 23:9 → salatlarını koruma
- Bu ayet, müminlerin özellik listesinin son halkasıdır

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada:
 - **Huşu ile içsel derinliği olan (23:2),**
 - Aynı zamanda **vakitlerine riayet edilerek düzenli biçimde korunan (23:9)** bir ibadettir
- Salatı muhafaza etmek:
 - Vakitlerini gözetmek
 - Hakkını vererek kılmak
 - İhmale düşmemek

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Bakara 2:238** – “Salatlara ve orta salata dikkat edin”
- **Meâric 70:34** – “Onlar ki salatlarını korurlar”
- Aynı ifade tekrar ederek salatın **süreklilik ve disiplin boyutunu** güçlendirir

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **23:2** – salatın içsel huşu boyutu
- **23:9** – salatın dışsal düzen boyutu
- Bu iki ayet birlikte:
 - Salat = **hem ruhsal derinlik hem de vakit disiplini**dir

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *şalawāt* = salatın çoğul hâli
- Zamir eklenerek → *şalawātihim* (onların salatları)
- Bu çoğul form, Kur’an’da salatın vakitlere bölünmüş bir ibadet olduğunu destekler

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - Çok vakitli ve düzenli bir kulluk disiplindir
 - Korunması, ihmal edilmemesi ve süreklilik arz etmesi gereken bir ibadettir
- Böylece Mü'minûn suresinde müminlerin vasıfları, salatın hem **huşu boyutu (23:2)** hem de **düzenli korunma boyutu (23:9)** ile çerçevelenmiştir

✓ Nur Suresi – 24:37

Arapça Metin

رَجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāti*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mecrur

İrab: Mecrur (muzafun ileyh)

İlişkili Fiil: *iqāmati* (ikame etmek – mastar)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Kelime: *as-salāti* → salat
- Öncesinde *iqām* (ikame) mastarıyla bağlantılı
- Yapı: “Allah’ın zikri, salatın ikamesi, zekâtın verilmesi” birlikte zikredilmiştir

2. Cümledeki Görevi

Cümlede salat: *va iqām aş-şalāti* → “salatın ikamesi.” Burada salat, müminlerin dünyalık işlerle oyalanmadan öncelik verdikleri **merkezî ibadet** olarak yer alır

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- *iqām* mastar yapısında geldiği için zamansız bir ibare
- Salat: mecrur, muzafun ileyh
- Salata ikame etmek = vakitli, düzenli, bilinçli sürdürmek

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Bu ayet, Nur Suresi'nin "Allah'ın evlerinin yüceltilmesi" (24:36) temasının hemen arkasından gelir
- O evlerde öyle insanlar vardır ki:
 - Ticaret ve alışveriş onları Allah'ın zikrinden alıkoymaz
 - Salata ikame ederler
 - Zekâtı verirler
- Yani: salat → dünyevî meşguliyetlere karşı **manevî direncin simgesidir**

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Bu ayette salat:
 - Dünya işlerinin gölgesinde kaybolmayan,
 - İman ve ahiret bilincini diri tutan,
 - Allah'ın zikriyle iç içe bir kulluk biçimidir.
- İbadet – ticaret dengesini kuran mümin kimliğini tanımlar.

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Cuma 62:9–10** – Ticaretle meşguliyetin salata engel olmaması
- **Lukman 31:17** – Salata ikame et, iyiliği emret, kötülükten alıkoymaz
- Bu ayetlerle birlikte: salat = **dünya işlerine karşı imanî bir öncelik düzeni**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Mü'minûn 23:9** – salatlarını korurlar.
- **Nur 24:37** – ticaret ve satış onları salattan alıkoymaz
- İkisi birlikte: salatın **korunması** sadece vakit açısından değil, **dünyevî meşguliyetler karşısında da** muhafaza edilmesi gerektiğini gösterir

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *iqām aş-şalāt* → "salatın ikamesi"
- Bu kalıp Kur'an'da sık sık tekrar edilir ve salatın sadece bireysel yöneliş değil, **kurumsal olarak sürdürülmesi gereken bir ibadet** olduğunu ifade eder

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Dünya işleri ile Allah'ın zikri arasındaki dengeyi sağlayan ibadet,**
 - **Mümin kimliğini belirleyen öncelik düzeni,**
 - **Allah'a bağlılığın, ticaret ve kazançtan üstün olduğunun sembolüdür**
- Salata ikame edenler: ahiret gününden korkan, kalbi Allah'a bağlı kimselerdir.

✓ **Nur Suresi – 24:56**

Arapça Metin

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef'ul bih

İlişkili Fiil: أَقِيمُوا – “ikame edin” (emir, cem-i müzekker)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- Kelime: *as-salāta*
- Fiil: *aqīmū* → ikame edin (emir, çoğul)
- Kalıp: emir + mef'ul bih
- Salat, burada doğrudan toplumsal bir görev olarak verilmiştir

2. Cümledeki Görevi

- Emir cümlesi yapısında üçlü bir zincir:
 1. Salata ikame edin
 2. Zekâtı verin
 3. Resûl'e itaat edin
- Bu yapı: **ibadet, sosyal sorumluluk ve Resulün otoritesini birbirine bağlar**

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: *aqīmū* → emir, 2. şahıs çoğul
- Salat: *as-salāta* → mansub, mef'ul bih
- Yapı: doğrudan emir kipinde → süreklilik ve zorunluluk ifade eder

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Bu ayet, Nur suresinin “Allah'ın evlerini yüceltme” (24:35–37) ve toplum düzenine ilişkin ahlâkî hükümlerden sonra gelir
- Burada bireyden topluma, toplumdan Resule uzanan **bağlılık zinciri** açıklanır:
 - Salat → Allah ile bağ
 - Zekât → toplum ile bağ
 - Resûl'e itaat → vahyin rehberliği ile bağ

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat, burada üçlü sistemin ilk halkasıdır:
 - **İmanî disiplin** (salat)
 - **Mali sorumluluk** (zekât)
 - **Resule bağlılık** (itaat)

- Bu, rahmete erişmenin yoludur: *la'allakum turhamûn* (umulur ki rahmete erersiniz)

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Bu kalıp birçok yerde tekrar eder:
 - **Bakara 2:43** – salat, zekât, rükû
 - **Tevbe 9:71** – salat, zekât, emr-i bi'l-ma'rûf
 - **Muhammed 47:33** – Allah'a ve Resûl'e itaat
- Nur 24:56'da bu unsurlar birlikte verilerek **rahmete giden üç kapı** gösterilir

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Nur 24:37** – ticaret salata engel olmaz
- **Nur 24:56** – salatın yanında zekât ve Resûl'e itaat vardır
- Yani: salat hem bireysel (37. ayet) hem de toplumsal-siyasi (56. ayet) düzlemde ele alınır

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *as-salâta* burada doğrudan *aqîmû* fiiliyle bağlantılıdır
- Bu kalıp (*aqîmû ş-şalâta*) → **Kur'an'daki salatın en temel formülasyonudur**

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Rahmet kapısının ilk adımı,**
 - **İmanî disiplinin simgesi,**
 - **Toplum ve vahiy arasında bağ kuran ibadet** olarak sunulmuştur
- Salata ikame etmek, zekât vermek ve Resûl'e itaat → birlikte rahmeti celbeden bir üçlü sistem oluşturur

✓ Ankebût Suresi – 29:45

Arapça Metin

أَتْلُ مَا أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ ۗ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ / الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salâta / as-salātu*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mansub ve merfu' (iki farklı konumda)

İrab:

- *aqîmi aş-şalâta* → mef'ul bih (mansub)
- *inna aş-şalātu* → isim cümlesinde merfu' (mübteda)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- Kelime: *as-salāt* (Ritüel ibadet, dua, yöneliş)
- Fiil: *aqim* (ikame et – emir, tekil)
- Ayrıca ikinci kullanımda: *inna aş-şalāta* → “şüphesiz salat”
- Burada salat iki defa geçiyor:
 1. Emir kipinde ikame edilmesi isteniyor
 2. Özelliği açıklanıyor → “salat fuhşiyat ve münkerden alıkoyar”

2. Cümledeki Görevi

- İlk kullanımda: *aqim aş-şalāta* → fiilin nesnesi (mef’ul)
- İkinci kullanımda: *inna aş-şalātu* → mübteda, cümlelerin öznesi
- Dolayısıyla salat hem **emredilen bir ibadet** hem de **ahlaki sonuç doğuran bir hakikat** olarak sunuluyor

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: *aqim* → emir, 2. tekil şahıs (Resule hitap)
- Salat: iki farklı irab halinde geçiyor:
 - Mansub (mef’ul bih)
 - Merfu’ (mübteda)
- Harf-i cer ile bağlantı: *‘ani’l-fahşā’i wa’l-munkar* → salatın engelleyici yönü

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Öncesi (29:44): Allah’ın gökleri ve yeri hak ile yarattığı hatırlatılıyor
- Bu ayette: Kitap’tan tilavet ve salatın ikamesi emrediliyor
- Salat:
 - Tilavetle (vahyin okunmasıyla) bağlantılı
 - Ahlaki sonuç doğuran bir ibadet olarak sunuluyor

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salatın iki ana fonksiyonu belirgin:
 1. **Vahiy ile bağ kurmak** (tilavetin devamı)
 2. **Ahlaki engelleyici güç** – fuhşiyat ve münkerden alıkoyma
- Ayet ayrıca: “Allah’ın zikri elbette daha büyüktür” diyerek salatın özü olan zikri merkeze alır

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Tâhâ 20:14** – “Salatı benim zikrim için ikame et”
- **Mü’minûn 23:2–9** – huşu ve muhafaza ile salat
- **Hac 22:35** – salat sabır ve infakla birlikte
- Burada: salat = **ahlaki koruyucu ve toplumsal arınma mekanizması**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 2:45** – sabır ve salatla yardım dileyin
- **Ankebût 29:45** – salat kötülüklerden alıkoyar
- Bu kıyaslama gösteriyor ki salat:
 - **Hem destek kaynağı** (yardım aracı)
 - **Hem de engelleyici güç** (ahlaki koruma) olarak işlev görür

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *aş-şalāt* kökü burada, özellikle **manevi arınma ve toplumsal düzen** bağlamında konumlandırılmıştır
- İlgili kavram: *dhikr Allāh* (Allah'ın zikri)
 - Zikir = salatın özü
 - Salat = zikrin kurumsal biçimi

🔗 Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Vahyin okunmasıyla birlikte yürüyen ibadet,**
 - **Kötülükten alıkoyan ahlaki bir disiplin,**
 - **Allah'ın zikrini diri tutan kulluk biçimidir**
- Bu, Kur'an'daki salat anlayışının merkezini açıkça ortaya koyar:
 - **Salat = Zikir + Ahlaki dönüşüm**

✅ Rûm Suresi – 30:31

Arapça Metin

مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُسْرِكِينَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef'ul bih

İlişkili Fiil: أَقِيمُوا – “ikame edin” (emir, 2. şahıs cem)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- Kelime: *as-salāta*
- Fiil: *aqīmū* → “ikame edin” (emir, çoğul)

- Emir kipinde gelerek doğrudan müminlere hitap eder

2. Cümledeki Görevi

- *wa aqīmū aṣ-ṣalāta* → “salatı ikame edin”
- Emir cümlesinde fiilin nesnesi konumunda (meʿul bih)
- Salat, takva ve tevhid çağrısının bir unsuru olarak verilmiştir

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: emir, 2. şahıs çoğul
- Salat: mansub, meʿul bih
- Ayette: üçlü emir dizisi vardır:
 1. Allah’a yönelin (*munībīn ilayh*)
 2. Ondandır sakının (*wa-ittaquhu*)
 3. Salatı ikame edin (*wa-aqīmū aṣ-ṣalāta*)
- Ardından yasak gelir: müşriklerden olmayın

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Öncesi (30:30): “Yüzünü hanîf olarak dine çevir” ayeti – fitrat dini tevhid vurgusu
- 30:31’de ise bu tevhid yönelişinin üç boyutu açıklanır:
 - Kalpte yöneliş (*munībīn*)
 - Ahlakta takva (*ittaquhu*)
 - İbadette salat (*aqīmū aṣ-ṣalāta*)
- Yani salat: tevhid inancının pratik ifadesidir

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat burada:
 - Tevhid ve takvanın fiilî göstergesi
 - Şirkten korunmanın bir yolu
- Bu ayet, salatı doğrudan **imanî bağlılığın pratiği** olarak konumlandırır
- Yani: iman → takva → salat → şirkten uzak durma zinciri

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Bakara 2:43** – salat ve zekât → İslâm’ın omurgası
- **Ankebût 29:45** – salat kötülükten alıkoyar
- **Rûm 30:31** – salat şirkten korur
- Böylece salat:
 - Hem bireyi ahlaken korur
 - Hem de teolojik olarak şirkten uzak tutar

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Hac 22:41** – salat + zekât + iyiliği emretmek
- **Nur 24:56** – salat + zekât + resûle itaat

- **Rûm 30:31** – salat + takva + şirkten uzak durma
- Bu kombinasyonlar, salatın farklı bağlamlarda **merkezî rolünü** gösterir

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *as-salāta* burada doğrudan ikame emriyle gelmiştir
- Kök ص ل و → yakınlık, dua, yöneliş, bağlılık
- Bu bağlamda salat, Allah’a şirk koşmaksızın **yönelmenin kurumsal formudur**

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Tevhidin pratik göstergesi,**
 - **Takva ile bağlantılı bir kulluk disiplini,**
 - **Şirkten uzak durmanın fiilî kalkanıdır**
- Salat burada, sadece bir ibadet değil, **Allah’a yönelişin ve imanî kimliğin korunmasıdır**

✓ Ahzâb Suresi – 33:56

Arapça Metin

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

Geçen Kelimeler: صَلُّوا / يُصَلُّونَ

Okunuş: *yuşallûna / şallû*

Kök: ص ل و

Türev: Fiil (muzari – geniş zaman) / Emir (çoğul)

Yapı:

- *yuşallûna* → fiil muzari, 3. şahıs cem (Allah ve melekler)
- *şallû* → emir, 2. şahıs cem (iman edenlere hitap)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- İlk kullanım: *yuşallûna* → “salat ederler / rahmet gönderirler / desteklerler”
- İkinci kullanım: *şallû* → “salat edin / dua edin / destek olun” (emir kipinde)
- Burada salat, klasik “namaz” anlamında değil, **rahmet, dua ve destek** anlamındadır

2. Cümledeki Görevi

- “Şüphesiz Allah ve melekleri Nebi’ye üzerine salat ederler”
- Buradaki fiil, özne → Allah ve melekler
- Sonra müminlere emir: “Ey iman edenler! Siz de onun üzerine salat edin ve tam teslimiyetle selam verin”

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- *yuşallûna* → muzari (şimdiki/geniş zaman), 3. şahıs çoğul
- *şallû* → emir, 2. şahıs çoğul
- *‘alayhi* → harf-i cer ile bağlantı (salat edilen hedef: Resul)

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Ahzâb Suresi 33. ayetten itibaren Nebi'nin ailesi, konumu ve ümmetle ilişkisi anlatılır
- 33:56'da ise Nebi'nin değerini yüceltmek için onun üzerine Allah'ın ve meleklerin "salat ettiği" bildirilir
- Müminlerden de aynı bağlılığı göstermeleri istenir

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Buradaki "salat":
 - Allah'ın salatı → rahmet, destek, övgü
 - Meleklerin salatı → istiğfar, dua, destek
 - Müminlerin salatı → dua, bağlılık, sevgi, Nebi'yi yüceltme
- Bu ayet: Nebi ile ümmet arasındaki bağın dua, selam ve sadakat üzerinden kurulması gerektiğini gösterir

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Ahzâb 33:43** – Allah ve melekler müminler üzerine salat ederler
- **Ahzâb 33:56** – Nebi üzerine salat
- Bu paralellik: salatın rahmet, destek ve ilahî yakınlık anlamlarını ortaya koyar

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 2:157** – Allah'ın salatı, musibete sabredenlerin üzerinedir (rahmet anlamında)
- **Ahzâb 33:56** – Nebi üzerine salat (yüceltme ve destek anlamında)
- Dolayısıyla: salat = bağ kurma, destek, rahmet

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *yuşallûna* (muzari)
- *şallû* (emir)
- Her ikisi de kökün dua – rahmet – yakınlık – övgü anlam alanını taşır
- Harf-i cer: *‘alā* → "üzerine" ifadesi, salatın yönünü belirtir

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Allah'ın rahmeti,**
 - **Meleklerin duası,**

- **Müminlerin bağlılık ve destek ifadesi** olarak kullanılmıştır
- “Salat” burada kesinlikle “namaz” değil, **övgü, dua ve rahmet** boyutundadır
- Müminlere düşen görev: Nebi’yi anmak, ona dua etmek ve ona bağlılık göstermektir

✓ Fâtır Suresi – 35:29

Arapça Metin

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Me’ul bih

İlişkili Fiil: *aqāmū* (ikame ettiler – fiil, mâzî, 3. şahıs cem)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- Kelime: *as-salāta*
- Fiil: *aqāmū* → “ikame ettiler” (geçmiş zaman, 3. çoğul)
- Kullanım: salatın ikamesi → süreklilik ve bilinçli uygulama

2. Cümledeki Görevi

- “Allah’ın Kitabı’nı okuyan, salatı ikame eden ve infak edenler...”
- Salat burada üçlü ibadet zincirinin ikinci halkasıdır:
 1. Tilavet (Kitap okuma)
 2. Salat (ibadet düzeni)
 3. İnfak (maddi paylaşım)

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: *aqāmū* (mazi – geçmiş zaman, 3. şahıs cem)
- Salat: me’ul bih (mansub)
- Yapı: geçmişte başlatılmış ve süreklilik arz eden bir eylem

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Öncesinde (35:28): Allah’tan en çok alimlerin korktuğu vurgulanır
- Bu ayette: Allah’tan korkanların nitelikleri açıklanır → Kitabı tilavet, salatı ikame, infak
- Bu bağlamda salat: **ilme dayalı takvanın pratiğidir**

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Burada salat:
 - Tilavet ve infak arasında yer alır → ibadetler zincirinin merkezinde
 - İlimin pratiğe dönüşmüş hali olarak konumlanır
 - Hem bireysel kulluk hem de sosyal sorumluluk ile dengelenmiştir

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Bakara 2:3** – iman edenler → gayba iman, salatı ikame, infak
- **Fâtır 35:29** – tilavet, salat, infak
- Her iki ayette de aynı üçlü yapı vardır:
 - İlim/vahiy → Salat → Sosyal sorumluluk

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 2:3** – iman tanımı bağlamında
- **Fâtır 35:29** – takva ve ilim bağlamında
- İki ayet birlikte: salatın **imanın ve ilmin pratiğe dönüşmesindeki anahtar ibadet** olduğunu ortaya koyar

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *aqāmū aş-şalāta* → salatı ikame ettiler
- Kök (ص ل و) burada ibadetin **istikrarlı ve süreklilik arz eden boyutunu** ifade eder

Sonuç:

- Bu ayette salat:
 - **Tilavet ve infak arasında denge kuran kulluk eylemi,**
 - **İlimin pratiğe dönüştüğü ibadet,**
 - **Takva sahibi kulların en temel özelliğidir**
- Salatı ikame edenler: Allah ile bağlarını sabit kılan, toplumla paylaşımda bulunan, vahyi yaşayan kullardır

✓ Mü'min (Ğâfir) Suresi – 40:55

Arapça Metin

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعِشِيِّ وَالْإِبْكَارِ

✎ Bu ayette **ص ل و (salat)** kökü doğrudan geçmez. Fakat müfessirler, “**بِالْعِشِيِّ وَالْإِبْكَارِ**” (akşam ve sabah) ifadelerinin **salat vakitlerine işaret ettiğini** belirtmişlerdir. Dolayısıyla ayetin **dolaylı salat referansı** vardır.

Geçen ifade: **بِالْعِشِيِّ وَالْإِبْكَارِ**

Okunuş: *bi'l-‘ashiyyi wa'l-ibkār*

Kök: ع ش و / ب ك ر

Türev: Zaman zarfları (akşam ve sabah)

İrab: Mecrur (harf-i cer “bi” ile)

1. Kök ve Türev Şekli

- Salat kelimesi doğrudan yoktur
- Ancak “akşam ve sabah” → günlük ibadetin (özellikle sabah-akşam salatları) vurgusu
- Benzer ifade: **Nur 24:58** (akşam, yatsı, sabah vakitleri)

2. Cümledeki Görevi

- Emir cümleleri zinciri:
 1. Sabret (*faşbir*)
 2. Allah’tan bağışlanma dile (*wastaghfir*)
 3. Rabbini sabah-akşam tesbih et (*sabbih... bi'l-‘ashiyyi wa'l-ibkār*)
- Salat burada tesbih ve zikirle dolaylı bağlantılıdır

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Emir kipleri: sabır, istiğfar, tesbih
- Zaman zarfları: sabah-akşam (günlük düzenlilik)
- Salat bağlamında → vakitli ibadetin sürekliliğine işaret

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Öncesinde (40:51–54): Allah’ın Resulleri desteklediği, Musa’ya kitap verildiği anlatılır
- Bu ayet: Resullere/Nebilere sabır, istiğfar ve ibadet telkini
- Dolaylı olarak: Nebi’nin tebliğ mücadelesinde **salata benzer düzenli ibadetlerle güç bulması**

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Burada ibadet:
 - Sabırla birlikte
 - İstiğfarla desteklenerek
 - Günün belli vakitlerinde (sabah-akşam) icra edilir
- Dolayısıyla bu ayet, salatın ruhunu destekleyen **zikir ve vakitli kulluk** anlayışını pekiştirir

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Hûd 11:114** – “Gündüzün iki ucunda ve gecenin yakın vakitlerinde salatı ikame et”
- **Tâhâ 20:130** – “Güneşin doğuşu ve batışıyla Rabbini tesbih et”
- **Mü’min 40:55** – sabah ve akşam tesbihi
- Bu ayetler birlikte: **salat + tesbih = vakitli kulluk sistemi**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- Burada doğrudan “salat” değil “tesbih” zikredilir
- Ancak bağlam, **salat vakitlerine** işaret eder
- Dolayısıyla tesbih ve salat → Kur’an’da çoğu yerde **eş anlamlı ritüel** gibi kullanılır

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- ص ل و kökü doğrudan yok
- Ancak ibadet sistemi açısından “sabır – istiğfar – tesbih (salat vakitleri)” zincirine işaret vardır

Sonuç:

- Bu ayet, doğrudan salattan bahsetmez; fakat **salat vakitlerini çağrıştıran sabah-akşam tesbihi** ile dolaylı olarak salat bağlamına girer
- Burada kulluk: sabır + istiğfar + vakitli ibadet üçlüsü üzerine inşa edilir
- Salatin özü olan **zikrin sürekliliği** vurgulanır

✓ Şûrâ Suresi – 42:38

Arapça Metin

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: *as-salāta*

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

Yapı: Marife, mansub

İrab: Mef’ul bih

İlişkili Fiil: *aqāmū* (ikame ettiler – fiil, mazi, 3. şahıs cem)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kök:** ص ل و
- Kelime: *as-salāta*
- Fiil: *aqāmū* → “ikame ettiler” (geçmiş zaman, çoğul)
- Kalıp: ikame fiiliyle doğrudan bağlantılı

2. Cümledeki Görevi

- “Rablerine icabet eden, salatı ikame eden, işleri aralarında şura ile olanlar...”
- Salat burada mümin toplumun en temel özelliği olarak zikredilmiştir
- Konum: sıralı bir vasıf → Rabbine icabet, salat, şura, infak

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiil: *aqāmū* (mazi, 3. şahıs çoğul)
- Salat: mef'ul bih (mansub)
- Bağlantı: toplumun geçmişten süre gelen sürekli ibadeti

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Öncesi (42:36–37): Müminlerin özellikleri → Allah'a tevekkül, günahları terk
- Bu ayette ise:
 - Rabbe icabet
 - Salatın ikamesi
 - Şura (kolektif karar mekanizması)
 - İnfak (paylaşım)
- Bağlam: mümin toplumun kimliği tanımlanıyor

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

Salat burada: İmanî kimliğin ve toplumsal birlikteliğin temel direğidir. Şura ve infakla birlikte zikredilmesi → salat = sadece bireysel ibadet değil, **toplumsal düzenin ruhu**

- Hikmet: salat → Rabbine bağlanma, şura → insanlar arasında denge, infak → toplumsal adalet

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Bakara 2:43** – salat + zekât
- **Tevbe 9:71** – salat + zekât + emr-i bi'l-ma'ruf
- **Şûrâ 42:38** – salat + şura + infak
- Bu kombinasyonlar → salatın toplum merkezli boyutunu gösterir

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Mü'minûn 23:9** – salatı koruyan bireyler
- **Şûrâ 42:38** – salatı ikame eden topluluk
- Birlikte: salat hem bireysel hem de toplumsal düzeyde **imanî omurgadır**

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *aqāmū aş-şalāta* → salatı ikame ettiler
- Kök (و ل و) burada → bireysel yönelişi aşarak toplumsal düzenin ruhu olarak genişler

Özet:

- Bu ayette salat:
 - **Mümin topluluğun merkezî ibadeti,**
 - **Şura ve infakla birlikte toplum düzenini ayakta tutan omurga,**
 - **Rabbe icabetin pratik ifadesidir**
- Salat, sadece bireysel kulluk değil; sosyal adalet, istişare ve dayanışmanın da kaynağıdır

✓ Müzzemmil Suresi – 73:20

Arapça Metin

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلَاثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ ۚ وَثُلَاثُهُ وَطَائِفَةٌ مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ ۚ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۚ عَلِمَ أَن لَّنْ
تُحْصِيَهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ ۚ عَلِمَ أَن سَيَكُونُ مِنكُم مَّرْضَىٰ ۖ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن
فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يَقْتُلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا ۚ وَمَا
تَقْدُمُوا لَأَنفُسِكُمْ مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ ۚ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا ۚ وَاسْتَغْفِرُوا لِلَّهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

Geçen Kelime: الصَّلَاةُ

Okunuş: as-salāta

Kök: ص ل و

Türev: Mastar / isim

İrab: Mef'ul bih

İlişkili Fiil: aqīmū (emir, çoğul)

1. Kök ve Türev Şekli

- Kök: ص ل و
- Fiil: aqīmū → “ikame edin” (emir, çoğul)
- Salat, burada doğrudan bir emirle verilmiştir

2. Cümledeki Görevi

- “Kur’an’dan kolayınıza geleni okuyun, salatı ikame edin, zekatı verin...”
- Salat, ibadet zincirinin merkezinde

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Emir kipinde, 2. şahıs çoğul
- Salat → mef'ul bih, mansub

4. Ayetin Bağlamı

- Gece ibadetiyle ilgili yük hafifletildikten sonra farz yükümlülükler zikredilir:
 - Kur’an tilaveti
 - Salat
 - Zekât
 - Allah yolunda infak
- Yani: gece ibadetleri nafile, salat ve zekât farz

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Salat: burada **ibadet sisteminin omurgası**
- Gece kıyamına güç yetiremeyenler için → farz olan salat vurgulanır

- Hikmet: bireysel gayret (gece ibadeti) farz değildir; farz olan → salat + zekât

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Bakara 2:3** – iman edenler, salatı ikame ederler
- **Müzzemmil 73:20** – salat, zekât ve infakla birlikte zikredilir
- Böylece: salat = bireysel ibadetin ötesinde toplumsal yükümlülük

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Fâtır 35:29** – tilavet, salat, infak
- **Müzzemmil 73:20** – tilavet, salat, zekât, infak
- İkisi birlikte: salat = vahiy + mali sorumluluk zincirinin omurgası

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- *aqīmū aş-şalāta* → doğrudan emir formu
- Kök (ص ل و) → burada farz ibadetin sürekliliği

Özet: Bu ayette salat:

- Gece ibadetinin yerine farz bir yükümlülük olarak,
- Zekât ve infakla birlikte,
- Kur'an tilavetiyle desteklenen bir kulluk sistemi olarak vurgulanır
- Salat = kulluğun özü + toplumsal sorumluluk

✓ İnsan (Dehr) – 76:25

Arapça Metin

وَأَذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

✎ Bu ayette ص ل و (salat) kökü doğrudan geçmez. Ancak “بُكْرَةً وَأَصِيلًا” (sabah ve akşam) ifadesi, **salat vakitlerine işaret eden dolaylı bir göndermedir.**

Geçen ifade: بُكْرَةً وَأَصِيلًا

Okunuş: bukratan wa-asīlā

Kök: ب ك ر (sabah) / أ ص ل (akşam, günün sonu)

İrab: Zarf-ı zaman (mansub)

1. Kök ve Türev Şekli

- “Sabah-akşam Rabbinin adını an” → vakitli zikir
- Klasik tefsirlerde bu, sabah ve akşam **salat vakitlerine işaret** olarak yorumlanır

2. Cümledeki Görevi

- Emir: *wa-udhkur isma rabbika* (Rabbinin adını an)
- Zaman zarfları: sabah ve akşam
- Salat bağlamı: vakitli ibadetlere dolaylı atıf

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Emir kipinde: “Rabbinin adını an”
- Zaman zarfları: sabah-akşam (devamlılık)

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Öncesi (76:23–24): “Sana biz Kur’an’ı parça parça indirdik. Rabbinin hükmüne sabret.”
- Ardından (76:25): Rabbinin adını sabah-akşam an → vahiy sabır + vakitli zikirle desteklenir
- Sonrası (76:26): Gece de secde et, uzun uzadıya O’nu tesbih et → yine salat vakitleri

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Buradaki zikir: vakitli kulluğun temelini hatırlatır
- Sabah-akşam → salat vakitleri (sabah ve ikindi/akşam ibadetleri)
- Hikmet: **zikir sürekliliği** ve günün belli vakitlerinde Allah’a yönelme

6. Kur’an Bütünlüğündeki Yeri

- **Hûd 11:114** – gündüzün iki ucunda ve gecenin yakınında salat
- **Mü’min 40:55** – sabah-akşam tesbih
- **İnsan 76:25** – sabah-akşam zikir
- Bu ayetler birlikte: salat ve tesbihin vakitlere bağlandığını gösterir

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Tâhâ 20:130** – sabah-akşam tesbih
- **Nur 24:58** – sabah ve akşam vakitleri
- Hepsi aynı temaya işaret eder: vakitli ibadet

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- ص ل و doğrudan geçmiyor
- Ama ibadet sistemi açısından **salat vakitleriyle bağlantılı zikir** anlatılıyor

Özet:

- Bu ayette salat doğrudan yoktur, ancak sabah-akşam zikri → **salat vakitlerine dolaylı işarettir**
- Salatin özü olan **zikrin sürekliliği** ve **vakitli kulluk** vurgulanır
- İnsan Suresi, salatin “gün boyu devam eden bir ibadet ritmi” olduğunu ortaya koyar

✓ İnsan (Dehr) – 76:26

Arapça Metin

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا

✍ Bu ayette **ص ل و (salat)** kökü doğrudan geçmez. Ancak “gecenin bir bölümünde secde et ve uzun uzun tesbih et” ifadeleri, **gece salatına (tahajjud/kıyam)** dolaylı işaret taşır.

Geçen İfadeler: فَاسْجُدْ لَهُ / سَبِّحْهُ

Okunuş: *fa'sjud lahu / sabbiḥhu*

Kök: س ج د (secde) / س ب ح (tesbih)

İrab: Emir fiiller

Bağlantı: Gece ibadeti (nafile salat)

1. Kök ve Türev Şekli

- Salat kelimesi doğrudan geçmez
- Ancak secde + tesbih = salatın temel rükünleridir
- Emir kipinde: “Secde et” ve “tesbih et”

2. Cümledeki Görevi

- Emir cümleleri zinciri:
 1. *fa'sjud lahu* → secde et
 2. *sabbiḥhu laylan ṭawīlan* → gece uzun uzadıya tesbih et
- Burada salatın rükünleri üzerinden **gece ibadeti** teşvik edilir

3. Zaman, Şahıs ve İrab

- Fiiller: emir, 2. şahıs tekil (Elçiye hitap)
- Zaman: gece (laylan) → süreklilik ve yoğunluk

4. Ayetin Bağlamı (Siyak – Sibak)

- Önceki ayet (76:25): “Rabbinin adını sabah ve akşam an” → vakitli zikir
- Bu ayette: gece de secde ve tesbih → salatın gece boyutu
- Yani: **sabah – akşam – gece** zikriyle kulluk sürekli kılınır

5. Anlam ve Hikmet Boyutu

- Bu ayet, salatın özünü oluşturan **secde ve tesbihi** geceye taşıyarak ibadeti derinleştirir
- Gece ibadeti → ihlâs, sabır ve teslimiyetin göstergesi
- Hikmet: gündüzün yoğunluğu arasında Rabbiyle bağını gece güçlendirmek

6. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- **Müzzemmil 73:20** – gece kıyamı, salat, tilavet
- **İnsan 76:26** – gece secde ve tesbih
- İkisi birlikte: gece salatı, vahiy taşıyıcılığında Elçi'ye verilen güç kaynağıdır

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **İsrâ 17:79** – “Gecenin bir bölümünde kalk, nafile olarak salat kıl”
- **Zâriyât 51:17–18** – geceleri az uyur, seherlerde istiğfar ederler
- **İnsan 76:26** – secde ve tesbihle gece ibadeti
- Hepsi aynı tema: **gece ibadetinin ruhî derinliği**

8. Kökle İlgili Diğer Kelimeler

- و ص ل kökü yok, fakat salatın iki ana unsuru mevcut: secde (سجد) + tesbih (سبح)
- Dolayısıyla bu ayet, **salatın ruhunu gece hayatına taşıyan bir emirdir**

Özet:

- Bu ayette doğrudan “salat” geçmez; ancak **salatın rükünleri olan secde ve tesbih** emredilmiştir
- Burada amaç: kulluğu gece boyunca yoğunlaştırmak, ibadetin sürekliliğini sağlamaktır
- Gece ibadeti, Kur'an bütünlüğünde salatın en ihlâslı biçimi olarak sunulur

✓ A'lâ Suresi 87:15

Arapça Metin: وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى

Geçen Kelime: صَلَّى

Okunuş: fa-sallā

1. **Kök ve Türev:** “و ص ل” kökünden, fiil formu II (sallā).
2. **Cümledeki Görevi:** Fiil; yüklem konumunda.
3. **Zaman, Şahıs ve İrab:** Mazi fiil, 3. tekil erkek (huve), merfû.
4. **Harf-i Cer ile Bağlantısı:** Doğrudan harf-i cerle bağlantısı yok.
5. **Kökle İlgili Kelimeler:** salat, musallî, tasliya.
6. **Anlam ve Hikmet:** Burada “salat” kelimesi dua, namaz ve ibadet anlamında. Tefsirlerde genellikle “namaz kıldı” olarak açıklanır (Taberî, 2001). Salat burada ruhsal temizlik + zikir ile birlikte kurtuluşun yolu olarak vurgulanıyor. Arınanın kurtuluşa erdiği vurgulanır.
7. **Ayetin Bağlamı:** Arınmış, Allah'ı zikreden kimsenin ibadetle bütünleşmesi vurgulanır.
8. **Kur'an Bütünlüğünde:** “Salat”ın arınma ve zikrin tamamlayıcısı olduğu görülür (bkz. Taha 14).
9. **Karşılaştırma:** Kevser 2'deki “fa-salli” ile anlam bağı var; her ikisi de şükür/ibadet çağrısıdır.

✓ Beyyine Suresi 98:5

Arapça Metin: وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ... وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ

Geçen Kelime: الصلاة

Okunuş: aş-şalāta

1. **Kök:** و ص ل و, mastar isim.
2. **Cümledeki Görevi:** Mecnûr değil; نصب (nasb) halinde, “liya’budu” amilinin sonucu olan mansûb mef’ul.
3. **Zaman, Şahıs ve İrab:** İsim olduğu için zaman/şahıs yok; irabı mansûb.
4. **Harf-i Cer ile Bağlantısı:** “an” veya “li” ile dolaylı bağlı.
5. **Kökle İlgili Kelimeler:** musalla, salawat.
6. **Anlam ve Hikmet:** Burada salat, dinin temel ritüeli olan ibadeti ifade eder. Salat tevhidin fiilî temsili, zekât ise sosyal boyutunu temsil eder.
7. **Ayetin Bağlamı:** Dinlerin özünde şirkten uzak, saf tevhid ve salatın varlığı vurgulanır.
8. **Kur’an Bütünlüğünde:** Bakara 43, Nisa 103’te benzer şekilde dinin direği olarak görülür.
9. **Karşılaştırma:** Kevser 2’deki salat daha şükür odaklıyken, burada dinin öz şartı.

✓ Kevser Suresi 108:2

Arapça Metin: فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ

Geçen Kelime: صَلِّ

Okunuş: fa-şalli

1. **Kök:** و ص ل و, emir fiil.
2. **Cümledeki Görevi:** Fiil; yüklem.
3. **Zaman, Şahıs ve İrab:** Emir, 2. tekil şahıs (muhatap). Mabnî.
4. **Harf-i Cer ile Bağlantısı:** “li” harf-i cer ile “li rabbika”ya bağlanır.
5. **Kökle İlgili:** musalli, salawat.
6. **Anlam ve Hikmet:** Nimetlere şükür için ibadet, salat ritüeli ve kurbanla bütünlük.
7. **Bağlam:** Allah’ın ihsanına karşılık ibadet çağrısı.
8. **Kur’an Bütünlüğünde:** İbadetin Allah’a tahsisi (Bkz. En’am 162).
9. **Karşılaştırma:** A’la 15’teki salat bireysel arınma; burada ise şükür ve kurbanla toplumsal ritüel.

✓ Müddessir Suresi 74:43

Arapça Metin: لَمْ تَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ

Geçen Kelime: الْمُصَلِّينَ

Okunuş: al-muşallîn

1. **Kök:** ص ل و, ism-i fail çoğul.
2. **Görevi:** Cümlelerin mef'ul bih'idir (olmayan şey).
3. **İrab:** mansûb, çünkü "lam nekun"un haberi.
4. **Harf-i Cer:** "min" ile bağlı.
5. **Kökle İlgili:** musalla, salat.
6. **Anlam:** Namaz kılanlardan olmamak; dinden kopuş.
7. **Bağlam:** Cehennemliklerin gerekçeli sözü: "Biz salat edenlerden değildik"
8. **Hikmet:** Salat, kurtuluşun asgari şartı. İnkâr edenlerin en büyük mazereti: salatı terk etmeleri.
9. **Kur'an Bütünlüğünde:** Bakara 3'te müminler musallin diye övülür.
10. **Karşılaştırma:** Maun 4.ayetteki "musallin" ile benzer; ikiyüzlülerin namazı.

✓ Müddessir 74:48

Arapça Metin: فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ

(Not: Burada "salat" geçmez. Ama bağlam olarak yukarıdaki musallin'e devamdır.)

Önceki bağlamda salatı terk edenler anlatıldığı için, burada şefaatin fayda etmeyeceği belirtilir. Salat, imanî kimliğin şartıdır. Bu şart, "salat"ın ahiretteki sorumluluk boyutunu güçlendirir.

✓ Ahzab 33:43

Arapça Metin: هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ

Geçen Kelime: يُصَلِّي

Okunuş: yuşallî

1. **Kök:** ص ل و, fiil muzari.
2. **Görev:** Yükleme.
3. **Zaman/Şahıs:** Muzari, 3. tekil (huve).
4. **Harf-i Cer:** "ala" ile bağlantılı.
5. **Kökle İlgili:** tasliyah, salawat.
6. **Anlam:** Burada Allah'ın salatı "rahmet etmesi" anlamındadır; meleklerin salatı dua.
7. **Bağlam:** Müminlere ilahi destek ve merhamet.
8. **Kur'an Bütünlüğünde:** Tevbe 103'te Peygamber'in salatı müminleri huzura erdirir.
9. **Karşılaştırma:** Ahzab 56 ile doğrudan bağlantılıdır.

✓ Ahzab 33:56

Arapça Metin: إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ

Geçen Kelime: يُصَلُّونَ

Okunuş: yuşallūna

1. **Kök:** ص ل و, fiil muzari, cem' müzekker.
2. **Görev:** Yükleme.
3. **Zaman/Şahıs:** Muzari, 3. çoğul.
4. **Harf-i Cer:** "ala" ile bağlantılı.
5. **Kökle İlgili:** salavat, musalli.
6. **Anlam:** Allah'ın salatı rahmet; meleklerin salatı istiğfar; müminlerin salatı Nebiye destek olmak (Günümüzde ise O'nun tebliğ ettiği vahyin mesajlarını yaşayarak destek olmak)
7. **Bağlam:** Peygamber'e salat ve selam getirme emri.
8. **Kur'an Bütünlüğünde:** Ahzab 43 ile aynı temada.
9. **Karşılaştırma:** Tevbe 103, Nur 56'da salat bağlamı ile uyumludur.

✓ Maûn Suresi 107:4

Arapça Metin

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ

Kelime:

لِلْمُصَلِّينَ

Okunuş: lil-muşallîn

Kök: ص ل و

Kalıp: ism-i fâil (fa'ala – yufa'ilu – mu-fa'il kalıbı)

Tür: İsim

Harf-i cer: ل (li) ile mecrur yapılmıştır.

İrab: Mecrur (çünkü başındaki lam harf-i cerridir)

1. Kök ve Türev Şekli

- **Kelime kökü:** ص ل و (Sad-Lam-Vav)
- Türetilen form: **muşallîn** → **ism-i fâil** formundadır.
- Anlam olarak: "salat edenler / dua edenler"

2. Cümledeki Görevi

- **Fayda ve uyarı bildiren isim cümlesidir.**
- "فَوَيْلٌ" ifadesi "yazıklar olsun" / "azap vardır" anlamına gelir.
- لِلْمُصَلِّينَ ifadesi bu "vay" ifadesinin mef'ulüdüdür (kime yazıklar olduğu).

- Cümlede **muşallîn** kelimesi **mecrur** ve **muzafun ileyh** yapıda, “salat eden kimseler” anlamındadır.

3. Ayetin Anlamı ve Bağlamı

- Ayetin tercümesi: “**Yazıklar olsun o salat edenlere.**”
- Yetimi iten, yoksulu doyurmayan, gösteriş yapan münafıklar kınanır: Salatları var ama → gaflet ve riya ile bozulmuş. Salat, özü boşalınca kişiyi kurtarmaz. Gerçek salat → adalet ve merhameti doğurmalıdır.
- Ancak ayet burada bitmez. Takip eden 5. ayet anlamı tamamlar:

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ
"Onlar ki salatlarından gafildirler."

Yani burada **tüm salat edenler değil, salatlarını önemsemeyen, ihmal eden, özensiz, şuarsuz** kimseler kastedilir.

4. Salat Kelimesinin Anlamı Bu Bağlamda Nedir?

- Burada **ritüel ibadet** olarak **salat** kastedilmiştir. Özellikle 5. ayette “عن صلاتهم ساهون” ifadesiyle bu netleşir. Yani salat burada **ritüel ibadet (Kıyam-Rüku-Secde)** anlamındadır.
- Ancak sadece şekilsel bir eylemi ifade etmez; **içtenliksiz, gösteriş için kılınan, bilinçsizce yapılan** bir ibadet eleştirilmektedir.

5. Kur'an Bütünlüğündeki Yeri

- Bu ayet, Kur'an'da **şekilci dindarlığı** eleştiren ayetlerden biridir. **Nisa 142** ile paraleldir:

“Münafıklar salata kalktıklarında üşene üşene kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı ancak az zikrederler.”

- Bu paralellik bize gösterir ki “salat” eyleminin **bilinçle, ihlâsla** yapılması gereklidir.

6. Hikmet Boyutu ve İmanî Etkisi

- Salat, sadece bir beden hareketi değil; **kalpten bir yöneliş, kulluğun sembolüdür.**
- Bu ayet, **samimi-yetsiz ibadet** edenleri uyarır. Yani ibadetin içi boş, sadece şekilsel olduğunda bu bir fazilet değil, **bir azap sebebidir.**

7. Diğer Ayetlerle Karşılaştırma

- **Bakara 3:** “...ve onlar salatı ikame ederler.” Burada salat olumlu anlamda kullanılmıştır.
- **Tevbe 54:** “...Onların salatları kabul olunmaz, çünkü isteksizce yaparlar.”
- Tüm bu ayetlerde "salat", ancak **bilinçli, ihlaslı ve samimi** yapıldığında anlam kazanır.

Özet Sonuç:

- **Kullanım:** isim, ism-i fail, harf-i cerli

- **Anlam:** şekli olarak salat edenler (kıyam- rüku ve secde edenler)
- **Eleştirilen:** içi boş, şuursuz ve gösteriş için yapılan ibadet
- **Kur'an bütünlüğüyle uyumlu anlam:** salat ibadeti ancak içtenlikle, bilinçle yapılırsa makbuldür.

Salatın Kavramsal Yelpazesi:

1. **Ritüel ibadet** (Bakara, Maûn, Müddessir vb.)
2. **Dua/rahmet** (Ahzâb 33:56, Bakara 2:157)
3. **Zikir/tesbih** (Müzzemmil 73:20, İnsan 76:25–26)
4. **Toplumsal omurga** (Şûrâ 42:38 – salat + şura + infak)
5. **Vahyin mesajını hayata taşımak** (Müzzemmil 73:20, En'âm 6:92),
6. **Nebi'ye destek** (Ahzâb 33:56),
7. **Şirkten uzak durma ve tevhid bağı** (Rûm 30:31)

“Salat” kelimesinin sadece bir ritüel mi, yoksa vahyin mesajı ile bağ kurma ve onu hayata taşıma mı olduğu tartışması çok eskidir. Kur'an'ın bütününe baktığımızda, **her iki anlam katmanının da mevcut olduğunu** görüyoruz:

Aslında Kur'ân'da salat, sadece bireysel bir ritüel değil, aynı zamanda **toplumsal düzeni, adaleti ve dayanışmayı ayakta tutan bir çekirdek ibadettir.**

SALAT – TOPLUMSAL SORUMLULUK İLİŞKİSİ

Salat – İnfak ilişkisi: Kur'an'da salat, bireysel bir yöneliş değil, aynı zamanda topluma karşı sorumluluk bilinci doğurur:

“Onlar ki gayba inanır, salatı ikame eder ve kendilerine verdiğimizden infak ederler.” (Bakara 2:3).
→ Burada **salat ↔ infak** ilişkisi, salatın sosyal sorumluluğu doğrudan beslediğini gösterir.

Salat, bireyin Rabbine bağlılığını tazelerken, aynı zamanda toplumsal görevlerini unutmamasını sağlar.

Salat - Sosyal Yardımlaşma: Kur'an'da salat, zekât ile birlikte zikredilir (Bakara 2:43; Tevbe 9:71).

Bu, salatın yardımlaşmayı içkin kıldığına işaret eder. Maûn Suresi: “Yazıklar olsun o salat edenlere ki, yetimi iter, yoksula yardım etmezler.” (Maûn 107:4-7).

Salatın özü **sosyal yardım** ile desteklenmeyince, o salat boş bir şekle dönüşür.

Salat -Sosyal Sermaye: Sosyal sermaye: güven, dayanışma, iş birliği gibi değerleri ifade eder.

Kur'an'da salat, cemaatle icra edilen ve kalpleri kaynaştıran bir eylemdir: “Allah'ın mescitlerini ancak iman eden, salatı ikame eden, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayanlar imar eder.” (Tevbe 9:18).

Mescitte buluşan salat, **toplumsal güven ve sosyal sermaye inşasıdır.**

Salat - Sosyal Adalet: Salat, adaletin toplumsal hayata yansımalarının sembolüdür:

“Salatı ikame edin, zekâtı verin, rükû edenlerle birlikte rükû edin.” (Bakara 2:43).

Burada bireysel ibadet değil, *toplumun adaletli inşası* ön plandadır. Salat, “fahşadan ve münkerden alıkoyar” (Ankebut 29:45) → bu da *ahlaki yozlaşmaya karşı toplumsal bir kalkandır*.

Salat - Sosyal Politika: Hz. Muhammed döneminde mescitler sadece ibadet değil, aynı zamanda sosyal politika üretim merkezleri idi. Salatin toplumsal fonksiyonları:

Cemaatle bir araya gelmek

Toplumsal sorunları konuşmak (Cuma 62:9-11)

Adalet, infak, yardımlaşma gibi politikaların yürütülmesi

Dolayısıyla salat, *modern anlamda sosyal politikanın temelidir*: eşitlik, dayanışma, adalet ve hakların korunması. Salat olmadan sosyal adalet, şekilsiz verimsiz bir ideale dönüşür. Sosyal adalet olmadan salat, şekilsiz ritüele dönüşür. Kur’an’da bu ikisi birbirini zorunlu kılar. Maûn Suresi (107:4-7), bu bütünlüğü en keskin şekilde vurgular: Salatı kılan ama yoksula yardım etmeyen ikiyüzlüleri kınar.

“Salat” Yerine “Namaz” Kullanımı Meselesi

“Namaz” kelimesi Farsça kökenlidir. Orta Farsçada “namāč” / “namāz” = ibadet, dua, saygı gösterisi anlamındadır (Bailey, 1979). Zerdüştlükte Ahura Mazda’ya ibadet için kullanılan terimlerden biridir. İslam sonrası Farsçaya ve oradan Türkçeye “salat”ın karşılığı olarak geçmiştir.

Eleştiri yönü: “Salat” kavramı çok katmanlıdır: dua, zikir, kıyam–rükû–secde, sosyal dayanışma, ahlaki sorumluluk (Bkz. 29:45; 11:114; 23:1–11).

Farsça “namaz” ise daha dar bir “ritüel ibadet” çağrışımı yapar. Bu yüzden bazı uzmanlar “salat” yerine “namaz” demenin kavramı indirgemek olduğunu savunur (Karaalp, 2018; Okumuş, 2004).

“Nebî/Resul” Yerine “Peygamber” Kullanımı Meselesi

Tarihsel köken: “Peygamber” kelimesi **Farsça “payām-bâr”** (haber taşıyan, elçi) kökünden gelir. Zerdüştlükte Ahura Mazda’nın elçilerine verilen bir unvan olarak da kullanılmıştır (Boyce, 1982).

Kur’ânî kavramlarla farkı: Kur’an doğrudan **نَبِيّ (nebî)** ve **رَسُول (resûl)** kelimelerini kullanır. Bu iki kavram sadece haberci değil, aynı zamanda **ilahi görev ve sorumluluk** içeren özel bir misyonu ifade eder. “Peygamber” kelimesi, “nebî/resûl”ün bütün içerik katmanlarını taşımayabilir.

Tablo: Salat - Namaz ve Nebî/Resûl - Peygamber Karşılaştırması

Boyut	Kur’ânî Kavram	Tercüme/Tarihsel Kullanım
Dilsel Kök	صلاة (Salat) – Arapça, S-L-W kökünden; dua, yöneliş, kıyam-rükû-secdeyi kapsar.	Namaz – Farsça ‘namāč’; Zerdüştlükte Ahura Mazda’ya yapılan ibadet anlamında kullanılır.

Anlam Katmanları	Salat: dua, zikir, ibadet, toplumsal sorumluluk, ahlak inşası.	Namaz: dar anlamda ritüel ibadet; salatın ahlaki/toplumsal boyutlarını tam olarak yansıtmaz.
Tevhid Boyutu	Kur'an'ın asli ibadeti; şirkten arındırılmış yöneliş.	Farsça kökenli; tevhid vurgusunu taşımayan kültürel yansıma.
Dilsel Doğruluk	Kur'an'da geçen orijinal kavram, korunmalıdır.	Tercüme olarak kullanılması riskli, indirgemeci olabilir.
Nebî / Resûl	نَبِيّ (Nebî) – vahiy alan kişi; رَسُول (Resûl) – vahyi tebliğ eden elçi.	Peygamber – Farsça 'payām-bâr', haberci; Zerdüştlükte de kullanılmıştır.
Görev ve Misyon	Nebî/Resûl: yalnızca haberci değil, aynı zamanda toplumu ıslah eden, vahyi yaşatan önder.	Peygamber: Haber taşıyıcı anlamına indirger; Kur'an'daki geniş misyonu tam kapsamaz.
Tevhidî Tavsiye	Salat, Nebî ve Resûl kavramlarının korunması tevhid açısından en doğrusudur.	Namaz ve Peygamber kelimelerinin kullanılması imani açıdan riskli olabilir ve orijinal kavramın derinliğini eksiltir.

Bu tablo, Kur'an'daki asli kavramların (salat, nebî, resûl) Farsça kökenli karşılıklar (namaz, peygamber) ile karşılaştırmasını sunmaktadır. Dilsel köken, anlam genişliği, tevhid boyutu ve kullanım doğruluğu üzerinden farklar belirtilmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Salat kelimesi Kur'an'da çok yönlü bir kavramdır. Yalnızca 'namaz ritüeline' indirgenemez. Dua, rahmet, destek, yöneliş ve ibadet anlamlarını içinde barındırır. Kur'an'ın siyak ve sibak bağlamı, her ayette bu kelimenin anlam tonunu farklılaştırmaktadır. Salat, bireysel bir eylem olduğu kadar toplumsal ve ahlaki bir bilinçtir.

'Salat' kavramı, Kur'an'da sadece beden hareketlerine indirgenmiş bir ritüel değil; zihinsel uyanıklık, ahlaki sorumluluk, dua, yöneliş, destek, bağ ve topluluk bilinciyle bütünleşmiş bir ibadettir. Kur'an'ın bağlamında salat, kişinin Rabbiyle olan bağını canlı tutan, bireysel ve toplumsal hayatı Allah bilinciyle şekillendiren çok yönlü bir ibadettir.

Dar Anlamıyla Salat: vakitli, secdeli ibadet → “namaz” (Bakara 2:3, Maûn 107:4, Müddessir 74:43).

Geniş Anlamıyla Salat: Allah ile bağ kurma (Bakara 2:45), Nebî'ye destek (Ahzâb 33:56), Vahyin mesajını hayata taşımak (Müzzemmil 73:20, En'âm 6:92), Dua ve rahmet (Tevbe 9:103).

“Kur'an'ı anlama, mesajlarını duyurma ve hayata taşıma” anlamı Kur'an tarafından destekleniyor, ama bu anlam ritüel salatı iptal etmez; tam tersine onun ruhu ve hedefidir. Yani: Salat = hem ritüel (kıyam, rüku, secde) hem de Allah ile bağ kurarak vahyin hayata taşınmasıdır. Kıyam, rüku, secde ve dua bu bağın simgesidir; ama asıl hedef, o bağı tüm hayata yaymaktır. Salat, dar anlamda “namaz” değildir; Allah'a yöneliş, destek arama, Allah ile, vahiy ile bağ kurma, ıslah edici bir eylemdir. Zıddı olan tevella ve kök harflerden yola çıkarsak; salat hem içsel yakınlık (S-L-Y), hem toplumsal destek/otorite (S-L-T), hem de bağ kurma (S-L-W) boyutlarını kapsar. Bu yüzden salat, kişisel dua + toplumsal adalet + Allah ile bağ üçlüsünü aynı anda ifade eden köklü bir kavramdır.

Ankebût 29:45 “Sana kitaptan vahyedileni oku ve salatı ikame et. Çünkü salat, hayasızlıktan ve kötülükten alıkoyar...” Burada **Kur'an'ı okumak + salat** birlikte geliyor. Demek ki salat, **vahyin hayata geçirilmesidir**. **Salat = Kur'an** ile bağını diri tutmaktır.

- Salat, sadece **dua** değil (çünkü dua için ayrı kelime var).
- Sadece **ibadet/nüsuk** değil (çünkü nüsuk da ayrı bir kavram).
- Sadece **tesbih, kıyam, secde** değil (bunların da Kur'an'da ayrı karşılıkları var).

Salat, Allah ve Resulünün yanında yer almak, yani vahyin safında durmak demektir. Salat, bütün bu kavramları kapsayan daha üst bir çatı: **Allah ile bağı diri tutmak, vahyi hayatın merkezine almak, Kur'an'ı terk etmemek**. Bunu destekleyen anahtar ayetler: Ankebût 29:45 (Kur'an okumak + salat), Furkan 25:30 (Kur'an'ı terk etmek = bağı koparmak), Maûn 107:4–5 (salattan gaflet), Tâhâ 20:14 (salat = Allah'ı zikretmek).

Öneriler

Kur'an'da çok kullanılan SALAT kelimesinin ve türevlerinin hangi anlamlarda kullanıldığını bilmek, Allah'ın muradını doğru anlamayı ve ibadetleri daha bilinçli yapmayı kolaylaştırır. Salatın tüm katmanları, tüm bileşenleri anlamları ile birlikte öğrencilere, halka anlatılmalıdır. Özellikle salatın “Allah ile bağı diri tutmak, vahyi hayatın merkezine almak, Kur'an'ı terk etmemek” anlamları önemli.

Kur'an, tevhidî kavramları titizlikle seçmiştir: salat, zekât, nebî, resûl, kıyam, secde, tesbih. Dolayısıyla Kur'an'a yaklaşırken, bu kavramların kendi kök anlamlarıyla korunması esastır. Tercümelerde “namaz” ve “peygamber” kelimeleri kullanılmıştır; bunlar risklidir ve indirgemeci ve tarihsel yansıma içerir. Daha doğru olan, kavramların Kur'ânî orijinal halleriyle (salat, nebî, resûl) korunmasıdır.

Akademik çalışmalarda; “Namaz” kelimesi yerine doğrudan “salat ritüeli” demek daha isabetli olur. “Namaz” kelimesinin salatın anlamını tam karşılamadığını parantez içinde açıklamak daha doğru olur.

Tercümelerde; Nebî ve Resûl kavramlarının korunması gerekir. “peygamber” kelimesinden uzak durulmasında fayda vardır. Allah, Kur'an'da Resul ve Nebi kelimelerini boşuna kullanmamıştır. Allah, isteseydi bunu tek bir kelime ile belirtirdi, ama yapmadı. Bunun hikmetleri vardır. İmanî hassasiyet açısından; Kur'an kavramlarını korumak, Tevhidî anlam dünyasını korumak demektir.

Salat kavramını yeniden geniş boyutuyla kavrayıp ve bu kavrayışla vahyi hayata taşımak ve fonksiyonları azalan mescidleri yeniden çok fonksiyonlu hale getirmek gerekmektedir.

Derleyen: Vedat Kat

Kaynakça (References)

- Abdel Haleem, M. A. S. (2010). *Understanding the Qur'an: Themes and Style*. London: I.B. Tauris.
- Al-Azami, M. M. (2003). *The History of the Qur'anic Text: From Revelation to Compilation*. Leicester: UK Islamic Academy.
- Bailey, H. W. (1979). *Dictionary of Khotan Saka*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Boyce, M. (1975). *A History of Zoroastrianism, Volume 1*. Leiden: Brill.
- Boyce, M. (1982). *A History of Zoroastrianism, Vol. II: Under the Achaemenians*. Leiden: Brill.
- Bradshaw, P. F. (2002). *Daily Prayer in the Early Church: A Study of the Origin and Early Development of the Divine Office*. London: SPCK.
- Brunner, R. (2018). Joseph Schacht and German Orientalism in the 1920s and 1930s. In S. Schmidtke (Ed.), *Studying the Near and Middle East at the Institute for Advanced Study, Princeton, 1935–2018* (pp. 344–351). Piscataway, NJ: Gorgias Press.
- Cook, M. (2000). *Commanding Right and Forbidding Wrong in Islamic Thought*. Cambridge University Press.
- Crone, P., & Hinds, M. (1986). *God's Caliph: Religious Authority in the First Centuries of Islam*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Crone, P. (2016). *The Qur'anic Pagans and Related Matters: Collected Studies in Three Volumes (Vol. 1)*. Leiden: Brill.
- Elbogen, I. (1993). *Jewish Liturgy: A Comprehensive History* (R. P. Scheindlin, Trans.). Philadelphia: The Jewish Publication Society.
- Esed, M. (2002). *Kur'an Mesajı: Meal-Tefsir*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- Firestone, R. (1990). *Journeys in Holy Lands: The Evolution of the Abraham-Ishmael Legends in Islamic Exegesis*. Albany: SUNY Press.
- Hamidullah, M. (1991). *Kur'an-ı Kerim Mealı ve Tefsiri*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Hamidullah, M. (1993). *The Muslim Conduct of State*. Lahore: Sh. Muhammad Ashraf.
- Hawting, G. R. (1999). *The Idea of Idolatry and the Emergence of Islam: From Polemic to History*. Cambridge: Cambridge University Press.
- HT Bilim Tarih Felsefe. (2023). "Namaz, Kur'an'daki 'Salat' emrinin icra şekillerinden biridir..." Instagram post.

- İbn Kesîr, İ. (1999). Tefsîru'l-Kur'ân el-'Azîm. Beyrut: Dâr al-Ma'rifa.
- İbn Manzur. (2003). Lisânü'l-Arab (Vol. 14). Beyrut: Dâru Sâdır.
- İsfahani, R. (2004). Müfredâtü Elfâzı'l-Kur'ân. İstanbul: Ensar Yayınları.
- Izutsu, T. (2002). Ethico-Religious Concepts in the Qur'an. Montreal: McGill University Press.
- Izutsu, T. (2002). *God and Man in the Qur'an: Semantics of the Qur'anic Weltanschauung*. Kuala Lumpur: Islamic Book Trust.
- Johnson, M. E. (2009). *Worship in the Early Church: An Anthology of Historical Sources*. Collegeville, MN: Liturgical Press.
- Juynboll, G. H. A. (1983). Muslim Tradition: Studies in Chronology, Provenance and Authorship of Early Hadith. Cambridge: Cambridge University Press.
- Karaalp, C. (2018). *Salât kavramının semantik analizi. İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(1), 173–212.
- Kur'ân-ı Kerîm. *Mushaf metni*.
- Momen, M. (1985). An Introduction to Shi'î Islam: The History and Doctrines of Twelver Shi'ism. New Haven: Yale University Press.
- Okumuş, M. (2004). *Semantik ve analitik açıdan Kur'an'da 'Salât' kavramı. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3(6), 1–30.
- Öztürk, Y. N. (2007). *Kur'an'daki İslam*. İstanbul: Yeni Boyut.
- Rahman, F. (1980). Major Themes of the Qur'an. University of Chicago Press.
- Rahman, F. (1982). *Islam and Modernity: Transformation of an Intellectual Tradition*. Chicago: University of Chicago Press.
- Rahman, F. (1983). Some Key Ethical Concepts of the Qur'an. *Journal of Religious Ethics*, 11(2), 170–185.
- Râzî, F. (1981). Mefâtihu'l-gayb. Beyrut: Dâr el-Fikr.
- Reif, S. C. (1993). *Judaism and Hebrew Prayer: New Perspectives on Jewish Liturgical History*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schacht, J. (1950). *The Origins of Muhammadan Jurisprudence*. Oxford: Clarendon Press.
- Scherman, N. (1984). *The Complete ArtScroll Siddur*. Brooklyn, NY: Mesorah Publications.
- Taberî, M. b. C. (2001). Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân. Kahire: Dâr el-Hadîs.
- Taft, R. F. (1986). *The Liturgy of the Hours in East and West: The Origins of the Divine Office and Its Meaning for Today*. Collegeville, MN: Liturgical Press.
- Zebîdî, M. M. (1965–2001). *Tâj al-'Arûs min Jawâhir al-Qāmûs* (40 cilt). Kuwait: Wizârat al-l'îlâm.